

Od 1. nov. dalje naročnina mesečno 80 din, za inozemstvo 50 din — nedeljska izdaja celoletno 96 din, za inozemstvo 120 din.

Uredništvo: Kopitarjeva ul. 6/III. Tel. 40-01 do 40-05

SCLOVENECC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Cek. rač. Ljubljana št. 10.650 za naročnino in št. 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Tel. 40-01 do 40-05

Podružj.: Maribor, Celje, Ptuj, Jesenice, Kranj, Novo mesto, Trbovlje

Spor med Irsko in Anglijo

Predsednik angleške vlade je izjavil, da dela nasprotnik britskemu imperiju v sedanji fazi vojske več škode z blokado angleških dovoznih cest v Atlantskem oceanu, kakor pa s svojimi letalskimi napadi na angleški otok. Ravno ta okolnost je bila poglavitni vzrok, da je priskočila Amerika Britaniji na pomoč, da bi nadoknadila rastoče velike izgube angleškega trgovskega brodogoja in da bi se to brodogoj moglo učinkovito zavarovati z vojnimi ladjami in drugimi pripomočki proti napadom sovražnikovih podmornic in malih križark, ki so začele potapljati angleške transporte tudi že v Tihem oceanu.

Ta okolnost, na katero Velika Britanija očividno ni bila pripravljena, ker je menila, da bo od samega začetka vojne njena blokada oslabilila Nemčijo tako, da se bo v primeroma kratkem času izčrpala, je rodila novo vprašanje, namreč, kakšno je ali naj bi bilo stališče irske republike v orjaški borbi med Anglijo in Nemčijo. Irsko je takoj ob začetku vojne proglasila svojo popolno nevtralnost in Anglija se je s tem zadovoljila, ker ni računala s tem, da bi mogel irski otok v sedanji vojni igrati važnejšo politično in strateško vlogo. Odkar pa nasprotnik potaplja angleške ladje v severnem Atlantiku v čedalje večji meri, je postalo jasno, da so irske obale velikega pomena za tiste, ki se mora braniti proti sovražnim pomorskim in letalskim silam, ki prežijo zlasti južno in zapadno od Zelenega otoka na angleške transporte in vojne ladje, ki jih spremljajo. Zato je že na koncu lanskega leta predsednik angleške vlade sprožil v Dublinu vprašanje, ali ne bi bilo primerno, če bi Irsko dovolila angleškim pomorskim vojnim in letalskim silam, da se toliko časa, kolikor bo trajala vojna, poslužujejo nekaterih irskih pristanišč za potrebne akcije proti nemškim podmorskim silam. Dasi je angleška vlada opetovano predložila irski vladi, da bi bilo to nujno potrebno in bi ne pomenilo kršitve irske nevtralnosti, ker irski otok pač po svoji zemljepisni legi od nekada pripada k obrambnemu sistemu angleškega otočja, pa je iz Dublina prišel vselej odločen odgovor: ne! Razume se, da je na eni strani popolnoma razumljiva želja Anglije po nekaterih irskih oporiščih, da pa je po mednarodnem pravu Irsko popolnoma upravičena, da se tega brani, ker bi to res pomenilo kršitev njene nevtralitete, zaradi česar angleška vlada s pravnega stališča nima proti Irski v rokah nobenega orožja. Zato je posegla Anglija v zadnjem času po drugem sredstvu, da je napovedala Irski neke vrste gospodarski bojkot, ki pa je seveda v sedanjem položaju dvorezno orožje, ki na zadržanje predsednika irske republike De Valere ni nič vplivalo.

In tako se je potem načelo večno irsko vprašanje, ki poleg arabskega in indskega predstavlja za britski veleimperij eno izmed razpok v njegovem organizmu. Poostretev odnosov med angleškim kraljestvom in irsko republiko nam tudi dokazuje, da irsko vprašanje še nikakor ni rešeno in da bo to rešitev prinesla šele sedanja vojna. Kaj je prav za prav Irsko? Po angleško je Free-
State, to je neodvisna država, toda severni del te države spada slejkoprej organsko k Angliji, čije uradni naslov je: »Združena kraljevina Velika Britanija in Severna Irsko.« Po pogodbi z Anglijo je Irsko dejansko res neodvisna, formalno pa je še vedno angleški ali britski kralj hkrati kralj irske republike. Takšno je namreč stališče Anglije, do čim je stališče Irse čisto drugačno. Angleško stališče je potrjeno po dogovoru med obema državama od 6. decembra 1921. Toda leta 1933 je irski parlament odklonil prisego zvestobe angleškemu kralju in narod priznava za svojega suverena le svojega predsednika. Anglija svoje ustave, po kateri je angleški kralj slejkoprej tudi, če ne drugače, pa vsaj po besedi, suveren Irse, ni izpremenila, Irsko pa seveda pravi, da je angleška ustava nič ne briga. In ker je teritorialna celost najbolj važen pogoj za neodvisnost države, posebno če ta država predstavlja otok, zato Irski slejkoprej zahtevajo, da se njihovi republiki pridruži tudi severna Irsko, čeprav je povečini angleško protestantska, in to tudi lahko utemeljujejo s tehničnimi razlogi. Ulster je bil Irsko dežela, ki so jo angleški kralji naselili s protestanti z angleškega otoka z istim namenom, s katerim so pošiljali svoje koloniste tudi v druge irske kraje, ki so pa nudili osvajateljem večji odpor. Brez združitve Ulstra z ostalo Irsko ni pravega in končnega pomirjenja med Irco in Anglijo.

Ne bomo navajali zgodovine, iz katere je stališče Ircev razumljivo, saj je bila Irsko tlačena že od 12. stoletja dalje in se zlasti od puritanca Cromwella naprej z Irco ni postopalo drugače, kakor so postopali isti puritanci eno stoletje pozneje z indijskimi plemeni v današnji Severni Ameriki. Šele v drugi polovici 19. stoletja je človekoljubni angleški liberallec Gladstone začel na Irskem drugo politiko. Bil je tudi liberallec Lloyd George, ki se je po minuli svetovni vojni najbolj prizadeval, da Irsko dobi dejansko samostojnost, kakor drugi kolonije Velike Britanije. To je stvar, ki bi bila mogla tudi psihološko izboljšati odnose med Irco in Anglijo; kakor vidimo, pa je težko ustvariti prijateljstvo med dvema narodoma, če je nujno soživiljenje vodilo sovraštvo celih osem sto let. Na drugi strani pa je za Anglijo danes življenjsko vprašanje, kakšna je prav za prav nevtralnost Irse, ali je namreč dobrohotna ali zlobotna, in v tem primeru se seveda ne more zameriti Angležem, če se zavedajo, kakšne nevarnosti krije zanje taka nevtralnost. V tem slučaju se ne more tisti, ki je resno ogrožen, držati besed in formul, ampak položaja, kakršen dejansko je. V resnici je to zelo čudno stanje, da se na angleškem otoku borijo za biti ali ne biti, na bližnji irski obali pa ljudje brezskrbno uganjajo svoj najljubši šport, namreč ribolov. Ko je skušal predsednik Roosevelt predsednika de Valera pregovoriti, naj ugodni željam angleške vlade po oporiščih na irski obali, njegovega posredovanja niso odklonili samo v Dublinu, ampak tudi v Ameriki sami, kjer živi, kakor vemo, največ irskega naroda. Nevtralen opazovalec je primoran priznati, da stoji pred konfliktom, v katerem sam ne more zavzeti ne enega, ne drugega stališča: psihološko razume zadržanje Ircev — ali je stvarno pravilno, tega danes še ni mogoče odločiti — hkrati pa ne more dati neprav Angliji, če hoče imeti zavarovan svoj hrbot. Zakaj Angležem ni samo za to, da bi mogli z irske obale uspešno braniti svoje transporte po Atlantskem oceanu,

Napad na Tobruk se je začel

Angleška poročila o nadaljnjih ofenzivnih nastopih na meji Abesinije

V Albaniji pričakujejo italijanske protiofenzive

Angleška poročila

Kairo, 21. jan. t. Reuter. Vrhovno poveljstvo angleške vzhodne armade poroča:

Davi v ranih jutranjih urah se je začel splošni napad na italijansko obmorsko trdnjavo Tobruk. Operacije se razvijajo zadovoljivo.

V področju Kassale naše čete z veliko silo zasledujejo sovražnika, katerega čete se umikajo dalje proti vzhodu čez mejo. V območju Meteme je sovražno topništvo precej živahno delovalo, toda ni doseglo nobenega omiljenja v našem hudem pritisku.

Na meji Kenije nadaljujejo naše izvidniške čete svoje operacije.

Na meji Eritreje in Abesinije

Kairo, 21. jan. t. Reuterjev poročevalec trdi, da so angleške čete pri zasledovanju italijanskih čet, ki so se umaknile iz Kassale, prišle že na tla italijanske Eritreje in da še vedno napredujejo proti vzhodu. Dopisnik trdi, da angleški vojaški krogi računajo, da znaša italijanska sila, ki je zapustila Kassalo in sedaj gre nazaj v Eritrejo, okrog 2 brigadi. Poročevalec trdi nadalje, da prihajajo še vedno nova poročila o delovanju abesinskih upornih četnikov. V Kartumu pa da je prispela k svojemu možu, bivšemu negušu, bivša abesinska cesarica s svojimi hčerami, ker hoče takoj za svojim možem oditi v Abesinijo, kakor hitro bi se tamkaj začela večja dejanja abesinskih upornikov.

Catania, Brindisi

Letalsko poveljstvo od svoje strani službeno javlja:

Istočasno, ko so angleške čete s suhega napadle Tobruk, so letalske sile izvedle izredno hude bombe napade na to utrjeno mesto. Zadele so bile pristaniške naprave, vojašnice, topniške baterije, ki so bile razdejane. Protiletalsko topništvo je hudo streljalo, toda do letalskih bitk ni prišlo, ker nasprotnikova letala niso vzletela. Naši bombniki so spet napadli letališče v Cataniji na Siciliji. Piloti so opazili, da je gorlo na tleh 7 sovražnih letal, med njimi dva velika bombnika. Požari so nastali v upravnih poslopih, vidni še 120 km daleč.

Prejšnjo noč so naši bombniki bombardirali železniško postajo v Brindisi, kjer je bila povzročena velika škoda. Uspehov ni bilo mogoče ugotoviti zaradi nizke ležečih oblakov.

Južnoafriško letalstvo je z velikim uspehom napadlo Asab, kjer so bila zažgana skladišča. Nadalje Negelli v Abesiniji, kjer je bilo razdejano veliko skladišče za motorna vozila skupno s številnimi vozili vred.

Z vseh teh operacij so se vrnila vsa letala.

Napadi na Malto

Kairo, 21. jan. t. Reuter. Letalsko poveljstvo poroča, da so nasprotnikova letala včeraj Malto dvakrat napadla, toda niti ena bomba ni padla na suho zemljo. Sovražna letala so bila izvidniška.

V nedeljo je bilo, kot je sedaj ugotovljeno, nad Malto sestreljenih skupno 19 sovražnih letal, med katerimi je mnogo nemških strmoglavcev ter nemških in italijanskih lovskih letal. Ker je bilo v sobotnih bojih sestreljenih 20 letal, znaša število letal, ki jih je napadalec na Malto izgubil v teh dveh dneh, 39 letal. Angleške izgube znašajo 3 letala.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 21. jan. t. Poročilo št. 228 italijanskega glavnega stana o operacijah v Afriki in v Sredozemskem morju se glasi:

Kirenaika: Večje udejstvovanje artilerije na področju Tobruka. Tudi sovražnik je huje nastopil proti tobruškim trdnjavam, in je pri tej priliki prizadejal nekaj tvarne škode, človeških žrtev pa ni bilo. Naša bombna letala so pogosto napadla sovražniške naprave in oporišča.

Vzhodna Afrika: Na sudanskem bojišču akcije naših oddelkov proti sovražnim mehaniziranim četam. Na naši strani so pomagala tudi lovska letala. Sovražnik je pretrpel znatne izgube. Potrebe vojaškega strateškega značaja so prispile poveljstvu, da je zapustilo Kasalo. Skupine naših letal so bombardirale železniško progo v okolici Tešenija, ter sovražniške mehanizirane oddelke na več krajih v Sudanu.

Sovražnik je napadel Negeli, Galo in Sidamo, povzročil pa je samo v prvem mestu nekaj malega škode. Na Kreti je bilo bombardirano in obusto s strojniškim ognjem neko letališče, kjer so izbruhnili požari in kjer je bila prizadejana občutna škoda. V noči od 20. na 21. januar so sovražni-

ampak se tudi boje, da si ne bi nasprotnik izbral irskega otoka za napad na Anglijo. Že leta 1796 je Napoleon poskusil izkrenati svoje čete na Irskem, leta 1916 pa so Irco, ki takrat niso bili še neodvisna država, uprizorili krvavo vstajo, ki so jo Angleži zadušili le z velikim naporom; takrat je bilo ustrešljivih veliko irskih voditeljev in je komaj ušel smrti sedanji predsednik De Valera.

V Dublinu seveda izjavljajo, da bodo svojo nevtraliteto branili tudi proti kakšnemu nemškemu poizkusu izkrcanja, česar pa v Angliji ne verjamejo, ker pač zaradi usodne zgodovinske preteklosti, ki se ne da kar tako izbrisati, ne zaupajo narodu, s katerim so bili stoletja in stoletja v najhušji borbi. Na Irskem pa se je zadnji čas izcimilo prepričanje, da namerava Anglija zasesti Irsko iz Ulstra in tako se nasprotstvo le veča.

kova letala napadla Catanio. Povzročila so gotovo škodo, ni pa bilo niti ene človeške žrtve.

Začetek italijansko-nemške ofenzive v Sredozemlju, pravi tržaški list

Rim, 21. jan. b. Dopisnik »Piccola« poudarja v obsežnem poročilu iz Berlina, da predstavlja sestanek Hitlerja in Mussolinija uvod v nove odločilne dogodke. Po mnogih znakih bodo dogodki, ki se bodo odigrali v najbližji bodočnosti imeli v prvi vrsti vojni, a šele v drugi vrsti politični pomen. Italijansko nemška ofenziva na Sredozemskem morju, ki je že v toku, ne dopušta nobenega dvoma o tem in že danes se vojna iniciativa na tem odseku nahaja v rokah obojih sil. Zaradi tega ima vse ono, kar se je nedavno dogodilo v Grčiji in Severni Afriki samo krajevni pomen. Prvi odmor v vojnih operacijah v toku sedanjih zimskih končan. Ze spomladaj se bodo odigrali veliki dogodki in bo izvojevana zmaga, kakor je nedavno rekel Hitler, v l. 1941. Zato bodo dogodki sami pokazali, kako važen je bil sestanek Hitler-Mussolini.

V Albaniji

Napredovanje na južni fronti

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 21. jan. Stefani: 228 uradno poročilo glavnega stana italijanske vojske se glasi: Grško bojišče: Normalno udejstvovanje patrol in artilerije. Skupine naših letal so močno bombardirale tudi pomorska oporišča na Grškem. Pristaniške naprave in zasidrani parniki so bili hudo zadeti. Razen tega je bilo bombardiranih nekaj mest in četnih zbirališč. V boju s sovražnimi lovskimi letali so naši bombniki sestrelili štiri aparate, eno naše letalo pa se ni vrnilo. Videlo se je, kako se je njegova posadka s padali spustila na tla.

Grška poročila

Atene, 21. januarja. t. Atenska agencija. Poročilo št. 86 grškega generalnega štaba se glasi:

Naše čete so imele krajevne uspehe pri svojem delovanju. Zajeli smo ujetnike in vojni material, med katerim je nekaj havbic in mnogo avtomatičnega brozostrelnega orožja.

Vladni tolmač je na sinočnem sprejemu časnika-
rjev dejal, da je bila italijanska 7. divizija, imenovana »Toskanski volkovi«, s svojih postojank

pregnana in razpršena. Kje se je ta dogodek pripetil, ni povedal. Vendar pa so nekateri časniki trdili, da je bilo to na obali, severno od Himare, česar zastopnik vlade ni ne zanikal, ne potrdil. Boji na južnem odseku trajajo naprej, v glavnem pa so krajevnega značaja in so zelo krvavi, ker je napredovanje mogoče le »na konici bajonetov«. V srednjem in severnem odseku bojišča je čutili iz načina Italijanskih protinapadov in iz letalskega delovanja, da pripravlja nasprotnik protiofenzivo. V srednjem odseku so grške čete še vedno pri vrelcih škumbe in Devolija, na severnem odseku pa stoji Italijani še vedno na Mokri planini in na obali Ohridskega jezera pri Linu in ribškem naselju Udmiste. Na grški strani pričakujejo italijanske protiofenzive takoj, kakor hitro se bo vreme le nekoliko zboljšalo.

V Solunu ni Angležev

Na vprašanje časnika-
jev, če je res, da se v Solunu nahajajo že angleške čete, je zastopnik vlade prebral uradno objavo grške vlade, ki pravi, da so poročila, da se angleška pehota odnosno angleški motorizirani oddelki nahajajo v Solunu ali drugod na grškem ozemlju, popolnoma neresnična in imajo zle namene. Na vprašanje, če je res, kar so poročali inozemski listi, da bodo sploh Angleži prevzeli vrhovno poveljstvo v Grčiji, je zastopnik vlade odgovoril, da tudi te vrste poročila spadajo v vrsto onih, o katerih pravi uradno poročilo, da so lažniva.

Na vprašanje, če nemško letalstvo že sodeluje pri napadih na Grčijo, je vladni tolmač dejal, da dosedaj tega ni bilo opaziti. Letalske napade na grške cilje opravljajo italijanski bombniki, ki so včeraj napadli pirejsko pristanišče, nad katerim se je razvila srdita borba, v kateri sta bila dva sovražna bombnika sestreljena, in en angleški lovec uničen.

Grki potopili podmornico

Atenska agencija je snoči objavila uradno poročilo grške admiralitete, da se je »neka sovražna podmornica približala obrambnim napravam proti podmornicam in da se je pri tej priložnosti potopila«.

Bombni napad na Valono

Atene, 21. jan. t. Atenska agencija: Angleško letalstvo poroča: Naši bombniki so včeraj ponoči in podnevi izvedli dosedaj največji bombni napad na Valono. Velike eksplozije so nastale v vojaških zgradbah in požari so začeli divjati. Bombe največjega kalibra so padle na zgradbe v bližini obale, kjer so nastala velika razdejavanja.

Churchill o vojnih ciljih

Vprašanje odselitve italijanskih družin iz Abesinije

London, 21. jan. t. Reuter. V spodnjem domu je Churchill na vprašanje o vojnih ciljih Anglije odgovoril:

»Anglija hoče izvojevati zmago. K temu cilju so naperjene vse njene sile. Toda kljub temu ona ne zanemara vprašanj obnove po končani vojni in je pripravljena vsak trenutek, kakor hitro se prikaže prava priložnost, da obrazloži svoje vojne cilje. Večina ljudi tako pri nas kakor v Ameriki že dobro pozna cilje, za katere se borimo z narodnim socializmom. Vlada išče priložnosti, da bi mogla dati izjav, ki bi nam pomagala do zmage m do osvoboditve narodov, ki ležijo sedaj na tleh pod tujim jarmom. Toda v sedanjem trenutku ne morem ničesar reči.

Ko so Churchill svetovali, naj Italiji natančno obrazloži vojne cilje, da bodo v Italiji vedeli, zakaj so morali iti v vojno, je odgovoril, da je imel svoj govor naslovljen na italijanski narod in da k takratnim besedam ne more ničesar več

dodati. Anglija je namignila, da bi bila pripravljena olajšati odhod iz Abesinije italijanskim ženam in otrokom. Toda iz Italije ni prišel nikakšen odgovor. Angleška vlada seveda ni storila ničesar v tem pravcu, da bi sama od sebe pomagala pri odselitvi italijanskih državljanov. Dolžnost italijanske vlade je, da nam v tem pogledu stavi svoje predloge, ali da to store vojaški poveljniki na lieu mesta. Na noben način pa sedaj ni več mogoče zaradi tega prekinjati vojaških operacij, ki so v razvoju.

Na vprašanje, kakšni so odnosi s Sovjetsko zvezo, ni odgovoril Churchill, marveč državni podtajnik Butler, da je »vlada Nj. Velikanstva Sovjetski zvezi stavila svoje predloge za sporazum med obema državama že lani in sicer dvakrat, prvič dne 15. junija, drugič pa dne 21. oktobra. Sovjetska vlada angleških predlogov ni vzela v pretres. Položaj je danes takšen, da pripada prihodnji korak k zbližanju Sovjetski zvezi.

Omejeni boji na zahodu

London, 21. jan. t. Reuter. Letalsko ministrstvo objavlja:

V pretekli noči so posamezna sovražna letala metala bombe na pokrajine Norfolk in Kent. Nekatero bombe so padle tudi na področje Londona. Škoda ni velika. Človeških žrtev ni bilo.

London, 21. jan. t. Reuter. Letalsko ministrstvo poroča:

Danes podnevi je sovražno letalstvo močno delovalo nad vzhodno Anglijo, toda do velikih napadov ni prišlo. Nekaj bomb je padlo na londonska predmestja ter v vzhodno Anglijo. Škoda pa je le majhna.

Vojna na morju

London, 21. januarja. t. Reuter. Admiraliteta poroča:

V tednu, ki se je končal v soboto, dne 18. januarja, opolnoči je bilo od sovražnega orožja potopljenih 9 angleških ladij s skupno tonažo 30.236 ton. Nobena zavezniška ali nevtralna ladja ni bila potopljena. To je po osmih mesecih sedaj že drugi teden, da so angleške žrtve na morju daleč pod povprečno potopljenih ladij.

Angleški minister o naraščajoči proizvodnji orožja, letal in ladij

London, 21. jan. t. Reuter. V spodnjem domu je imel danes minister za delo Bevin daljši govor o organizaciji industrijskega dela v Angliji predvsem z ozirom na gradnjo letal. O tem predmetu je bilo zadnje tedne slišati mnogo kritiziranja. Debata bo trajala dva dni.

Nadaljevanje na 2. strani

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno z lokalnimi padavinami.

Zemunska vremenska napoved: Precej toplo. Po večini oblačno, zlasti na zahodni polovici države. Ponekod bo deževalo.

Politični zapiski

Kdor hoče boj med Srbi in Hrvati, je Antikrist!

Znani Dobroslov Jevdjevič, ki je bil navdušen opreda Živkovića in Jeftića, ima navado, da iz Prage v Bosni, kjer je župan, v obliki pisma pošilja srbskim kmetom po Bosni svoje članke. Še pred nekaj meseci je ta mož napadal vladno in hrvatske ministre ter sporazum, češ da ni dosegel svojega namena. Zato je zdaj tem bolj zanimivo, da je ta mož poslal svojim ljudem tole pismo, kjer napada velikosrbske politike: »Ti ljudje ne vidijo zunanje nevarnosti, nisi strašne svetovne katastrofe, niti možnosti, da se tudi naše seme zatne. Edino, kar znajo ti ljudje ljudstvu pripovedovati, je to, kaj vse so Hrvati dobili in Srbom vzeli. Lansko leto je bilo leto sklepanja sporazuma. Denimo reklo na srce, pa recimo, da ves ta naš niti en naš kmet ni občutil, da je banovina Hrvatska. Če nas tudi zdaj toleče kaj slabega, nas naši bijejo. Ako na Hrvatskem ne gre vse tako, kakor bi bilo treba, zaradi tega hrvatski kmetje zdaj naganjajo svoje gospode ter pri tem ne pada nobena krivda na srbski narod zaradi kakšnega steklega okrajnega načelnika ali drugega nasilnika. Mi, hvala Bogu, se nismo navadili oblasti, da bi se zdaj jezili, ker ministruje tudi nekaj Hrvatov zaradi nekaj stotisočev hrvatskih sinov. Kdor vam zdaj govori, da je potreben boj s Hrvati, je Antikrist, čeprav je pravkar iz cerkve prišel. Je srbski dušman, najsi bi tudi razvijal stotine srbskih zastav. Samo slepci ne uvidevajo, da zdaj ne gre za kako razmejevanje med Srbi in Hrvati, marveč za to, ali bomo eni in drugi sploh še obstali. Če pa človek to vidi in drugače dela, tedaj je tuje plačanec in izdajalec, ki zanj nobena kazen ni pretežka!«

Zemljoradniki in pravoslavna duhovščina

»Zemljoradnik«, glasilo zemljoradniške mladine, prinaša članek zaradi nekega govora, ki ga je imel šibeniški pravoslavni škof Irenej Gjorgjevič na sestanku upravnega odbora Zveze srbskih zemljoradniških združenj. List med drugim pravi: »Zemljoradniška stranka se lahko pobaha, da je ravno ona imela najmanj sreče izmed vseh drugih strank s stališčem cerkvenih zastopnikov do nje. Teh 20 let so številni njeni funkcionarji po željah najvišjih cerkvenih vrhov razlagali zemljoradniško stranko za komunistično, proticerkveno in celo za protidržavno...« Nato pripoveduje, kako so sicer posamezni pravoslavni svečeniki ponekod delali za to stranko, zaradi česar so jih potem zapirali v samostane ali jih drugače kaznovali. Nato pripoveduje: »V neki vasi vranjskega okrožja so si kmetje postavili svojo električno centralo. Za kuma so povabili samega voditelja zemljoradniške stranke. Tudi episkop je bil povabljen ter je prišel. Mnogi ljudje je prišla na to slovesnost. Vsi so odšli zdaj sprejemati kuma. Toda episkop ni hotel čakati zdaj na ljudstva ne kuma, marveč je pred časom posvetil centralo. Ni hotel čakati kuma, čeprav je po posvetitvi še nekaj ur ostal tamkaj. Tako ravnanje je zemljoradniška stranka celih 20 let gledala. Iz spoštovanja do versko-nacionalne organizacije ni odgovarjala ter je čakala, da bodo cerkveni zastopniki nekega dne uvideli škodljivost takega stališča za samo cerkev. Naši upi pa so ostali jalovi. Najnovejši nastop šibeniškega episkopa Ireneja nam pa je dal povod, da odkrito govorimo ter javno pokažemo slabe stvari v pravoslavni cerkvi.« Nato list dolgi episkopa Ireneja, da je šel na zborovanje zveze srbskih združenj ter je tam z govorom reševal rodovino Gjorgjevičev. »Znano je namreč, da je Zveza srbskih zemljoradniških združenj v rokah bivšega ministra Vojke Gjorgjeviča, ki je star zadružnik. Zoper njega je začela rovariti zemljoradniška stranka, ki pa v zadružništvu ni tako močna. To je ozadje tega spora.«

Ljotičevo zadružništvo

Glasilo bivšega ministra in zadružnika dr. Gjorgjeviča »Zemlja« poroča, da je vse Ljotičevo zadružno gibanje že pri koncu in da so Ljotičeve zadružne organizacije zaprosile za zaščito, ker imajo nad 3 milijone primanjkljaja.

Belgrajska radijska postaja in muslimani

Hrvatski »Dnevnik« piše o sporu med muslimani in belgrajsko radijsko postajo, ki je prinesla na dnevni red nekaj stvari, zaradi katerih so muslimani bili užaljeni. List piše: »Kakor smo že poročali, je sarajevska »Narodna Pravda«, glasilo ministra dr. Džaferja Kulenovića, prinesla hude optike zoper belgrajsko radijsko postajo, katero je obdolžila, da v svojih izdajah žali muslimanski verski čut. S tem v zvezi je nastopil tudi reis ul ulema Fehim efendi Spaho, ki je kot verski poglavar muslimanov dolžan skrbeti za pravice muslimanske verske skupnosti. Ob tej priliki je uprava belgrajske radijske postaje dala izjavo, kjer zanika te trditve ter trdi, da celo sistematično dela na tem, da bi široki narodni sloji spoznali velike moralne in kulturne vrednote naših muslimanov in njihov delež v narodni kulturi.« — Hrvatski »Dnevnik« dostavlja: »Odgovor prepuščamo merodajnim muslimanskim faktorjem.«

Nemške organizacije v Jugoslaviji

»Deutsche Zeitung« poroča, da Nemci v Starem Vrbsu zidajo nemški manjšinski kulturni zadružni dom. List pravi, da se je nemška zadružna organizacija v Starem Vrbsu odločila zidati tak dom, ki bo zanj plačala en milijon dinarjev. — Nemško glavno glasilo »Deutsches Volksblatt« v Novem Sadu pa poroča, da je v okviru nemškega Kulturbunda bila ustanovljena posebna zdravstvena sekcija, ki naj se briga za zdravje med nemškimi prebivalstvom v Jugoslaviji. Zlasti se bo ta nemška zdravstvena služba pečala s pobijanjem jetike. Nato bo ustanovljena tudi sekcija nemških zdravnikov, lekarnarjev in živnozdravnikov, ki bodo morali delovati v splošni narodni službi. Poleg tega se snuje organizacija nemških bolničarjev, babic in snuje.

Za pravoslavno bogoslovje v Šibeniku

Zagrebska »Nova srpska riječ« zagovarja misel, naj bi se v Šibeniku ustanovilo pravoslavno bogoslovje, ker je tamkaj sedež pravoslavne dalmatinske eparhije. List svoj predlog utemeljuje med drugim s tem: vzhodno od črte Osijek—Dubrovnik je pet pravoslavnih bogoslovij in ena menaška (samostanska) šola, medtem ko zahodno od te črte ni nikjer niti ene srbske pravoslavne bogoslovne.

Jugoslovanski šolski tečaji v Argentini

Zagrebske »Novosti« prinašajo iz Buenos Airesa z letalom došlo poročilo o koncu tamkajšnjega šolskega leta, ki je v novembru. Nato pa pravi:

»Preteklo šolsko leto je bilo za naše izseljence zelo rodovitno in smo z uspehi docela zadovoljni. Otroci naših izseljencev hodijo v argentinske šole. Da bi pa ne pozabili svojega jezika ali pa da bi se ga naučili, če za to niso doslej imeli prilike, so zanje ustanovljeni posebni tečaji. Ako otroci hodijo v argentinske šole dopoldne, obiskujejo naše tečaje popoldne, ali pa narobe. V naših šolah najprej končajo naloge za argentinske šole, zaradi česar so vsi, ki obiskujejo naše tečaje, najboljši učenci argentinskih šol. V naših šolah se potem uče svojega materinega jezika, zemljepisja in zgodovine Jugoslavije, bero in pišejo ter računajo.

Stalne šolske tečaje za naše otroke imamo v Buenos Airesu, in sicer je poseben srbsko-hrvatski tečaj za srbske in hrvatske otroke ter poseben tečaj za slovenske otroke. V Rosariju je mešan srbsko-hrvatski in slovenski tečaj. Slovenski tečaj v Buenos Airesu ter mešan tečaj v Rosariju vodijo slovenske šolske sestre, hrvatski te-

čaj v Buenos Airesu pa vodi hrvatska učiteljica Nikica Dekančević. Poleg teh stalnih tečajev se v notranjosti Argentine snujejo tri in štirimesečni šolski tečaji, ki jih vodi učitelj g. Slavko Gajer. Za vse te tečaje pa skrbi »Jugoslovanski osrednji šolski društvo« v Buenos Airesu.

Ker se je šolsko leto končalo 30. novembra, nakaš so otroci odšli na poletne počitnice, so bili šolski izpiti za slovenski tečaj dne 23. novembra, za srbsko-hrvatski tečaj pa v nedeljo 24. novembra. Pri izpiti je bil navzočen tudi poslanik g. dr. Cankar, šolski odbor ter starši otrok. V Buenos Airesu se je izpiti na naši šoli udeležilo 110 otrok, v Rosariju pa, kjer se je udeležilo tudi naš konzul g. Branko Rubeša, je bilo pri izpitu 48 otrok.

Ti šolski tečaji so velike važnosti in je treba zelo skrbeti zanje. Dve učiteljski moči pa vsemu velikemu delu nista več kos ter bi bilo treba številno povečati. Manjka tudi šolskih knjig, ki jih tukaj v našem jeziku ne moremo dobiti, iz domovine pa jih kljub vsem prešnjam ne dobimo. Delo med izseljenci je težavno in odgovorno. Če se ga ne bomo resno in pravočasno lotili, bi se kasneje utegnili kesati.«

Ustanove za posredovanje dela v Jugoslaviji

Poročilo o delovanju javnih borz dela od ustanovitve do danes

Belgrad, 20. januarja. AA. Osrednja uprava za posredovanje dela je od svoje ustanovitve do danes razvijala zelo živahno delovanje. Preteklo leto je bilo to delo najintenzivnejše, ker so bile z ustanovitvijo banovine Hrvatske postopno ustanovljene glavne uprave za posredovanje dela v Ljubljani, Zagrebu in v Belgradu. Na te ustanove so bili preneseni glavni posli javne službe skrbstva za brezposelne od osrednje uprave za posredovanje dela.

V naši državi je bila osrednja uprava za posredovanje dela ustanovljena leta 1922. V prvem razdobju se zlasti odlikuje doba od 1928 do danes, ko so delovale samoupravne javne borze dela, prej z osrednjo borzo dela, pozneje pa z osrednjo upravo za posredovanje dela. Temelje sedanji organizaciji delavskega posredovanja je položil v Jugoslaviji pokojni minister dr. Gregor Zerjav, ki je izdal odlok o pobiranju prispevkov za borze dela. Pozneje se je ta uredba postopno izpopolnjevala s posameznimi spremembami in dopolnili, leta 1936 pa je tedanji minister za socialno politiko in ljudsko zdravje Dragiša Cvetković z novo uredbo o skrbstvu za brezposelne delavce izvedel moderno zavarovanje za primer brezposelnosti v naši državi.

V zvezi s preureditvijo države, ko je bila ustanovljena banovina Hrvatska, je minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Srdjan Budisavljevič v soglasju s hrvatskim banom dr. Šubišićem dočel obliko nove organizacije te službe, ki zagotavlja brezposelnemu delavcu kjerkoli na področju naše države enake pravice. Posredovanje dela v pravem pomenu besede obstoji v Jugoslaviji šele od leta 1929. Takoj po prvi organizaciji je nastopila težka kriza brezposelnosti, ki je ovirala delo in razvoj te ustanove celih pet let. Organizacija na širši podlagi se je začela šele leta 1935, ko so samoupravne javne borze dela morale opraviti ogromen posel pri posredovanju dela, evidenci in pobiranju brezposelnih, graditvi lastnih domov, delavskih prenočišč in delavskih kuhinj. V gotovih razmerah so morale dati tudi posojila za graditev domov, javnih borz dela, delavskih prenočišč in delavskih kuhinj, pa tudi za cenene delavske hiše in stanovanja.

Samoupravne javne borze dela so od leta 1928 do 1940 opravile posel v zvezi s iskanjem dela za 5.892.703 osebe. Ta posel se je nanašal na ponudbe dela za 548.333 oseb, na posredovanje dela za 405.507 oseb, na izdajanje objav za vozne olajšave za približno 3 milijone oseb in končno zdaj tudi za izplačevanje podpore za brezposelne (1 milijon 415.317 oseb, ki so prejele 154.537.123 din).

Javne borze dela imajo dalje zelo razvito svoje poslovanje na več kot 900 občinskih upravah v državi, ki se pri izplačevanju podpor brezposelnim in pri izdajanju objav za vozno olajšavo pojavljajo kot pomožni organi javne službe skrbstva za brezposelne. Poleg tega je treba omeniti še zelo pomembno delo v korist brezposelnih, delo, ki se kaže v skrbstvu za delavske prenočišče in reviziji javnih borz dela v Nišu, Skoplju, Kotorju, Kruševcu, Osijeku, Karlovcu, Subotici, Petrogradu, Mostaru, Tuzli, Splitu in v Šibeniku. V teh prenočiščih je okrog 1500 postelj, za enkratno prenočišče s kopalnico, perilom in zdravniškim pregledom pa se plača približno 4 din. Zgrajeni so bili dalje lastni domovi javnih borz dela, v katerih so razen pisarn tudi delavske prenočišča, in sicer v Belgradu, Nišu, Skoplju, Kruševcu, Bajini Bašti, Zagrebu, Osijeku, Karlovcu, Subotici, Petrogradu, Mostaru, Tuzli, Splitu in v Šibeniku. Odobrena so bila dalje posojila za zgraditev domov javnih borz dela in za delavske prenočišče pri posameznih občinskih upravah. Posebno poslopje za delavsko kuhinjo je bilo zgrajeno v Nišu.

Dohodki te službe so redni in izredni. Redne dohodke plačujejo delodajalci in njihovi delavci, ki so zavarovani pri SUZOR-u, vsak polovico. Izredni dohodki se stekajo v obliki raznih taks, kakor taks za objave za vozne olajšave, taks na obrazce za tuje državljane in taks od poselskih knjižic. Zasluge za te izredne dohodke ima uprava skrbstva za brezposelne. Izredni dohodki so se začeli stekati z letom 1928, redni dohodki pa z letom 1923. V tem razdobju so pobrali davka na brezposelne vsega skupaj 362.621.151 din, izrednih dohodkov pa je bilo plačanih 29.344.320 din.

Omejeni boji na zahodu

(Nadaljevanje s 1. strani)

orožju. Govoreč o vojnem brodogradu, ki mora v sedanji vojni opravljati samo nalogo, ki jo je opravljalo v zadnji vojni 5 različnih vojnih brodogradništv, je Bevin dejal, da je treba temu poglavju posvetiti največjo pozornost. V tem oziru lahko zagotovijo parlament, da angleška industrija stori več, kakor more. Vojno brodogradništvo hitro raste. Trgovinsko brodogradništvo prav tako. V drugi polovici 1940 je bilo dograjenih skoraj polovico več ladij, kakor v prvi polovici, to pa nazivlje letalskim napadom. Veliko pozornost je bilo treba obrniti na hitro popraviljanje vojnih in trgovskih ladij. Toda še bo treba to poglavje vsestransko izpopolniti, da bo Anglija kos nalogam, ki jih postavlja vojla do zmage.

Bevin je tudi razodel, da Anglija kljub nemški podmorniški vojni redno izvaža svoje proizvode in je bil njen izvoz v decembru 1940 24 milijonov funtov (5 milijard din) torej za 2 milijona funtov (pol milijarde din) večji, kakor izvoz v novembru istega leta.

Nemška poročila

Berlin, 20. januarja. AA. Vrhovno poveljstvo sporoča:

Nemško letalstvo je nadaljevalo 20. januarja ob neugodnih vremenskih razmerah z nasilnimi ogledniškimi voleti nad britanskim prostom vse do Orknejskega otočja. Posrečilo se mu je bombardirati več vojaško važnih objektov. Razen tega so dosegli nemški bombniki dva polna zadetka z bombami težkega kalibra na neki ladji ter poškodovali še neko drugo trgovsko ladjo s 6500 tonami. Trgovska ladja, za katero je bilo rečeno, da je bila 20. januarja poškodovana, se je potopila, kakor se je pozneje videlo. Posamična nemška bojna letala so včeraj napadla letališča na Malti. S poleta v noči med 19. in 20. januarjem se tri nemška letala niso vrnila domov.

Sportna manifestacija v Celu

Belgrad, 21. jan. m. Prometni minister inž. Bošilič je s svojim odlokom g. c. br. 1181 z dne 13. t. m. odobril polovično vožnjo za udeležence velike manifestacije, ki jo prireja zimskošportna zveza z Jesenic v Celju od 23. do 27. januarja. Pokroviteljstvo nad to prireditvijo je prevzel zastopnik prosvetnega ministra dr. Miha Krek, ki ga bo zaradi njegove zadržanosti v Belgradu zastopal okrajni načelnik dr. Ivan Zobec.

Nakupovanje koruze

Belgrad, 20. januarja. AA. Na podlagi čl. 10 pravilnika o prisilnem odkupu koruze in koruzne moke (pravilnik od 31. decembra 1940), je določena dovoljena vlažnost koruze za mesec januar na 23 odstotkov, za mesec februar pa na 22%. Z ozirom na to bo Prizad plačeval koruzo, ki ni umetno posušena, v mesecu januarju po 212, v februarju pa po 216 za 100 kg franko vagon nakladalna postaja na glavnem pridelovalnem področju.

Velika požarna škoda na zagrebškem semenišču

Zagreb, 21. jan. b. Veliki požar, ki je izbruhnil včeraj v katoliškem semenišču, je napravil ogromno škodo. Posebno velika je škoda v arhivih »Vijence«, pevskega društva, v katerih so bile zelo znamenite kompozicije. Snoči si je ogledal pogorišče tudi hrvatski nadškof dr. Stepinac, ki se je zanimal za nastalo škodo.

Danes dopoldne je bila na pogorišču policijska komisija, da ugotovi vzrok požara, kakor tudi komisija zavarovalnice Croatia, pri kateri je bilo poslopje zavarovano za 2.500.000 din, dočim škoda znaša malo manj. Ta požar se lahko vsekakor šteje med največje požare v zadnjih desetih letih v Zagrebu.

Osebnosti

Belgrad, 21. jan. m. Z odlokom finančnega ministra je premeščen iz Skofje Loke na davčno upravo v Mokronog Pavel Kalčenko, uradniški pripravnik 9. skupine.

Belgrad, 21. jan. m. Na meščansko šolo so postavljene naslednje učiteljice ročnih del in gospodinjstva: Angela Marinc v St. Vidu nad Ljubljano, Antonija Janša Ljubljana-Moste, Anica Majetl v Mežici, Anton Plaznik v Slovenjgradcu, Helena Zdolšek, Slovenska Bistrica.

Belgrad, 20. jan. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je bil na predlog ministra za socialno politiko in ljudsko zdravje upokojen v 4-I pri načelnstvu ljubljanskega okrajnega zdravstvenega inšpektor dr. Zivko Lapjane.

Belgrajske novice

Belgrad, 21. januarja. m. V Belgradu je davi dopotoval ban dravske banovine dr. Marko Natlačen, ki je v zadevi dravske banovine posredoval na več ministrstvih.

Belgrad, 21. januarja. m. V Belgradu se mu di predsednik Preveda iz Ljubljane, bivši minister Franc Snoj, ki je imel danes daljši razgovor z ministrom dr. Protičem, zaradi prehrane v dravski banovini.

Belgrad, 21. januarja. m. Danes je prispel v Belgrad predsednik apelacijskega sodišča v Ljubljani dr. Golja, ter je interveniral na praposodnem ministrstvu in merodajnih ministrstvih v zadevah slovenskega sodstva. Dr. Golja bo ostal nekaj dni v Belgradu.

Belgrad, 21. januarja. m. Danes se je v Belgradu vrnila večina hrvatskih ministrov, med drugimi poštni minister, trgovinski minister, minister dr. Vladaša Smoljan, finančni minister se je vrnil že snoči. V Zagreb se je vrnil predsednik izvršilnega odbora SDS Večeslav Vilder.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 21. jan. b. Danes dopoldne je obiskal bana dr. Šubišića minister za socialno politiko dr. Budisavljevič. Dubrovniški podžupan pa je povabil bana, da obišče Dubrovnik ob priliki slovesnosti na dan sv. Vlaho.

„Duhovni temelji Evrope“ po naziranjih nemškega ministra dr. Dietricha

Praga, 19. januarja AA. DNB: Na današnjem sestanku nemške akademije v Pragi je imel glavni ravnatelj tiska v Nemčiji dr. Dietrich govor na temeljni pomena. Naslov se je glasil: »Duhovni temelji nove Evrope«.

Borba, ki jo danes narodi vodijo na bojiščih, na kopnem in na morju je dejal dr. Dietrich, borba, v kateri uporabljajo narodi oboroženo silo, ki je zadnje sredstvo za reševanje sporov, je po svojem bistvu borba med dvema naziranj po svetu. Nova ideja, katero sta rodila dva visoko izobražena naroda, se bori za evobod in za boljše bodočnost proti duhovnim silam včerajšnjega dne, torej proti silam, ki jih je čas zavrgel. Zmaga nemških armad niso samo zmage boljše in močnejše orožja, temveč tudi zmaga duha, ki vodi nemške bojovnike. Ramo ob rami s temi vojniki, ki ne poznajo zaprek ne težav, pa stopa v borbo nova in velika ideja, kateri je narod izvir in zavetje, ideja, ki je posebej blaga v voditelju Nemčije. V tem je treba gledati najpomembnejšo in najvažnejšo tajnost nezlomljive nemške vojaške sile in moči.

V nadaljnjem delu svojega govora pravi Dietrich, da so na svetu narodi, ki so jasno poznali to zvezo, katerih vladajoči krogi so stili, in zadovoljni s samim

seboj, in zaradi tega slepi. Ti ljudje so zalepili svoje narode, in jih s tem onemogočili za daljnovidno gledanje na dogodke, ki po svojem obsegu daleč presegajo njihovo ozko obzorje. Ti vladajoči krogi smatrajo sebe za neke vrete zadnje in najbolj dovršene pridobitve v napreduku, in smatrajo svojo demokracijo kot neke vrete nespremenljivi in končni cilj v razvoju človeškega rodu. Zaradi tega ti ljudje nadaljujejo s kletvami, zlasti v primerih, ko življenja ne morejo razumeti. Ko so sprevideli, da z vojsko ne morejo zmagati v tej vojni, so napovedali moralno vojno državam osi. Kolikor bolj sprevidevajo, da njihova pomorska blokada, e katero so mišlili izgledovati nemški narod, ne more uspeti, pa skrbijo, da bi obkolili Nemčijo in Italijo z mržnjo in sovraštvom.

Med vprašanji, ki jih ta vojna še more rešiti, se mi zdi, da je eno najvažnejših duševno psihološko vprašanje osvoboditve ljudskih možganov od laži, zabod in predsodkov. Potrebno je bilo, da je nemška vojska predrla silno Maginotovo črto in da je francoski narod šele potem ogledal e svojimi očmi in dojel resnico, takšno, kakršna je. Tako se bo vendar enkrat znašel ob resnični umski sili te trpeče celine.

Nato je govoril o priljubljeni frazi o »enakosti vseh ljudi, o enakosti vseh, ki so iz matere rojeni«. Dietrich je rekel: Ze po sami naravi ljudje niso enaki, temveč neenaki. Vprašanje, ki si ga je zastavil nacionalni socializem, ne obstoji v tem, da bi napravil v sklad interese posameznika s celoto, temveč zahteva za vse ljudi izenačenje pogojev in možnosti za napredek ter uspeh vsakega posameznika. S tega stališča je zamisel o vrednosti in proizvodni dela vsakega posameznika temeljno načelo in kazipot, da se zagotovi bodočnost teh narodov.

Na koncu svojega govora je Dietrich rekel: Veliki prosvetljeni narodi našega sveta so dali v zgodovini zahodne kulture pogoste dokaze za impozantno veličino duha. O takšni veličini duha podajajo dokaze tudi sedaj, ko je treba prineesti odločitev, s katerim se postavljajo smerice za razvoj naslednjih stoletij. Narodi občutijo veličino teh odločitev, samo državniški demokraciji so takšni, da ne morejo razumeti, kaj se dogaja. Danes se na naši celini na vse strani budo narodi. Nekdanji prvobornitvi preteklosti, katero je čas pogazil, se preobrazijo v zavetnike, ki se že kažejo na obzorju. Toda ni še končana borba za to bodočnost, toda odločitev zgodovine je že padla. Ta razsoda bo se udeležuje in izvršuje ideje nove dobe, zameli, ki naj bi popeljale narode v nov čas in v nov polet. In ritem teh zamisli spremlja korak naših armad, ki so stopile v borbo za življenjske pravice svojih narodov in za zagotovitev nove dobe, ki se že svila.

Japonska zunanja politika

Prisrčne besede na naslov Sovjetov — Grožnje Ameriki — Težnje po južnih morjih — Trdna vojna zveza z Nemčijo in Italijo

Tokio, 21. januarja. T. Domei. Japonski zunanji minister Macuoka je včeraj, kakor je napovedal pred dvema dnevoma, v parlamentu pojasnil japonsko zunanjo politiko s posebnim oziranjem na izjave, ki jih je dal ameriški državni tajnik Cordell Hull ob priliki svojega govora v kongresnem odboru, ko so proučevali Rooseveltov zakonski predlog o posojevanju ameriškega orožja tujim državam. Macuoka je med drugim dejal:

Vojno zavezništvo z Nemčijo

»Kakor Nemčija in Italija v Evropi, tako želi Japonska, njuna zaveznica v trojni zvezi, ustvariti nov red v Aziji. Politika vseh treh zaveznic je potekala politika miru, mirnega preurejanja in iskanja temeljev za trajno mirno sožitje narodov. Berlinski pakt, ki ga je Japonska podpisala, izrecno nalaga vsaki zaveznici, da mora takoj priskočiti na pomoč svoji tovarišici v trojni zvezi, če bi bila napadena od tretje države. Japonska bo svojo obveznost zvesto in v polni meri izpolnila, če bi se zgodilo, da bi bila Italija ali Nemčija napadeni od kakšne tretje države. Zlobna propaganda se trudi, da bi sedanji položaj Italije pokazala v takšni luči, kakor da bi morala Japonska po besedah trojne zveze že sedaj izpolniti svoje dolžnosti. Toda Macuoka je prepričan, da bo Italija sama in kmalu dosegla vojne cilje, ki si jih je postavila.

Na to je Macuoka govoril o Kitajski ter dejal, da ima Kitajska sedaj svojo vlado v Nankingu, ki ji predseduje Vancinvej. Področje, kjer vlada Vancinvej, nadalje Mandžukuo in Japonska tvorijo sedaj velikansko skupno področje, kjer se uresničuje novi red. Ta velika nova skupnost na Daljnem vzhodu bo kmalu stopila v strnjene gospodarske zveze z Nemčijo in Italijo. O maršalu Čankajšu in njegovi Kitajski je Macuoka dejal, da razpada tako v gospodarskem, kakor v vojaškem pogledu. Maršal Čankajš se Japoncem upira samo zaradi tega, ker

pričakuje pomoči od Anglije in od Amerike. Toda Macuoka se sprašuje, kakšna pomoč še more priti od teh dveh držav.

Južna morja...

Macuoka je nato pojasnil japonsko politiko v Južnih morjih ter takoj dejal, da Japonska z največjim zanimanjem sledi razvojem v Nizozemski Indiji, v Siamu in v Indokini. Japonska ne sme opustiti tega zanimanja, ki je zanjo življenjske važnosti. Odnosaji med Japonsko in Siamom so prijateljski. Tudi s francosko Indokino se razvijajo gospodarska pogajanja v prijateljskem ozračju in v uvidevnosti z ozirom na nove stvarnosti na Daljnem vzhodu. Japonska želi, da bi Siam dobil nazaj izgubljena ozemlja, vendar bi ne mogla dolgo gledati, da vojna med Siamom in Indokino večno traja. Macuoka upa, da bo kmalu končan ta nepotreben spor. Glede Nizozemske Indije pa bo Japonska še imela priložnosti objasniti svoje stališče. Macuoka je na to prešel na odnose z Avstralijo, ki jih je imenoval prijateljske.

Komplimenti Sovjetom

O odnosajih s Sovjetsko zvezo je Macuoka rekel, da si Japonska zelo prizadeva, da bi z diplomatskimi sredstvi odstranila vse nesporazume, ki vladajo med obema državama. Japonska in sovjetska vlada se pogajata za prijateljsko ureditev medsebojnih odnosov. Na dnevnem redu so tri vprašanja: razmejitev med Mandžukuo in Notranjo Mongolijo, vprašanje japonskih pravic do ribolova v sovjetskih vodah, ter določitev japonskih pravic na severnem delu otoka Sahalina.

Grožnje Ameriki

Na koncu svojega govora je Macuoka odgovoril ameriškega državnemu tajniku Cordellu

Hullu na njegovo trditev, da se morajo Združene države severne Amerike oborožiti proti nevarnostim na Tihem in na Atlantskem morju. Združene države menijo, da leži njihova prva obrambna črta v sredini Tihiga morja, morda celo že kje na Kitajskem in v ozemlju, ki leži v južnih morjih. Japonska vlada meni, da ameriško stališče za mir ni ugodno. Amerika bo morala svojo politiko spremeniti, predvsem z ozirom na Kitajsko, kajti sicer so hude posledice, ki bi za Ameriko morale nastopiti tako na Tihem, kakor na Atlantskem morju, neizbežne. Ako se Združene države severne Amerike zapletejo v vojno v Evropi, potem mora po besedilu trojne zveze tudi Japonska nastopiti proti njim na Tihem morju. Potem bo po krivdi ameriške politike nastala nova svetovna vojna, ki ne bo to samo po besedi, marveč v vsem strahotnem obsegu tega pojma. Japonska vlada svojega stališča ne skriva. Ona mora slediti smerem, ki jih narekujejo življenjske pravice japonskega naroda na svojem lastnem prostoru. Če bi japonski narod moral doprinesti nove žrtve, da prepreči poseganje nepoklicanih v njegovo življenje, jih bo radevolje doprinesel. Toda tako daleč ni treba priti, kajti politika Japonske je vdana miru in mirni, pravični preureditvi krivic, tako, da bodo narodi mogli neovirano živeti na svojih prostorih in se posvetiti mirnemu delu za svoj napredek. Zato se moramo truditi, da se ta vojna čimprej konča.

Papeški letopis za 1941

Vatikanski letopis — »Annuario Pontificio« — za leto 1941 je te dni izšel na 1396 straneh. Ta zanimivi letopis prinaša med drugim sledeče številke: Katoliška Cerkev šteje po vsem svetu 1218 škofijskih ali njim enakovrednih stolic, misijskih predstojništev pa 458, torej vsega skupaj 1676 dušnopastirskih območij višjega reda. Pri tem niso vštete opatije, ki opravljajo iste funkcije, in jih je vsega 54. Skupno število višjih pastirskih stolic je torej 1730, pač impozantno število. Oseb, ki se trudijo na misijonskem polju, je 73.987. Od teh je 20.578 duhovnikov, 8514 bratov laikov in 44.895 misijskih sester. To nam kaže, da se na polju razširjanja vere med pogani čedalje bolj udeležujejo ženske, ki prekašajo število moških skoraj v razmerju 1 : 2. Prav ta okolnost nam razlaga velik dvig števila misijskih območij v zadnjih letih. Skoraj vse misijonsko delo vodijo redovi, in sicer jih je v poganstvu svetu 159 moških redov in kongregacij ter 776 ženskih. Zelo se je dvignil mednarodni ugled Cerkve. Predstavniki Svete stolice pri posameznih narodih je 60, od katerih jih ima 38 diplomatski značaj, pri Sveti stolici pa je akreditiranih 36 poslanikov inozemskih držav. Zanimivo je tudi število znanstvenih in vzgojnih zavodov v Rimu, ki jih vodi Cerkev. 13 zavodov ima značaj višjih šol, papeških akademij je 9, vzgojnih institutov pa 45.

Presoja nemških listov o sestanku Hitler-Mussolini

Berlin, 21. jan. DNB. Nemški jutranji tisk piše o sestanku med voditeljem Nemčije in Mussolinijem in pravi, da je to novo potrdilo za najkrepkejšo vzajemnost držav osi na političnem, idejnem in vojaškem polju. Listi podčrtavajo, da je to že deveti sestanek med vodjo Nemčije in Mussolinijem in ob tej priliki poudarjajo, da inozemski, zlasti pa tisti tisk, ki je sovražno razpoložen do držav osi, skuša vsak sestanek vodje Nemčije in Mussolinija opremiti z najraznovrstnejšimi in najbolj nemogočimi načrti in napovedmi.

»Völkischer Beobachter« piše, da so vse te trditve, ki se jemljejo iz zraka, izraz nepriznane za krbljenosti. Popolnoma nekoristno je takim sestavljalcem napovedi in izmišljotin napovedovati in dokazovati nasprotno, kajti skupna borba obeh voditeljev dveh velikih narodov v svoji globoki povezanosti ne ugotavlja nobene spremembe. Vojna ju je utrdila. Kri, ki se v vojni skupno preliva, je temelj vrednotam tega nerazdružljivega prijateljstva. Nespretni sovražni poskusi ne bodo ničesar spremenili in ne bo se jim posrežilo razbiti skupnosti nemškega in italijanskega naroda, kajti ta skupnost je največja nevarnost za sovražnika. List predlaga, da naj se napovedi v zvezi z novim sestankom med vodjo Nemčije in Mussolinijem prepuste anglosaskemu tisku, ki je že osemkrat ponavljal iste stvari.

V istem smislu piše »Berliner Börsen Zeitung«, ki podčrtava, da je pri vsakem sestanku med vodjo Nemčije in Mussolinijem prišlo do številnih prerokovanj v zvezi z nemškimi in italijanskimi načrti. Ni nemško-angelskega ali pa italijansko-angelskega bojišča, ampak je samo eno skupno bojišče držav osi in sicer v vojni in pri delu. Anglija mora pač potpeti, če hoče izvedeti za nove podrobnosti o vsebini zadnjih posvetov, dokler Nemčija in Italija ne bosta smatrali potrebno, da odpreta vrata čakalnice.

(»Völkischer Beobachter« govori o devetem sestanku med Hitlerjem in Mussolinijem. Javnosti znanih je samo pet. Potemtakem sta se voditelja Nemčije in Italije sestala še štirikrat in o tem javnost ni bila poučena.)

Berlin, 21. jan. b. »Essener National Zeitung« potrjuje vesti italijanskih listov, da se namreč nemške oborožene sile nahajajo pred težjimi nalogami, kakor pred vdorom v Francijo. List maršala Göringa naziva sestanek predsednika Mussolinija s kanclerjem Hitlerjem vojno posvetovanje, katero je daljnosežne važnosti za daljni razvoj vojne. Vse to je v znamenju priprave, katere bo treba končati z velikim sunkovitim napadom.

Madžarske domneve

Budimpešta, 21. jan. m. Madžarska javnost posveča še vedno veliko pozornost sestanku Hitlerja in Mussolinija. »Pester Lloyd« poudarja, da je potekel v neskaljenem prijateljstvu med dvema zaveznikoma državama. Po informacijah madžarskih političnih krogov se je razprava v glavnem nanašala:

1. Na popolno vojaško sodelovanje na Sredozemlju in Bliznjem vzhodu;
2. Na določitev stališča napram Ameriki;
3. Mirna gospodarska organizacija Evrope.

Po njegovih informacijah bodo nemško-italijanski odnosaji po tem sestanku še tesnejši.

Angleška uganjanja

London, 21. jan. t. Reuterjev diplomatski so-trudnik Ferguson govori v zvezi s sestankom med Hitlerjem in Mussolinijem, ki je bil v Berchtesgaden pri Hitlerju, kamor je voditelj Nemčije zaprosil svojega italijanskega zaveznika. Brez dvoma so se razgovarjali o načrtih za bodočnost. Ti načrti se seveda bolj nemški, kakor italijanski, piše Ferguson in še ni jasno, če tičejo napada na Anglijo, ali pa udeleževanja na jugovzhodu Evrope in v Sredozemlju. Govorila sta brez dvoma o položaju Francije in je Hitler brez dvoma Italiji ponudil večje ugodnosti z ozirom na Francijo, odkar je maršal Petain moral dati Lavalu roko v spravo Ferguson misli, da sta oba državnika resno razpravljala tudi o vprašanju uvedbe enotnega vrhovnega poveljstva nad nemško in italijansko armado.

Ameriška uganjanja

Zürich, 21. jan. b. Associated Press: O sestanku Hitlerja in Mussolinija poroča berlinski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung«, da se ta konferenca ni vršila v ozkem okviru vojnih in diplomatskih razgovorov. Podrobnosti o predmetu razgovora in o stvarnih zaključkih so tajne. Nekateri pa menijo, da je imel namen odbiti neka stremjenja ameriške diplomacije. Nemčija je namreč dobila vtis, da Združene države poskušajo v najnovejšem času dobiti nekaj vpliv na italijanske zaveznike v tem smislu, da bi ga odvrgle od nadaljnega sodelovanja v vojni na strani Nemčije. Ze samo dejstvo nemško-italijanske konference je po nemškem mišljenju zadostno, da zavrne takšna stremjenja, ki so v ostalem itak že doživela neuspeh pri navodilih, danih ameriške-mu poslaniku v Rimu. Dokaz, da se Italija ne namerava izmuzniti svojim zavezniškim dolžnostim, je zadostno utemeljen v besedilu uradnega poročila. Vendar je očitno, da v Berlinu kljub temu ne zasledujejo politike Združenih držav brez vsake skrbi. Govor Kennedyja in predstojke potovanja Rooseveltovega nasprotnika Willkieja v predsedniškem volivnem boju smatrajo v Berlinu za nezaželene dogodke.

Nemčija in jugovzhod

Nova poročila o nemirnem položaju v Romuniji

V »Neue Zürcher Zeitung« smo brali naslednja poročila o položaju na jugovzhodu:

Nemško mirovno posredovanje v Grčiji

Iz Sofije: V krogih nevtralne diplomacije v Sofiji se že nekaj časa širijo poročila, da se Nemčija v Atenah pogaja za sklenitev miru med Grčijo in Italijo. Nemčija bo brez dvoma uporabila vse sile, da doseže mirno in hitro poravnavo tega spora na Balkanu. Kajti Nemčija bi se na vsak način rada izognila nujnosti, da »stori druge korake«, da pride svoji italijanski zaveznici na pomoč. Nemčiji je danes veličalo na tem, da ostane mir na Balkanu neskaljen.

Veliko diplomatsko delovanje — priprava na nove dogodke

Iz Berlina: Zastopnik nemškega zunanjega ministertva je naprosil inozemske dopisnike časopisja, naj z večjo vzdržnostjo poročajo o raznih govoricah, ki zadnje čase krožijo o tako imenovanih nemških načrtih in namenih na jugovzhodu. S tem je nemško zunanje ministertvo hotelo na posreden način te govorice zanikati. Če jih ni naravnost zanikalo, leži vzrok v tem, da Nemčija svojih kart pred nasprotnikom ne mara razgrinjati in nasprotnika takšne govorice morda včasih še bolj zmedejo, tako da ne vidi pravih namenov Nemčije. Edino, kar smemo v sedanjem trenutku trditi, je to, da razvija Nemčija na vojaškem in na diplomatskem polju na jugovzhodu veliko delavnost, ki pa v javnosti ne pride do izraza zaradi tega ne, ker ima značaj priprav na neke dogodke. Mnenje, da je to delovanje v neposredni zvezi s položajem nemške zaveznice Italije, je zelo upravičeno. Nikdo bi ne bil začuden, če bi v kratkem zvedeli, da je popolno sodelovanje med obema zaveznikoma spet na zelo viden in otipljiv način prišlo do izraza.

Položai v Romuniji

Istanbul, 21. januarja, t. AFI: Iz Romunije prihajajo poročila o neredih, ki da so izbruhnili med legionarji in domačinskim prebivalstvom. Poročila pravijo, da so morali ponekod pomirjevalno nastopiti nemški vojniki, ki so obnovili red. Nadaljnja poročila pravijo, da je romunska vlada zaprla vse meje in da smejo čez mejo samo še osebe, ki imajo diplomatske potne liste. Poročila končno zatrjujejo, da je verjetno, da bodo nemške zasedbene čete dobile še večjo oblast v romunski upravi, da za-
»mtilo mir in red.

Prosim za 1/2 metra visok radio!

Kdo bi tako kupoval, namesto da bi vprašal po kakovosti! Pri nakupu žarnic zahtevajte izrecno le kvaliteto TUNGSRAM-KRYPTON žarnico:

Ista da več sončnim žarkom podobne svetlobe in porabi pri tem mnogo manj toka!

BOLJŠA LUČ, MANJSI STROŠKI!

Siamske čete zasedajo pokrajino Kambodžo v Indokini

Newyork, 21. jan. AA. Tass. Associated Press poroča, da je bilo v Bangkoku uradno potrjeno, da so zastopniki civilnih oblasti Siam odšli v francosko Indokino, da bi prevzeli upravo v osvojenih pokrajinah Kambodže. Siamske čete še napredujejo v Laosu in niso naletele na noben odpor.

Nemške čete v Romuniji: Koliko... in čemu...?

Iz Sofije: V nevtralnih diplomatskih krogih v Sofiji so mnenja, da bo Nemčija na koncu meseca januarja imela v Romuniji 280.000 mož. Glede na to, ki naj jih ta močna nemška armada v Romuniji ima, so v istih krogih prepričani, da so nemške čete v neposredni zvezi z mirovnimi prizadevanji nemške vlade v Atenah. Kakor pravijo nekatera poročila, je v Romunijo prispel vojni material še za enkrat tolikšno vojaško moč, tako da bi bilo mogoče moč nemške armade v Romuniji v najkrajšem času zvišati na dvojno količino.

Nemški častnik ubit v Bukarešti

Bukarešta, 21. januarja, Stefani: Notranje ministertvo je objavilo tole obvestilo: V noči od 18. na 19. januar je bil neki nemški častnik v uniformi ubit. Ubit ga je neki tuji državljan. Atentator je skušal pobegniti, toda je bil aretiran. Nemški častnik je takoj podlegel ranam. Vlada je izdala najstrožje ukrepe. Preiskava o razlogih tega umora se nadaljuje.

Bukarešta, 21. jan. TCP. Morilec majorja Beringa je bil danes po obsodbi hitrega sodišča

ustreljen. General Antonescu je sporočil še pred obsodbo nemškemu poslaniku, da se bo smrtna obsodba nad atentatorjem izvršila takoj, kakor hitro bo končana preiskava. Z ozirom na okolnost, da je atentator Grk, in da je v Romunijo prišel s turškim potnim listom, so v Bukarešti zaprlj 10 uglednih članov grške kolonije. Smrtna obsodba nad atentatorjem je bila izvršena na podlagi novoobavljenega dekreta, ki predvideva smrtno kazen tudi za umor članov nemške vojaške komisije v Romuniji. Na ta način je s tem dekretom izpolnjen zakonski dekret z dne 27. nov. 1940. Krsto s truplom umorjenega majorja Beringa bodo nocoj na glavni bukreški postaji položili v poseben vagon in prepeljali v Nemčijo.

Bukarešta, 21. jan. TCP. Po odstopitvi notranjega ministra generala Petrovicesca je ob 20. uri prišlo do velikih legionarskih demonstracij. V sprevedu so korakali proti vseučiliškemu trgu, kjer je pri spomeniku kneza Mihajla Hrabrega neki dijak čital proglas vodje rumunskega dijaštva Siorela. Dijaki so zahtevali strogo kazen za nemškega morilca. Nato so odšli pred hišo vodje legionarskega pokreta Horia Sime, kjer so manifestirali za Hitlerja, za Horio Sima, pred palačo predsedništva vlade pa so klicali predsedniku Antonescu.

Horia Sima v Nemčijo

Bukarešta, 21. januarja. Havas: Podpredsednik vlade in vodja legionarskega gibanja Horia Sima bo konec tega tedna odpotoval v Berlin na čelu zastopstev Železne garde in na vabilo Nemčije. Horia Sima bo obiskal glavne ustanove narodno-socialistične stranke v Nemčiji. Uradni krogi izjavljajo, da ničesar ne vedo o novicah, ki se širijo v tujini, češ da mislijo tudi drugi romunski politiki odpotovati v tujino.

Rooseveltov zastopnik v Sofiji

Sofija, 21. jan. m. Zunanji minister Popov je danes sprejel Rooseveltovega odposlanca polkovnika Donovan ter je imel z njim daljši razgovor. Popolndne je bil Donovan sprejet tudi pri predsedniku vlade dr. Filovu. Politični krogi so mnenja, da bo g. Donovan še nocoj odpotoval v Belgrad.

Nove izjave Kennedyja

o angleški krizi v prihodnjih 70 dneh

Washington, 21. januarja, t. Associated Press. V kongresu so bivšega ameriškega poslanika v Londonu Kennedyja vprašali, kako sodijo angleški službeni krogi o vstopu Amerike v vojno.

Kennedy, ki je že s svojim nedeljskim govorom razočaral vse tiste, ki zagovarjajo nevtralnost ameriške politike, je odgovoril, da sta v londonski vladi mnenji deljeni. Nekaj članov vlade je mnenja, da bi bilo prav, če bi Amerika posegla v vojno, ker zstvar bi bila potem mnogo hitreje in bolj temeljito končana. Toda večji del ministrov stoji na stališču, da je bolj prav, da je Amerika mirna, kajti z vstopom v vojno bi mogla mnogo manj vojnega materiala poslati kakor sedaj, ko lahko vse roke delajo v industriji.

Na vprašanje, kaj se bo z Anglijo zgodilo v naslednjih 60 ali 70 dnevih, je Kennedy odgovoril, da vprašanja ne razume prav. V vojaškem položaju je mnogo stvari, ki jih ni mogoče predvideti, ker so nepreračunljive in odvisne mnogokrat od okoli-

ščin, ki niso v oblasti ljudi. Tako on ne more razumeti, kako je mogla nemška zmagovita armada v Flandriji dovoliti, da je Anglija izpred Dunkerquea mogla rešiti domov nad 300.000 mož. Če bi bilo nemško letalstvo takrat res tako močno, kot so o njem govorili, da je, potem bi bila za njega otročja igra, vso armado enostavno uničiti do zadnjega moža. Nadalje on ne more razumeti, zakaj nemške letalstvo do sedaj ni napravilo več razdejanja v angleških industrijskih krajih. Če se Nemcem posreči, da zavladajo v zraku, potem pride za Anglijo črna kriza lahko vsak trenutek. Toda do sedaj se to še ni pokazalo.

Na vprašanje, ali so mu angleški vojni cilji znani, je Kennedy odgovoril, da jih ne pozna. Na vprašanje, ali bi ameriška vlada ne ravnila prav, če bi zahtevala od Anglije pojasnil glede njenih vojnih ciljev, preden pošlje nadaljno pomoč Angliji, je odgovoril Kennedy, da o tem odloča ameriško državno tajništvo.

Gospodarstvo

Dr. inž. Grampovčan Janko:

Socialno zavarovanje naših železničarjev

G. prometni minister je izdal novo uredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja, ki je bila priobčena v štev. 298-CIII Službenih novih kraljevine Jugoslavije z dne 25. XII. 1940 in stopi v veljavo mesec dni po priobčitvi, to je 25. jan. 1941.

Nova uredba ima zamenjati naredbo o zavarovanju državnega prometnega osebja za slučaj bolezni in nesreče (M. S. št. 16276-22 z dne 20. V. 1922, objavljena v Službenih novinah kraljevine SHS pod št. 170 A z dne 4. VIII. 1922).

Nova uredba je v političnem pogledu centralistična, in sicer upravno-centralistična, ker jemlje samoupravnim organom še oni mali del samoupravnih pravic, ki jih je dajala sedanja naredba iz leta 1922, kajti one predpisane pravice samoupravnih organov, ki so določene v njej, ne predstavljajo po sedanjih izkušnjah, ki smo jih imeli, ko je veljala sedanja naredba, nikake samouprave več. Načrt nove uredbe je bil predložen na mišljenje samo Združenju jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev in upravi, dočim samoupravni organi in ostale železničarske organizacije, kljub ponovnim prošnjam niso dobile načrta v proučevanje in niso bile vabljeni, da dajo za njega svoje predloge. Na ta način je postala nova uredba to, kar je.

Da pogledamo, kakšne so samoupravne pravice? Člen 118. pravi: »Minister prometa more razveljaviti vsak sklep samoupravnih organov, ki nasprotuje zakonu, predpisom, naredbam in interesom fonda.« Gospod minister tedaj more to storiti, ali — ne moral? Tedaj g. minister more nezakonitost tolerirati ali pa ne. Ako jo po uredbi tolerira, kaj potem? Ali je potem praksa merodajna ali zakon? In kdaj ravno samoupravni organi proti interesom fonda? Kakšni so interesi fonda, kadar g. minister osebno poseduje; kdo je v takem primeru pravi zastopnik interesov fonda: g. minister ali samoupravni organi? V praksi se je pokazalo, da takih primerov ni malo in da taki primeri tudi niso vedno — lahki. Nova uredba uvaša v fond tacite tudi komisarije in to v členu 117., ki določa oblastne upravnike in glavnega upravnika, da vodijo vse posle bolniškega fonda v primeru razpusta samoupravnih organov, do novih volitev. Člen 112. določa (v t. 6) pravico veta glavnega upravnika, ki more g. ministru predlagati, da se sklepi in odloki samoupravnih organov razveljavijo, prav tako kot je to bil primer po dosedanjih naredbah, ako »smatra«, da niso v skladu s predpisi; tako je praksa pokazala, čeprav zakon govori o objektivnem stanju stvari. V § 26. sedanje naredbe more ena tretjina odborov v samoupravnih odborih biti v službi izven sedežev uprav, dočim nova uredba izrecno zahteva, da morajo vsi odborniki biti v službi tam, kjer je sedež uprave. Če bi se zgodilo, da državna prometna ustanova nekega odbornika premesti izven sedeža uprave fonda, ugašene mandat takega odbornika. Isto velja tudi za Glavni upravni odbor, tako, da v bodoče v tem odboru ne bo sedel niti eden zastopnik interesov pokrajine, marveč sami Belgradjani, odnosno ljudje, ki služijo v prestolnici. Kako pa ti ljudje zastopajo interese pokrajine, pa smo imeli priliko občutiti skozi dolgih dvajset let, ko so sedeli v samoupravnih odborih in v glavnem upravnem odboru sami centralisti, ki so gradili drage domove in bolnišnice na jugu države, dočim »prečanski«, zlasti slovenski kraji niso prejeli nikakih večjih investicij. Člena 70. in 92. nove uredbe, po katerih ugašene mandat odborniku, ki je premeščen, predstavljata prikrito grožnjo vsem samoupravnim organom, ki bi hoteli delati po svoji vesti za dobrobit članov, kajti takega odbornika čaka — premestitev s sedeža uprave in s tem mu preneha mandat! O samoupravi v novi uredbi ni tedaj nikakega sledu več!

Nova uredba predstavlja zapreko tudi novi notranje-politični ureditvi države, kajti izdana je baš v času preureditve države v smeri decentralizacije in po glavnem običnem zboru fonda v Belgradu, na katerem so delegatke iz vse države soglasno sprejeli sklep o decentralizaciji financ bolniškega fonda. Neki visoki funkcionar je o tem dejal na vprašanje: »Kaj misli o sklepu glavnega običnega zbora?« Jaz bom odločno proti, kajti če se decentralizira fond, potem sem nepotreben. Fond razpolaša s premoženjem, ki je danes vredno nad dvesto milijonov dinarjev. Njegov letni proračun znaša okoli 60 milijonov dinarjev. Upravljanje takega premoženja ni majhna stvar in s tem, da pokrajine izgube z novo uredbo, ki preprečuje stalno s. etpstvo pokrajini v glavnem upravnem odboru stalno nadzorstvo nad upravljanjem tega premoženja, se izpostavljajo tudi nevarnosti, da postanejo navadne »kolonije« centrale. Ko je glavni obični zbor leta 1939 pometel z dvajsetletnim režimom v glavnem upravnem odboru, tedaj so prizadeti delali na vse kriplje, da onemogočijo delo predstavnikom decentralizma. Uspeh centralistov, ki so bili pri fondu postavljeni pred vrata, pa je bil v — novi uredbi, ki je izšla v trenutku, ko bi se morale razveljaviti volitve v bolniški fond v upravi Belgrad-jug in izvršiti nove. Ta uspeh je rezultat dela ljudi, kateri bi morali v naši državni prometni ustanovi že končno izginiti s površja, kajti njihovo delovanje v tem resoru v tem času predstavlja ne samo anahronizem, marveč edino resno oviro za nadaljnji razvoj.

Nova uredba je s pravnega stališča nejasna. Mi bi mogli navesti celo vrsto dokazov za našo trditve. Prepleksnost pravnih norm je zlasti očitna v členu 19., v katerem se pomoči dele v glavne in postranske. Med glavne citira čl. 19.: zdravniško pomoč, zdravila itd., zdravljenje v bolnišnicah, zdravljenje zob in ust, hranarina, podpora ob porodu in pogrebina. Med postranske podpora našteva uredba: podpora za sanatorijsko zdravljenje jetike, pomoč za »zdravniško in klimatično« zdravljenje, podpora za plombiranje zob in za tehnična dela, podpora za proteze in higienske predmete in podpora, katere določa glavni obični zbor. Ako sedaj pogledamo namen tega sklada po uredbi, tedaj vidimo na prvi pogled, da ta razdelitev podpor v glavne in postranske na tak način kot je to izvedeno v uredbi, ne odgovarja samemu namenu, ki ga uredba navaja. Kajti iz same uradne statistike se vidi, da je med železničarji jetika na prvem mestu in šele na drugem mestu revmatizem itd. Ker je namen bolniškega zavarovanja v prvi vrsti v tem, da nudi pomoč v primeru bolezni, spadajo brezpogojno vsa ona sredstva, ki služijo neposredno temu namenu med glavne reči, da namen bolniškega zavarovanja s stališča zdravljenja naroda, s stališča socialne ekonomije in s stališča interesov same prometne ustanove v nikakem primeru ne more biti v nekih dajatah te ali one vrste, marveč so vse te dajate vse sredstvo (in ne namen), da bolni člani dobijo zopet svojo prejšnjo duševno in telesno sposobnost! Če sam zakonodajalec naglašala namen v sredstvih, potem ni prav nič čudnega,

ako vsa ta zavarovanja res nimajo drugega namena kot tega, da se izdaja ogromen denar za zdravnike, zdravila itd., ker s tem se pač dosega cilj zavarovanja po uredbi — brez ozira na zdravstveni efekt teh dajatev, ako se že dele podpore v glavne in postranske, potem bi morale priti med glavne podpore, ki gredo za tem, da se doseže namen zavarovanja, pač one, ki neposredno vplivajo na ozdravljenje in na to, da se povrne vsaj delno prejšnja zdravstvena sposobnost, in med postranske vse one, ki posredno vplivajo naboljšanje socialnega stanja članov. Med glavne podpore spadajo tedaj: podpora za zdravnika, zdravila, bolnišnice, sanatorije, kopališča in slično, medtem ko denarne podpore, kakor hranarina, ob porodu, pogrebina itd. eploh ne spadajo sem, marveč predstavljajo socialne podpore, za katere bolniški sklad ne bi smel biti obremenjen. Izgleda, da je za zakonodajalca glavna podpora ona, ki predstavlja največji izdatek, odnosno ona, katere je prišla v navado pri nas in katero je težko izbežati. Hranarina je brezpogojno socialna dajatev in državna prometna ustanova bi morala sprejeti na sebe to obremenitev prav tako za svoje delavstvo, kakor jo je sprejela za svoje — nastavljenno osebje. To bi bila njena sveta dolžnost, kajti če že ne more najti polkrija za socialni minimum svojega osebja, potem bi mogla prevzeti na sebe vsaj onih 20 milijonov letno za plačanje hranarine delavstvu, ki največ boleha baš zaradi slabega socialnega stanja! Člen 34. nove uredbe določa plačilo bolnoobskrbnih stroškov za 3. razred v bolnišnicah. Medtem imamo veliko število primerov, v katerih so člani prisiljeni zaradi pomanjkanja prostora v 3. razredu, da se zdravijo v 2. razredu, pri čemer morajo nositi razliko sami, čeprav je ta razlika v mnogih primerih nižja od one razlike, katero mora fond doplačevati za svoje člane v lastnih bolnišnicah, kjer znašajo bolniškoobskrbni stroški več kot pa v 2. razredu državnih in banovinskih bolnišnic. Uredba o tem ničesar ne govori.

Nova uredba v socialnem pogledu predstavlja izvesten napredek, ki pa je sprito dejstvo povišanja cen zdravlilom in povečanja plač zdravnikom iluzorno. Podaljšanje roka za prejetanje hranarine od 26 na 52 tednov, s ključavo razpoložljivosti finančnih sredstev postavlja fond v nemogoč položaj, ker že sedaj hranarina izčrpa eno tretjino sredstev sklada in je tudi neizvedljivo brez občutnega povečanja bremen. Zakonodajalec bi bolje storil, če bi ta »kamen spodite« tekstatorjev naredbe izpustil. Če je računal na medsebojno obračunavanje posameznih vrst službe med železničarji, ki bi nastalo zaradi povečanja dajatev za neregulirano osebje na škodo ostalih dajatev — s katerimi bi morali biti prikrašani nastavlenci, se je bridko zmotil. Danes ni mogoče interesov, ki so skupni vsem vrstam

Kontrola uvoza

Devizno ravnanje Narodne banke je izdalo naslednjo okrožnico o bodočem načinu izvedbe kontrole uvoza in plačila blaga iz neklinirskih držav:

I. Predlaganje prošnje za uvoz. Uvozniki bodo neposredno ravnateljstvu za zunanjo trgovino ali od nje pooblaščenim organom predlagali prošnje za uvoz iz neklinirskih in neklinirskih držav samo onih predmetov, ki so po naredbah trgovinskega ministristva dani pod kontrolo ravnateljstva za zunanjo trgovino (parafin, bombaž, bombažna preja, fiocca, odpadki). Prošnje na ravnateljstvo za zun. trgovino lahko vlagajo samo registrirani uvozniki na predpisanih formularjih. Za ostale predmete, ki se plačajo v svobodnih devizah (po posebnih naredbah trgovinskega ministristva pa niso preneseni v pristojnost ravnateljstva za zunanjo trgovino, ampak so še nadalje pod kontrolo deviznega ravnateljstva Narodne banke) je predlagati prošnje kot doslej deviznemu ravnateljstvu Narodne banke.

II. Plačilo. 1. Ker bodo potrdila ravnateljstva za zunanjo trgovino za uvoz blaga iz neklinirskih držav na osnovi konkretnih prošnji zainteresiranih uvoznikov veljala samo za uvoz, ne pa tudi za plačilo, bodo morali uvozniki imeti ob času carinjenja blaga tudi odgovarjajočo odobritev deviznega ravnateljstva NB za plačilo blaga, ki se uvaža na osnovi potrdila izdanega po ravnateljstvu za zun. trgovino. 2. Da bi se uvoznikom olajšal postopek pri pridobitvi navedenega uvoznega potrdila in odobritve za plačilo bo ravnateljstvo za zunanjo trgovino dostavljalo uvoznikom odobritev dev. ravnateljstva Nar. banke obnemem v uvoznim potrdilu. Zato uvoznikom ni treba predlagati posebnih prošnji za odobritev plačila, ko gre za uvoz predmetov pod kontrolo ravnateljstva za zun. trgovino, ker so bodo odobritve za plačilo izdajale na osnovi prošnji, predloženih ravnateljstvu za zun. trgovino, v katerih bodo zainteresirani uvozniki navedli tudi način, kako žele plačati. 3. Plačilo na osnovi tako dobljenih odobritev morajo izvršiti uvozniki tudi po poteku roka uvoznega potrdila in odobritve za plačilo v smislu veljavnih deviznih predpisov, če razpolagajo s listinami iz čl. 3. dev. pravilnika zaradi opravičila. 4. Ob priliki plačila mora uvoznik predložiti pooblaščenemu zavodu poleg izvirnih uvoznih listin na osnovi čl. 3 dev. pravilnika tudi izvirno uvozno potrdilo, na osnovi česar je uvozil blago kakor tudi odgovarjajočo odobritev za plačilo. 5. Poobl. zavodi se morajo predvsem uveriti, ali je uvozno potrdilo in odobritev za plačilo uničeno po carinarnici za znesek, katerega je treba plačati, ker morajo carinarnice od uvoznega potrdila in odobritve za plačilo odpisati količine in vrednost zavarjenega blaga, kar potrjujejo s svojim pečatom in podpisom. V kolikor se podatki, navedeni po carinarnici na uvoznem potrdilu in odobritvi za plačilo ne ujemajo, poobl. zavod ne more izplačati zneskov brez specialne odobritve deviznega ravnateljstva Nar. banke. 6. Če uvoznik plača delno ali v celoti vrednost že uvoženega in zacinjenega blaga, mora pooblaščen zavod zadaj na odobritvi za plačilo navesti plačani znesek in to potrditi s svojim podpisom. c. Po izvršenem plačilu in opravičilu v smislu deviznega pravilnika bo poobl. zavod original odobritve za plačilo dostavil deviznemu ravnateljstvu na vpogled obnemem s pisnim poročilom o izvršenem plačilu na posebnem formularju, ostale uvozne listine pa bo vrnil uvozniku za njegov arhiv. Devizno ravnateljstvo NB bo po vpogledu vrnilo neposredno domačemu uvozniku original odobritve. Ravnotako mora postopati pooblaščen zavod

železničarjev, podrediti postranskim interesom posameznih vrst železničarjev, ker se železničarji vseh strok in položajev danes le prav dobro zavedajo stanja, v katerem se vsi železničarji brez razlike službe in položaja nahajajo. Mi smo zgoraj jasno podčrtali zahtevo vseh železničarjev, da hranarina nosi brezpogojno sama državna prometna ustanova in ne fondi! Drugo, kar moramo naglasiti je, da se mora vsak bolni železničar zdraviti, ne 26 ali 52 tednov, marveč 5, 10, ali 100 tednov, to je, dokler ne umrje, ali dokler ne bo zdrav! Toliko se govori o radikalnem socialnem preobratu in o potrebi tega preobrata za našo družbo, tu pa se v sredi teh socialnih gibanj, ki naj bi že jutri dobile svojo legalizacijo, pojavi uredba, da se mora delavec ozdraviti v 26 tednih, ali pa naj — umrle! Tudi člen 41. nove uredbe vsebuje slične eventualije za rodbinske člane in možnosti za podaljšanje roka zdravljenja, ki pa so neverjetne ali vsaj malo verjetne.

Nova uredba predstavlja v moralnem pogledu — nemiseln! V § 19. dosedanje naredbe, točka 2, stoji dobesedno, da se smatra za člana družine: »neoznjeni zakonski drug, brez premoženja in stalnega zaslužka, ako član sklada nima oženjenega zakonskega tovariša in dokaže, da mu obstoječi zakonni preprečujejo sklenitev zakonitega zakona.« Nova uredba pa je »storila korak dalje v legaliziranju konkubinatov in pravi v členu 17, točka 2: »neporočeni zakonski drug, brez premoženja in zaslužka, ako niti eden od neporočenih zakonskih tovarišev ne stoji v poročni obvezi obstoječega zakona in ako njihovo razmerje ne izkazuje javnega pohujšanja.« Torej sedaj ni treba razvratnežem več dokazovati, da jim zakonni preprečujejo skleniti zakon, ampak so jih čuvarji javne morale opostili teh nerodnih formalnosti! Pri ljudeh nemoralna ni nemoralna, če ne izkazuje javnega pohujšanja! Sijajna stvar za pokvarjene ljudi! Opozarjamo vse, da dvignejo svoj glas, da se bo čulo tudi v prestolnici!

Nova uredba v jezikovnem pogledu daje tudi izpričevalo svojim očedom V členu 19. in 20., 24. itd. najdemo dosti cvetja iz vrta njihovega jezikovnega znanja. Po uredbi zdravijo bolnišnice in sanatoriji in ne zdravniki, »kopališča« in ne voda. Uredba pozna »klimatsko« zdravljenje, torej zdravljenje, ki je podobno klimi! itd. V uredbi kar mrgoli tujk iz turškega, francoskega in drugega vira.

Nova uredba odpira v političnem pogledu cel kup »možnosti« za mesta glavnega in oblastnih upravnikov, v centralnih in oblastnih upravah. Uredba določa, da se more postaviti za glavnega upravnika oseba s pravno fakulteto in z najmanj 10 let službe pri fondu. Na ta način je zavarovala birokracija bodočnost svojih »otrok«, katerim je izročila usodo fonda za dolgo vrsto let v njihove »varne« roke. Ne vem, če je ta centralna uprava, ki je v dobri meri sodelovala pri novi uredbi, zaslužila tako »biano« zaupanje od strani 300.000 železničarjev in brodarjev in njihovih družinskih udov, da bi se moglo reči brez rezerve: »dolgoletna praksa je potrebna za dobro poznavanje in izvrševanje službe!« Končno pa sama beseda »se more«, dovolj jasno govori, da se ne »mora«. Uredba predstavlja triumf onih, ki so pri zadnjih volitvah v bolniški fond po vsej državi doživeli svoj poraz. S trdnim zaupanjem pričakujemo, da ta uredba, ki žali najgloblja čustva našega naroda, ne bo uveljavljena.

tudi ob priliki plačila uvoženega blaga samo na osnovi odobritve za uvoz in plačilo, izdane po deviznem ravnateljstvu NB (za predmete, ki še niso prišli pod kontrolo ravnateljstva za zun. trgovino) t. i. po izvršenem plačilu bo original odobritve za uvoz in plačilo takoj dostavljen deviznemu ravnateljstvu NB na vpogled skupno s posebnim pisnim obvestilom o izvršenem plačilu na spec. formularju.

III. Plačilo v naprej. 1. Za plačilo blaga, o katerem govori ta okrožnica, pred izvršenim uvozom in zacinjenjem mora imeti uvoznik specialno odobritev deviznega ravnateljstva NB za plačilo vnaprej, ker se z navedeno odobritvijo za plačilo odn. uvoz ne more plačati naprej. Prošnje za plačilo vnaprej je predlagati neposredno deviznemu ravnateljstvu NB po obrazcu št. 4. V prošnji je poleg ostalih podatkov po formularju potrebno točno navesti tudi količino blaga s pozivom na št. car. tarife, za katero se zahteva plačilo vnaprej, kakor tudi številko in datum event. uvozne odobritve ravnateljstva za zun. trgovino. 2. Poobl. zavodi si bodo v trenutku plačila pribavili od uvoznika po predpisnem obrazcu pisno obveznost, da bodo uvoz in opravičilo izvršenih plačil vnaprej opravili v predpisnem roku. 3. Ob priliki plačila v naprej po naknadno navedenih odobritvi bo poobl. zavod zadaj na originalu odobritve plačila vnaprej navedel vsoto, ki je dobila vnaprej izplačana. Nato bodo original odobritve za plačilo vrnil uvozniku, original odobritve za plačilo v naprej bodo za držali v svojem arhivu, duplikat odobritve za plačilo vnaprej pa bodo dostavili deviznemu ravnateljstvu. 4. Po izvršenem opravičilu uvoznike obveznosti, prejete od uvoznika v trenutku plačila, bodo poobl. zavodi dostavili na vpogled dev. ravnateljstvu NB original odobritve za plačilo, odn. za uvoz in plačilo obnemem s poročilom o izvršenem opravičenju.

Poročila, določena v tej okrožnici bodo dostavljali poobl. zavodi deviznemu ravnateljstvu NB samo za naslednja plačila: 1. odobritve za plačilo, 2. odobritve za uvoz in 3. odobritve za plačilo vnaprej, ki so bile izdane po 31. decembru 1940.

Zborovanje nameščencev v Celju

Celje, dne 21. januarja.

Društvo združenih nameščencev, podružnica v Celju, je podala snoči v Ljudski posojilnici na svojem zborovanju obračun dela v preteklem letu. Po spominskih besedah predsednika gosp. Krofliča Jožefa je članstvo počastilo spomin umrlega dr. Korošca s trikratnim »Slava«, nakar je podal splošno poročilo o društvenem delu predsednik Kroflič. Mnogo truda je društvo posvetilo organiziranju članstva. Društvo šteje sedaj 212 članov, od teh 37 članov odseka vsajega gostinskega osebja, ki se je včlanilo v celjsko podružnico DSN. Po novih, na zborovanju sprejetih pravilih, bo podružnica imela sedaj širok delokrog: 4 okraje-celjski, gornjegrajski, šmarški in laški razven občin Trbovlje in Hrastnik, kjer obstoja tudi podružnica. Na tem področju je še mnogo stanovskih neorganiziranih nameščencev, zato bo imela podružnica široko polje dela. Društvo je posredovalo v večih primerih pri delodajalcih za izboljšanje plač, napredovanje, nekaterim priskrbelo tudi službo. Tajniško poročilo je podala gđ. Gabrovec Milica, blagajnišnica gđ. Pograjčeva, nakar je na predlog člana nadzornega odbora g. Simunovca dobil odbor razrešnico s pohvalo.

Celjski župan g. dr. Voršič je prišel na zborovanje z gg. prof. Bitencem in dr. Hanzeličem ter izrekel društvu priznanje za požitno in uspešno in borbeno delo za izboljšanje nameščencev. Nameščencem je poslal pozdrave tudi senator g.

Alojzij Mihelič, katerega je bolezen zopet priklenila na posteljo.

Predsednik centrale g. Češnovar iz Ljubljane je pohvalil zavednost celjskih nameščencev, ki se oklepajo borbene naše nameščenske organizacije Združenih slovenskih nameščencev. Pri tem pa je poudaril, da je v Sloveniji še mnogo, mnogo neorganiziranih nameščencev, saj je v naši banovini 14.000 nameščencev. Če bi bili vsi ti organizirani, bi predstavljali ogromno in močno organizacijo, katere bi bila upoštevana in bi mnogo dosegla. Nato je tolmačil nova podružnična pravila. Svoj referat je zaključil s pozivom na delo za uspešno organiziranje nameščencev v organizaciji, katere glavni namen je, da se bori za izboljšanje nameščencev kot celote.

Posebno zanimiv referat je imel na zborovanju predsednik nameščenskega odseka Delavske zbornice inž. Košir iz Ljubljane. Nameščentvo v Sloveniji, organizirano v nameščenskih organizacijah, je zaradi težkih gmotnih razmer, ki so posebno prizadele nameščence, v mednem gibanju in v posebni akciji, ki jo bodo nameščenske organizacije izvedle. Nameščenci se danes zavedajo važnosti organiziranja, zato bodo sledili navodilom nameščenskih organizacij, ki se borijo za izboljšanje svojega položaja.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen sledeči odbor: predsednik Kroflič Jože, za podpredsednika Vrabl Vančič, za tajnika Skoberne Slavko, za blagajnika Pograjce Marica, za odbornika Ula Kati in Sotler Avgust, član nadzornega odbora pa Prelog Vinko in Šimunc Maks.

Pri slučajnihostih se je razvila živahna debata o novelizaciji zakona o pokojninskem zavarovanju, o zaupniških sestankih, o zadrugi, legitimacijah itd. Končno je bila sprejeta resolucija, ki vsebuje sledeče zahteve nameščencev:

1. Takoj naj se izvede decentralizacija socialnega zavarovanja. Competence Osrednjega urada za zavarovanje delavcev naj se prenesejo na avtonomne nosilce delavskega in nameščenskega socialnega zavarovanja.

2. Izvede naj se teritorialna razmejitev nameščenskih bolniških blagajn. to je Bolniške blagajne, TBPD v Ljubljani, »Merkurja« v Zagrebu in Bolniške blagajne trgovačke omladine v Belgradu.

3. Nameščenci v Sloveniji naj bodo obvezno zavarovani edino pri Bolniški blagajni TBPD.

4. Izvede naj se pokojninsko zavarovanje višjega gostinskega osebja.

5. Izvede naj se obvezno zavarovanje proti brezposelnosti.

6. Zahtevamo, da se čimprej reši vprašanje samostojne nameščenske zbornice.

7. Pristojna državna oblastva naj posvetijo vso pažnjo prečemu vprašanju nameščenskih plač, ki so sprito vedno bolj naraščajoče dragine absolutno preizkuse v tolikšni meri, da resno ogrožajo obstoj velike večine nameščencev.

8. Prav tako naj državna oblastva posvetijo vso pažnjo zakoniti ureditvi vprašanja družinskih plač.

Borze

Dne 21. januarja 1941.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 11.178.329 din, na belgrajski borzi 15.315.000 din, od tega 178.221 in 366.000 mark, 145.435 sv. frankov, 70.272 dolarjev in 128 švedskih kron. — V efektih je bilo prometa na belgrajski borzi 855.000 din.

Zasebni kliring: Zagreb, Solun 100 drahem 39 denar, Belgrad, Solun 100 drahem 38.65—39.35.

Ljubljana — uradni tečaj:

London 1 funt 174.57—177.77
Newyork 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov 1028.64—1338.64

Ljubljana — svobodno tržišče:

London 1 funt 215.90—219.10
Newyork 100 dolarjev 5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov 1271.10—1281.10

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin 100 mark 1772.00—1792.00
Solun 100 drahem 39 den.

Curih, Belgrad 10, Pariz 8.275, London 16.10, Newyork 481, Bruselj 69 (nom.), Milan 21.75, Madrid 40, Amsterdam 229 (nom.), Berlin 172.50, Stockholm 102.775, Oslo 98.50 (nom.), Kopenhagen 83.50 (nom.), Sofija 4.25, Lizbona 17.24, Budimpešta 15, Atene 3.00, Carigrad 3.375, Bukarešta 2.15, Helsinkij 8.75, Buenos Aires 101.50.

Vrednosni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 465.50—468.50

v Zagrebu 467 denar

v Belgradu 469—471

Ljubljana. Drž. papirji: 7% invest. posojilo 100—102, agrarji 55—57, vojna škoda prompna 465.50—468.50, begluške obveznice 84.50—85.50, dalm. agrarji 80.50—81.50, 8% Blerovo posojilo 106—108, 7% Blerovo posojilo 98—101, 7% posojilo Drž. hip. banke 103—105, 7% stab. posojilo 95—99. — Delnice: Narodna banka 7000—7200, Trboveljska, 365—370, Kranjska industrijska družba 142 denar.

Zagreb. Drž. papirji: 7% inv. pos. 100 denar, agrarji 56 denar, voj. šk. pr. 467 denar, begl. obv. 84.50 denar, dalm. agr. 80.50 denar, 6% šum. obv. 79.50 denar, 4% sev. agr. 54.50 denar, 8% Bler. pos. 106 denar, 7% Bler. pos. 100 denar, 7% pos. Drž. hip. banke 102—104, 7% stab. pos. 97 denar. — Delnice: Narodna banka 7.050 denar, Priv. agr. banka 200 denar, Trboveljska 370—380.

Belgrad. Drž. papirji: 7% inv. pos. 100.25 denar, voj. šk. pr. 469—471, begl. obv. 85—85.50 (85), dalm. agr. 80.25—80.75 (80.25), 6% šum. obv. 79.25—79.75 (79), 4% sev. agr. 54 denar, 8% Bler. pos. 106.50 do 108, 7% pos. Drž. hip. banke 103 denar, 7% Bler. pos. 100 denar (100), 7% stab. posojilo 98—99. — Delnice: Priv. agr. banka 208 denar.

Zitni trg

Novi Sad. Oves: bač., vrem., elav. 345—350. — Ječmen: bač., vrem. 410—420. — Fižol: bač., vrem. beli brez vreče 2% kaasaduplikat 555—565. — Tendence neupremenjene. Promet srednji.

Zivinski sejmi

Na vinski sejem v Mariboru je bilo pripeljanih 32 komadov. Cene so bile naslednje: 7 do 9 tedno stari 190 do 230 din, 3 do 4 mseece 240 do 410 din, 5 do 7 mseece 420—670 din, 8 do 10 mseece 700—980 din, 1 leto stari 100—1800 din, 1 kg žive teže 12 do 16.50 din, mrtve teže 16—19 din. Prodajih je bilo 13 komadov.

Razvoj cestnega omrežja v Sloveniji

Zadnja leta so prinesla Sloveniji lepo število obsežnih javnih del, med katerimi so bila gotovo najbolj vidna prav cestna dela. Razvoj motorne prometa, ki se je pri nas začel nekako pred desetimi leti, je v veliki meri uničil pri nas številne prometne žile, najhujše pa so trpele prav najbolj važne in najbolj obremenjene cestne zveze. Zato ni nič čudnega, če je iz prvega milijardnega posojila za javna dela dobila tudi Slovenija delež, ki ji je omogočil začetek modernizacije glavnih državnih cest. Tudi banovina, ki sicer zdaleka ne razpolaga z zadostnimi denarnimi sredstvi in ki mora deliti svoje skromne dohodke na vse najrazličnejše panoge javnega udejstvovanja, je, zavedajoč se pomembnosti urejenega cestnega omrežja, storila, kar je le mogla, da se popravi in uredi tudi cestno banovinsko omrežje v Sloveniji. Prav v zadnjih letih smo zaradi tega doživeli v Sloveniji številna cestna dela, ki so uspela že v toliko, da smo mogli začeti upati, da se bo slovensko cestno omrežje v doglednem razdobju uredilo v toliko, da bomo imeli vsaj primerne priključke na sosedne države, ki so v cestnem prometu daljši pred nami, kakor tudi najvažnejše prometne zveze za promet po notranjosti.

Na državnih cestah

Tudi lansko leto, ki je v javnih delih znamenljivo že znaten zastoj zaradi razmer, v katere je zašla naša država zaradi vojne v Evropi, je modernizacija cest v Sloveniji še dokaj napredovala. Med državnimi cestami moramo omeniti dokončani modernizirani odsek ceste Kranj-Naklo in modernizacijo Jelenovega klanca v Kranju. Z dokončno ureditvijo teh dveh odsekov smo dobili od Ljubljane do Podvina pri Lescah ponekod za stalno, drugo pa začasno modernizirano gorenjsko cesto, ki je v Sloveniji doslej edina tako dolga modernizirana proga. Na žalost so to tudi edina večja dela na državnih cestah, ki so bila lani končana. Začela pa so se nova cestna dela na državnih cestah Želica-Domžale in na državni cesti Maribor-Fram. Negotovost, ki je nastala zaradi nestalnosti cen, dobave gradiva, pa je obe te gradbeni deli hudo zavrla; dočim je ceste Želica-Domžale prevzelo še v graditve zasebno podjetje, ceste Fram-Maribor ni bilo več mogoče oddati, ker se ni hotel izpostaviti noben podjetnik nevarnosti, da pri cesti doživi bridko izgubo. Zato so slednjo začeli graditi v lastni režiji. Od napovedanih modernizacij državnih cest, za katere so tudi že krediti na razpolago, bi bilo treba omeniti modernizacijo iz Ljubljane do Ježice, modernizacijo državne ceste skozi Novo mesto, skozi Tržič, Vransko in Celje. Vsa ta dela pa na licitacijah niso bila oddana in je prav veliko vprašanje, če jih bo mogoče oddati vsaj letos spomladi. Med deli, ki so bila na državnih cestah opravljena, bi kot večjo graditev morali omeniti še most na državni cesti čez Mirno v Boštanju. Na žalost pa je bil zgrajen samo most, dovoljen klančine do mostu pa niso bile zgrajene, tako da mosta ni mogoče izročiti prometu, čeprav je dograjen do kraja.

Banovinske ceste

Banovinska cestna dela so v lanskem letu dosegla nekaj prav lepih modernizacij. Na prvem mestu je prav gotovo sodobno modernizirana banovinska cesta iz Podvina do Lesc, za katero je žrtvovala banovina velike vsote. Hkrati je ta cesta zgledna cesta za naše razmere. Izrednega pomena je posebej zato, ker tvori naraven podaljšek že modernizirane državne ceste od Podvina do Bleda, tako da je z njo ustvarjena sodobna cestna zveza Ljubljane z Bledom, ki je prav gotovo v normalnih razmerah naše najvažnejše in najodličnejše letovišče, zlasti za tujce. Večina drugih važnih banovinskih cestnih del je bila lani zaključena na Stajerskem. Tako je bila dograjena in izročena prometu čudovito lepa gorska cesta Reka—Sv. Areh na Pohorju. S to cesto je Pohorje šele dobilo priključek na Maribor. Zato bo v prihodnjih letih Pohorje prav s to cesto tudi izredno mnogo pridobilo, pa naj mislimo tu zimski sport, ali pa poletne planinske izlete. Nadvse važna pridobitev, ki jo je Prekmurje čakalo polnih dvajset let, pa je bila dosežena z zgraditvijo petanjskega mostu na nekdanji banovinski, a sedaj državni cesti, ki veže desni in levi breg Mure, ki ima v vsej Sloveniji le še pri Veržetu star lesen most. Težke milijone je banovina žrtvovala za ta most, ki je doslej največja mostna zgradba v Sloveniji. Prav lep je tudi lani zgrajeni most na banovinski cesti v Nazarijih in most v Dolenji vasi nad Skofjo Loko. Poleg teh večjih cestnih del in graditev mostov, je banovina na mnogih krajih opravila še manjša modernizacijska in gradbena dela, ki so vsa mnogo koristila lokalnemu prometu. Tudi pri banovinskih gradbenih delih na cestah je v drugem polletju lanskega leta nastal zastoj, ki so ga povzročile razmere na našem trgu in negotovost glede mezd. Vendar je banovina našla posrečeno rešitev za oddajo del po-

sameznim podjetnikom. Ker podjetnika, ki bi za fiksno ceno prevzela dela za daljšo dobo naprej, ni bilo mogoče dobiti, se je uveljavilo načelo nekakega pogojnega prevzemanja del. Pri tem je veljalo, da se gradbeni stroški podjetniku povisajo, če se mezde povisajo za 5%. Za nabavo gradiva pa je omogočala banska uprava predumne, tako da so najvažnejša gradiva bila lahko nabavljena po določenih in ne previsokih cenah. Prav to razumevanje tehničnega oddelka je omogočilo, da so bila oddana še nekatera cestna dela, ki bi jih sicer ne bilo mogoče oddati.

Za letos se nam ne obeta nič posebnega

Za letošnje leto pa so napovedi o javnih delih tako iz državnih, kakor tudi banovinskih sredstev dokaj črnooglede. Modernizacije iz državnih sredstev bo skoraj nemogoče oddati, če bo še obveljalo načelo, naj podjetniki stavijo fiksne ponudbe. To pomeni, da bomo še naprej čakali na to, kdaj naj se začnejo modernizacije, za katere je denar na razpolago in da bomo še naprej gledali, kako zaradi naraščanja cen ne zadoščajo več danes vsote, s katerimi bi pred nekaj meseci še vse delo lahko opravili. Delavnost na banovinskih cestah pa bo v veliki meri zavrla dejstvo, da banovinski pro-

Slovenski hokejski igralci v Romuniji

(Od našega posebnega poročevalca)

Bukarešta, 17. jan. Mnogo je bilo ugibanj o našem potovanju v Romunijo, končno smo pa le odpotovali v ponedeljek zvečer iz Ljubljane. Hokejska reprezentanca je sestavljena iz kompletne lirijske ter enega Zagrebčana in Belgajčana. Mislim, da je taka sestava gotovo najboljša, kajti to smo že večkrat dokazali na samem terenu.

Začela se je dosti mučna vožnja, v glavnem zaradi dolžine proge, ne pa zaradi drugega. Da smo imeli dovolj prostora, nam je železnica rezervirala dva oddelka, za železce pa smo imeli s seboj razne dobrote, ki so nam jih naklonile tvrdke Bizjak, Slamič, Pičlick in Jeras. Tako smo torej dobro oporoženi prišli svojo pot. V Zagrebu se nam je priključil Stipetič, ki je prispel na vlak naravnost s tekme med ZKD in Varaždin. Kmalu pa je postalo vse tiho, kajti vsakega je premagal spanec. Tako smo prišli do Vinkovcev, kjer smo se morali prestopiti, prvič in zadnjič do Bukarešte. V Borovem se nam je priključil še Popovič iz Belgrade, tako da smo bili kompletni.

Formalnosti na meji so bile kmalu opravljene in začela se je pot po Romuniji. Na mejni postaji Gimbolju nas je sprejel zastopnik romunske zveze in nas spremljal do Bukarešte, kamor smo prispeli utrujeni ob pol dveh ponoči s parurno zamudo. Ošli smo takoj v hotel, kjer pa je bilo malo težko s posteljami, kajti vsi hoteli so več ali manj zasedeni od nemške vojske. Morali smo se stisniti, tako da nas leži več skupaj kot je predvideno. Odpravili smo se takoj spat, kajti zvečer nas je čakala že prva preizkušnja.

Vstali smo dosti pozno in uporabili čas, ki nam je ostal do kosila, za bežen ogled mesta. Zunanji izgled je zelo impozanten, vendar pa se

račun prav gotovo ne bo mogel narasti v tistem razmerju, v kakršnem je narasla draginja. Pa ne samo to: medtem, ko je bil dolga leta banovinski bednostni sklad vir sredstev za javna dela, pri katerih so bili zaposleni brezposelni, edini socialno res hudo prizadeti med našim prebivalstvom, bodo čakale bednostni sklad v letošnjem letu verjetno še druge naloge. Zaradi pomanjkanja surovin grozi mnogim industrijam v Sloveniji redukcija delavstva. Zgodi se lahko, da bomo v nekaj mesecih imeli na tisoče in tisoče brezposelnega industrijskega delavstva, ki bo prišlo ob zaslužek brez lastne krivde po sili razmer. Ker je prav bednostni sklad v veliki meri zbran iz sredstev delavstva, bo moral letos pomagati temu in tako ne bo sredstev za podpiranje brezposelnih z javnimi deli. To bodo prav gotovo čutila tudi cestna dela. Prav zaradi tega je letošnji načrt za javna dela na banovinskih cestah zelo skromen in obsega v glavnem le zaključitve posameznih še nedokončanih gradbenih del. Upajmo, da te razmere ne bodo trajale dolgo, sicer bo naše cestno omrežje zopet začelo propadati. Zaradi draginje namreč letos za vzdrževanje cestnega omrežja ne bo mogoče dati dovolj sredstev. Je pa samo po sebi razumljivo, da bo banovina napela vse sile, da izpopolni in ohrani cestno omrežje, ki je v zadnjih letih mnogo pridobilo na dosednji višini in da ga po možnosti še izboljša.

povsod vidi, da ni vse tako, kot bi moralo biti. Za pravi red izgleda, da Romuni nimajo preveč smisla. Povsod tudi naletiš še na posledice nedavnega potresa. Tu je počena kaka stena, tam porušeni balkoni, razvaline slovitega hotela Caritona pa so že skoraj popolnoma odstranili.

Sprejeli so nas Romuni zelo lepo in smo povsod predmet pozornosti. Nastanjeni smo v hotelu Union, ki je eden najrazkošnejših v Bukarešti, nedaleč od kraljeve palače. Hotel sam stoji na enem najpomembnejših križišč, kjer švigajo avtomobili venomer sem in tja, med njimi precej nemških vojakov.

Popoldne smo šli na zadnji počitek pred tekmo. Že nekaj dni časopisi pišejo samo o tem turnirju, na katerem sodelujemo tudi mi poleg Romunije, Slovaške in izbranega moštva Bukarešte. Iz vseh poročil je razvidno, da nas ne smatrajo za preveč resne nasprotnike. Toda že takoj prvi dan smo jim dokazali, da morajo malo resneje računati z nami, kajti rezultat tekme je bil

Jugoslavija : Romunija 0:0.

Na tekmi je bilo navzoče tudi vse osebje našega posaništva. Mi smo nastopili v postavi: Rihar-Pogačnik, Žitnik-Gregorič, dr. Gogala, Pavletič-Morbacher, Aljančič, Eržen-Stipetič. Igrali smo na stadionu, ki leži sredi mesta, prav malo oddaljenem od hotela. Občinstva se je zbralo okoli 2000, ki je precej burno navijalo za svoje. Seveda je bilo zelo presenečeno, ker smo nudili tako nepričakovan odpor in smo bili v prvi tretjini popolnoma enakovredni protivniku, če ne še celo malo boljši. V tej tretjini smo imeli tudi še največ prilik za gol, ki pa so ostale vse neizkori-

šene. Čim bolj pa je šla tekma proti koncu, tem slabši smo bili. Poznalo se nam je, da smo še vedno neprespani in utrujeni od dolge poti. Romuni so vedno arditije napadali, toda vse akcije so se izjalovile, če ne prej, pa pri Riharju, ki je branil, kot morda še nikoli in ga z današnjo tekmo lahko uvrstimo med najboljše golmane sploh. Občinstvo je bilo kar nejevoljno zaradi njegove sigurnosti in mirnosti. Naši pobegi na nasprotno stran so postali vedno redkejši, zadnje minute smo pa samo še branili. Tekma je ves čas potekala izredno fair. To se vidi že iz tega, da niti eden igravec ni bil izključen, kar je pri hokeju izredna redkost.

Romuni so bili v splošnem boljši, razen v prvi tretjini. Njihova igra očesu jako ugaja, morda so malo premehek Obramba je jako sigurna, oba napada pa precej nevarna.

Najboljši mož med nami je bil, kakor rečeno, Rihar, ki je branil sploh vse. Nič hudega, če so je včasih malo pretrdo vsedel na led. Od ostalih bi posebej ne omenjal nikogar, kajti vsak je storil to, kar je vedel in znal. Pokazalo pa se je, da bi bila velika škoda, če bi moral kdor koli od Ljubljančanov ostati doma.

Po tekmi nas je v garderobi pozdravil naš vojni ataše g. Stropnik in pa osebje posaništva. Vsi so nam čestitali k lepemu uspehu v tujini.

Za nami so igrali Slovaki in Bukarešta. Slovaki so zmagali z 2:0 (0:0, 0:0, 2:0). Pri tej tekmi je opravljal funkcijo sodnika naš vodja g. Vodišek.

Današnji časopisi so vsi z velikimi naslovi prinesli poročilo o naši tekmi. Na prvi strani se nahajajo slike nas vseh. Zvečer bomo odigrali drugo tekmo v turnirju in sicer z reprezentanco Bukarešte, jutri pa s Slovaki.

Danes dopoldne smo bili sprejeti pri propagandnem ministru v njegovem kabinetu. Po kratkem pogovoru nam je podaril nekaj spominov na Romunijo. Iz razgovora smo potem spoznali, da precej dobro pozna Slovenijo, kajti dobro se je spominjal našega Bleda, Mojstrane, Triglava in Ljubljane.

Takoj po tem sprejemu smo odšli na naše posaništvo, kjer nas je sprejel naš ambasador g. Avakumovič s svojim osebjem. Po mali zakuski in prijetnem razgovoru smo odšli zotem na kosilo. Popoldne pa zopet v posteljo, da se pripravimo na večerno tekmo, ki bo najbrž še težja kot je bila včerajšnja. O tej pa v naslednjem pismu kaj več.

Sneg kopni - vode naraščajo

Ljubljana, 21. januarja.

Ta teden je nastopil režim treh vremenskih svetnikov, na katere je naš podeželski človek navezal najrazličnejše reke in izreke. Danes gojduje sv. Neža. O njej pravijo: »Na dan sv. Neže se kuram jajčnik odveč.« Ze včeraj smo omenjali splošen vremenski prevrat. V gorenjih planeh je zavladalo razburkano valovanje toplote, ki je vdrlo v ravnine in nastopili so prav topli januarski dnevi, ki smo jih primerjali z januarskimi v letu 1939.

Po vsej državi je zavladalo toplo vreme z oblačnostjo. Najvišjo toploto sta včeraj zaznamovala Split +14° in Dubrovnik s +15° C. Po drugih krajih se je temperatura gibala podnevi med +5 do +10 C. Slovenija je dala izkazovala najnižjo jutranjo toploto med +1° do +10° C. V Ljubljani smo davi imeli +5,2° C. Vel je cel dan raztopanik. Črnuška transformatorska postaja je od polnoči do 14. danes zaznamovala prav zanimivo toplotno gibanje in krivuljo. Opolnoči je termometer kazal +2° C, davi ob 2 že 3 in ob 3 še za 1 stopinjo višje nad ničlo. Ta temperatura je ostala neizpremenjena tja do 9 dopoldne. Nato se je zopet začela počasi dvigati in je dosegla ob 14 na Črnučah +5° C. V Podlogu (Savinjska dolina) so imeli davi kar +8°, v Mariboru celo 9 stopinj in drugod še več.

Sneg joka. Vode počasi naraščajo, tako pravijo ljudje. Po okoliških hribi in na planinah sneg res naglo kopni. Po hribi so se prikazale že rjave lise. Zaradi naglega kopnenja snega so vode začele naraščati. Sava je pri Tacnu od davi do opoldne narasla za 10 cm in je njeno vodno stanje sedaj 40 cm nad normalo. Od včeraj do opoldne danes je Ljubljanska pri Fužinah narasla za 40 cm. Vse kaže, da bo ta januarski sneg, ki je bil v Ljubljani visok do 33 cm, kmalu skopnel. Po ljubljanskih ulicah je velika brozga.

Japonska ladja ni smela skozi Panamski zaliv

Neki japonski potniški parnik je hotel kakor redno doslej voziti skozi Panamski prekop. Ameriške oblasti mu tega niso dovolile, češ da morajo prepovedati dostop tujim ladjam, ki so potrebne zaradi nujnih vojaških priprav v časih sedanje vojne nevarnosti.

Med smučarji v planinah.

Beg iz Pariza

Ko sem se približeval glavni cesti za Orleans, sem si mislil, tam nas bo gotovo manj in morda se bo dal ujeti kak avto. Prišedši na glavno cesto, sem se brž otresel vsake take utvare. Skoraj deset metrov široka cesta je bila tako polna, da je težko našel prostora, kdor je hotel stopiti malo hitreje.

Po eni strani ceste so se pomikali avtomobili — vojaški, osebni, tovorni, med nje pa so bili pomikani vozovi kmetov, ki so približali iz severne Francije. Slednji so vozili s seboj poleg gospodarskega orodja tudi žito in drugi potrebni živež.

Na drugi strani ceste pa so bili pešci. Tu si videl cele družine, ki so nosile svojo prtljago zavito v rjuhe; videl otroke, ki so na majhnih vozičkih peljali svojo babico, svojega deda, včasih svojo bolno mater ali očeta. Tu si videl matere, ki so vozile po tri, štiri otroke v vozičku, kjer bi komaj dva našla prostora.

Mnogi so v samokolnici peljali svojo prtljago, na vrhu pa se je smejal kak otroček, ki mu je vse to naravnost ugajalo, saj je bilo zanj vse tako slikovito. Drugi so zopet naložili vse na kolese in počasi vlekli naprej. In ko sem videl druge, ki so nosili v vsaki roki po en kovčeg ter jih neprestano prelagali iz roke v roko, da bi pregnali svojo utrujenost, sem si mislil, da je boljše, da sem svoje pustil v Parizu, zlasti ko sem v naslednjih dneh videl, kako so ljudje metali proč svojo prtljago, samo da so mogli hitreje stopiti.

Med nami je bilo tudi mnogo kolesarjev, ki so prvi dan zaradi velike gneče morali iti peš.

Po nekaj metrov na vsaki strani ceste je bilo vse pohojeno in povaljano. Ko je bil človek utrujen, se je vlekel kraj ceste, ponoči je spal ob cesti pod drevjem; kdaj je imel kaj jesti, se je vsedel na rob ceste, da se je malo pokrepčal.

Pokrajina skozi katero sem hodil prvi dan, je bila precej slikovita. Nalaho valovita ravnina, po-

krita z žitnimi polji, z lepimi njivami z zelenjavo ter s sadovnjaki.

Vasi in mesta so bila še precej pogosta, kar je bilo mnogo bolj prijetno kot naslednji dan, ko je enoličnost sicer lepe in prebogate Beauce — ravnine, ki se raztega do Orleansa, le še večala razpoloženje, ki ga ima begunec na cesti.

Ko smo se pomikali skozi vasi, sem imel vtis, da ljudje živijo dalje in se ne zmenijo mnogo za nas. Kako tudi! Kadar je treba stati na pragu ali pri oknu ter gledati kak spreved eno, dve uri, radovednost še zdrži; ko pa je cesta bila polna že nekaj dni, ni bilo videti nič novega več.

Povsod so bile pekarne in gostilne zaprte, na vratih pa je bilo napisano, da nimajo ničesar več za prodajo. Koliko je napis ustrezel resničnosti, se nisem mogel prepričati, gotovo pa je, da bi tudi najbolj bogato založena trgovina ne bila mogla zadovoljiti vseh.

Ko je poldan minil, se je želedec vedno glasneje oglašal in tem bolj pazno sem se obražal na vse strani, kje bi se dalo dobiti kaj za pod zob. Da bi si ob glavni cesti mogel kaj kupiti, o tem ni bilo govora, da bi jo mahnil z glavne ceste, bi pa izgubil preveč časa.

Na srečo je bilo v krajih, kjer smo bili, prav mnogo češenj. Seveda se s praznim želodcem ne morete dolgo upirati rdečim češnjam, ki vas vabijo z vej. Lastniki so nas pustili pri miru, ko smo jim obrabli češnje, saj so videli, da bi bilo zaman braniti in da se bodo sicer morale posušiti na drevju. Še isto popoldne pa sem izkusil, da češnje za potnega človeka niso najbolj priporočljiva jed. Pozneje jih nisem več jedel — jih namreč ni bilo več, pa tudi če bi bile, bi si bil najbrž dvakrat, trikrat prej premislil.

Med nami je bilo že tudi nekaj vojakov, tistih, ki so dobili v Parizu ali kje v severni Franciji nalog, naj gredo — kakor pač vedo in znajo — čimprej v Orleans, kjer naj se znova zberejo. Bili pa so tudi vojaki iz čet, ki so pripelale cele avtomobile kruha ter ga delile beguncem. Eden teh

vojakov mi je dal kos kruha, s katerim sem se preživel prvi dan.

Kar nas je bilo pešcev, smo seveda poželjivo gledali na drugo stran ceste, na avtomobile, če bi morda bilo kje še za nas kaj prostora. Pa kaj! Vse je bilo tako polno in kadar smo videli, da bi še bil kak kotiček, pa si je vsak mislil, če začnem, bodo vsi poskušali isto in nazadnje ne bo nihče prišel gori.

Proti večeru je začelo deževati. Na srečo so ob vseh cestah zasajeni drevedri in vsak si je poiskal, kjer je pač mogel, malo strehe.

Po eni uri se je vreme toliko popravilo, da smo mogli naprej. Dobro, da so ceste v Franciji vse asfaltirane, ker sicer bi bile — če bi bile kot naše — ob lepem vremenu neznosne zaradi prahu, ob dežju pa zaradi blata.

Bili smo približno 40 kilometrov od Pariza. Cesta je postala malo bolj prosta. Avtomobili so lahko vozili hitreje, drugih pa je mnogo zavilo z glavne poti, da si za noč poiščejo kake strehe, zopet tretji pa so se zakopali v kupe sena, ki jih je bilo na vsaki strani ceste dovolj.

Večina pa nas je v lahkem dežju nadaljevala pot do 12 kilometrov oddaljenega mesta Estampes. Ko sem pozno ponoči prišel v mesto, je bilo že seveda vse zasedeno, tudi kupiti ni bilo mogoče ničesar. Imel sem sicer kos kruha, ki sem ga ujel, ko je šel mimo nas vojaški vlak, in so nam vojaki metali kruh. Pa tega je bilo treba prihraniti za drugi dan, ker sem videl, da menda do Orleansa ne bo mogoče ničesar kupiti. Za večerjo sem se napil vode, da bi mi ne bilo treba vso noč poslušati železodne glasbe. Vključ vse utrujenosti sem poiskal postajo, kjer pa so bili že vsi kotički napolnjeni in prav tako vse okrog kolodvora. Tudi če se gre kak vlak, bo imel presneto srečo, kdor bi se mogel spraviti nanj, sem si mislil.

Vse ulice so bile polne avtomobilov in kjer koli je bilo malo strehe, vse je bilo prenapolnjeno, ker je vsak skušal priti vsaj z dežja pod kap.

Takrat sem se prepričal, da mnogih tudi največja nesreča ne gane. Tu pa tam smo poskušali, da bi nam odprli, da bi vsaj streho imeli, pa je bilo vse zaman. Slednjič sem le iztaknil veliko uto, kjer sem na kupu drv še našel malo subega prostora.

Seveda se po prvih ponoči nisem mnogo obračal in ko sem se ob eni zjutraj zbudil, se mi je zdelo, da je bolj pametno, če grem naprej. Monotonno so odmevali koraki po tlaku, tu in tam sem se spotalnil ob koga, ki je ne cesti zaspal — luči ni bilo nobene in če sem prižgal žepno baterijo, je že prihitel kak policaj.

V dobri pol uri sem bil iz mesta. Kmalu nato sem zaslišal sirene, ki so mesto opozorile, da se približala sovražna letala. Čuio se je le brnenje aeroplanov, videti jih je bilo nemogoče. Ko so pozneje tisti, ki so prišli za menoj, pravili o žrtvah, ki jih je napravilo bombardiranje, sem bil srečen, da sem se pravočasno spravil na varno.

V jutranjih urah je bila cesta še precej samotna. Počasi pa je prihajalo vedno več avtomobilov ter kolesarjev in od vseh strani so prihajali na cesto begunci, ki so ponoči spali kje ob cesti.

Bili smo v sredi enega najbolj rodovitnih delov Francoske la Beauce. Kamor je neslo oko, povsod smo videli le nepregledna žitna polja, le tu in tam so stale ogromne farme. Cesta se je vlekla kakor ravna črta, nikjer nobenega hrička, nikjer nobene ovinka — kar se je dozdevalo, da ostajam vedno na istem mestu.

Ves dan sem pojedel le kosček kruha, ki mi je ostal od prejšnjega dne. Dan je bil oblačen kakor kak jesenski dan. Mimo mene pa so drveli avtomobili. Rad bi bil ustavil tega ali onega, pa sem imel vtis, da se nihče še zmenil ni zame, da bi si bil bil pa sam poiskal kak postojališče na avtomobilu, pa sem bil preutrujen, da bi ga mogel dohiteti. In zraven se zavest, da jih je sicer toliko, ki isto trpijo, da pa vendar nikogar nimajo ne poznajo!

Drobne novice

Koledar

Sreda, 22. januarja: Vincencij, mučenec; Anazij, mučenec; Gavdencij, škof.
Četrtek, 23. januarja: Marijina zaroka; Rajmund Penjafort, spoznavalec, ustanovitelj reda.

Letopis

22. januarja 1559. L. so izročili stanovski zastopniki notranjeavstrijskih dežel nadvojvodi Ferdinandu prošnjo, naj obnovi verske razmere, kot so bile ob njegovem nastopu Nadvojv. Ferdinand pa, ki je hotel v svojih deželah vzpostaviti katolicizem, njihove prošnje ni maral ušlišati, temveč je nadaljeval s katoliško reformacijo.

22. januarja 1775. L. se je rodil v Lyonu na Francoskem André Marie Ampère, fizik in matematik, znan po svojih pomembnih delih o električnem toku in njegovem magnetnem učinku, ustanovitelj elektrodinamike. Po njem je dobila ime »ampère« tehnika mera jakosti električnega toka. Umril je 10. januarja 1836 v Marseilleju.

22. januarja 1788. L. se je rodil George Gordon Noel lord Byron, eden izmed najeminentnejših angleških pesnikov 19. stol. Po svoji pesniški moči je presegel vse angleške pesnike visoke romantike. Po rodu plemič je bil kljub temu vedno nemiren revolucionar. Skoraj vse njegove pesnitve nosijo pečat svetobolnosti in notranje razdvojenosti. Pod njegovim vplivom je nastal v evropski literaturi po njem imenovani »byronizem«. Umril je v grški trdnjavi Missolonghi 19. aprila 1824 v času grških osvobodilnih bojev.

Novi grobovi

† V Ljubljani je v 69. letu starosti umrl gospod Franc Černič, sprevodnik drž. žel. v pokolu in hišni posestnik Pogreb bo v četrtek ob 4. pop. z Zal. kapela sv. Andreja, k Sv. Križu. Naj v miru počiva! Zaljubljen naš iskreno sožalec!

† Na Bledu je umrl gospod Josip Korošec, šolski upravitelj v p. in posestnik. Pogreb bo v četrtek ob tretični na štiri popoldne. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljen naš iskreno sožalec!

Zagrebčani!

»Slovenčev koledar« dobite pri g. Štok Edvardu, koledarska knjigarna na postaji Zagreb-Sava. — Tam ga oni, ki niso naročniki naših listov, lahko kupijo za 28 dinarjev.

Odlikovanja

Kraljevski namestniki so na predlog g. ministra prosvete odlikovali dne 9. decembra 1940: z redom sv. Save II. stopnje: Slomškovo družbo v Ljubljani, Z redom Jugoslovanske krone IV. st. je odlikovan: dr. Breznik Anton, direktor v št. Vidu nad Ljubljano.

Z redom Jugoslovanske krone V. stopnje so odlikovani: Primožič Ivan, šolski upravitelj v Devici Mariji v Polju, Ločniškar Franc, šol. nadzornik v Ljubljani, Grad Janko, učitelj v pok. v Ljubljani, Rupret Vinko, šol. nadzornik v Kranju, Kržišnik Ivan, šol. nadzornik v Škofji Loki, Rostohar Drago, šol. nadzornik v Litli, Lebar Ana, strok. učiteljica v Ljubljani, Sadar Marija, učitelj v pok. v Ljubljani, Mazi Vilko, strokovni učitelj na gluho-nemni v Ljubljani.

Z redom sv. Save IV. stopnje so odlikovani: Grm Franc, ravnatelj gluho-nemnice v pok. v Ljubljani, Čadež Anton, katehet v pok. v Ljubljani, Fatur Jakob, dekan v Radovljici.

Z redom sv. Save V. stopnje so odlikovani: Ambrožič Ivana, referentinja na prosv. oddelku v Ljubljani, dr. Demšar Josip, profesor v Ljubljani, Pečjak Rudolf, upravitelj meščanske šole v Ljubljani, Wagner Rudolf, referent za meščanske šole v Ljubljani, Slapšak Julij, učitelj v pok. v Ljubljani, Teuerschuh Ivan, upravitelj meščanske šole v Slovenjem Gradu, Dermelj Mirko, ravnatelj gluho-nemnice v Ljubljani, Tome Alojz, veroučitelj v Ljubljani, Erbežnik Ivan, strok. učitelj v Ljubljani, Pianecki Zora, strok. učiteljica v Ljubljani, Puhar Karel, strok. učitelj v Ljubljani, Kotnik Zorko, šol. nadzornik v Gornjem Gradu, Vagner Josip, šol. upravitelj v Ljubljani, Fatur Apolonija, učitelj v pok. v Ljubljani, Horn Peter, šol. upravitelj v Ljubljani, Jaklič Ivana, učitelj v pok. v Ljubljani, Jurjevčič Marija, šol. upraviteljica v Celju, Kovačič Terezija, učitelj v pok. v Ljubljani, Kopriva Alfonz, učitelj v Mariboru, Krusič Pavla, učitelj v pok. v

Ljubljani, Lavrič Pavla, učitelj v Ljubljani, Odlasek Marija, učitelj v pok. v Ljubljani, Stupca Marija, učitelj v pok. v Mariboru, Bezjak Franica, učitelj v pok. v Ljubljani, Kristan Srečko, referent na prosv. odd. v Ljubljani, Ojstržič Ana, upraviteljica meščanske šole v Ljubljani, Reboli Franc, hon. učitelj v Češnjici, Praprotnik Edvard, učitelj v Ptuj.

— Naročniki »Slovenčevega koledarja« iz poštnega okoliša Loški potok dobijo koledar v gasilskem domu v Malem logu v Loškem potoku.

— Opozorilo železniške uprave. V zadnjih dneh so se pojavile ponekod tatvine raznih potrebščin za železniški obrat; ukradeni so bili različni razni kovinski predmeti, ki se jih ob sedanjem pomanjkanju kovin le težko da nadomestiti, na primer medenineaste pipe, razni izdelki iz bakra, zavorniki iz železne litine itd. Vsi navedeni predmeti imajo danes večjo vrednost in »se dajo zaradi tega s pridom prodati. Železniška uprava je o tatvinah obvestila varnostne oblasti, ker predstavljajo te tatvine tudi motenje in ogrožanje varnosti železniškega obratovanja. Istočasno pa svari pred nakupom ukradenega železniškega materiala in poziva vse, ki bi kjerkoli našli kakršnekoli železniške potrebščine, da jih oddajo najbližji varnostni oblasti.

— Razpisane zdravniške službe. Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje službo zdravnika zdravstvene občine Mokronog s sedežem v Mokronogu in službo zdravnika-uradnega pripravnika v banovinski bolnišnici v Murski Soboti. Prosilci, ki še niso v banovinski službi, morajo imeti pogoje za sprejem v banovinsko službo v smislu § 3 zakona o uradnikih v zvezi s čl. 1 pravilnika o službenih razmerjih, ustanavljanju mest in prejemkih banovinskih uslužbencev dravske banovine ter dovršeno zdravniško pripravljalsko dobo — in vsaj šest mesecev bolnišne prakse iz porodništva in ginekologije. Prošnje naj se vložijo pri kralj. banski upravi dravske banovine v Ljubljani do 4. februarja 1941.

— Velike zamude vlakov na daljših progah. Potniški vlaki v lokalnem prometu prihajajo večidel

normalno, alj s prav malenkostnimi zamudami. Velike zamude pa imajo vlaki, ki vozijo v mednarodnem železniškem prometu in na daljše proge. OSE in belgijski brzovalci sta večkrat prišla skoraj zapovrstjo na ljubljanski kolodvor z veliko zamudo. OSE, ki prihaja po voznem redu v Ljubljano okoli 8.30, je prišel šele ob 11.15. Nekaj minut poprej pa brzovalci.

— Za »Zdravstveni dom« nižjih poštah, telefonskih in brojavnih zvezničnikov, služiteljev in dnevičarjev za dravsko banovino v Laškem so darovali: ban dr. Natlačen 6000 din; obmurno in podporno društvo poštah nameščenec 2000 din; knezoškof dr. Rožman 1000 din; župan dr. Adlešič 1000 din; Gospodarska zadruga poštah nameščenec 1000 din; Vzajemna zavarovalnica 1000 din; Ljubljanska kreditna banka 500 din; tvrdka Brežar & Krek 500 din; Ljudska posojilnica 250 din; TPD 150 din; po 100 din so darovali: knezoškof dr. Tomažič, tvrdka Suttner, Zedinjene zavarovalnice, tvrdka Jos. Šumi nasl. D. E. Hribar, hotel Miklič (K. Miklič), Ivan Avsenek, lekarnar dr. Piccoli, Hranilni in posojilni konzorcij dr. nameščenec, dr. Pavel Grošelj, Jože Troupa, gostilničar, Laško; Lea Sotl, Laško; Sommer Karel, pek; Jožica Musar, Jože Potokar, šef blag. Pošne hranilnice v Ljubljani; ravnatelj Stanko Sušnik; ga. Zabukovec, trgovka; 30 din: Rudolf Janežič, stolni kanonik v Mariboru. Društvo se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje za velikodušne darove in jih priporoča še drugim v posamezni, da bo mogoče še v tem letu dograditi prepotrebni Zdravstveni dom v Laškem.

— Nagle vremenske spremembe — razne bolezni. Letošnji januar s svojimi naglimi vremenskimi izpremembami zelo vpliva na razširjenje raznih bolezni, posebno nalezljivih. Po raznih krajih Slovenije in drugod v državi je prav razširjena španska bolezen ali hripa. Ta bolezen prijemlje posebno starejše ljudi, ki niso več tako odporni proti vremenskimi nepravilam. Med mlajšimi ljudmi se pojavlja meningitis.

— Velik izvoz perutnine v Italijo. Pred kazenskim senatom okrožnega sodišča je bil predmet ob-

ravnave tudi izvoz perutnine preko postaje Rakek v Italijo. Izvozniki perutnine imajo posebne vagona za perutnino. Največ perutnine izvažajo iz Boane, in obtaajo po nekaterih bosanskih mestih, tako v Prijedoru, velike izvorne tvrdke, ki posiljajo v Milan in druga mesta kar na vagona kokoši in puranov. Pri izvozu je potrebna velika previdnost, kajti riziko je velik, da perutnina med vožnjo ne pogine ali se pa poškoduje in oslabi. Z izvozom perutnine se posebno bavi neka tvrdka v Prijedoru. Ta ima naselavljenega trgovskega nameščenca, ki posluje kot »spremljevalec« vagonov, da skrbi za perutnino. Vagone navadno spremlja v Italijo do Prestranka, nakar jih prevzame drug »spremljevalec«. Spremljevalec mora perutnino krmili, ji dajati vodo. Doestkrat se primeri, da na Rakeku pri pregledu vagonov in odpravi perutnine čez mejo nalete na mnogo poginole perutnine, pa tudi mnogo perutnine škartirajo, ker so si kokoši polomile noge ali so oslabele. To škartirano perutnino potem »spremljevalec«, tako pravijo, navadno proda Rakovanom, ki imajo dostikrat cenejšo kurjo pečenko. Nastala pa je sedaj kazenska afera, v katero so zapleteni trije moški, da so ukradli iz vagona 45 kokoši in več kilogramov koruznega zdroba. Dve ženski in neki trgovec pa so bili prijeti zaradi nakupa teh ukradenih kokoši. O stvari bomo še poročali.

Po državi

* 40 milijonov dinarjev za izpolnitev zagrebške medicinske fakultete. Dekan zagrebške medicinske fakultete dr. Andrija Štampar je napisal v »Ljetničnem vjesniku« članek, v katerem med drugim omenja tudi, da je v proračunu banovine Hrvatske za leto 1941 določenih za izpolnitev medicinske fakultete v Zagrebu 40 milj. din. S temi sredstvi bodo z dobro voljo lahko vse institute in klinike spravili pod streho na enem kraju, kar bo zelo olajšalo delo profesorjev in dijakov. Za zgradbo in opremo dijaških domov in menz je določenih 15 milijonov dinarjev.

* Parnik »Bosanka« je imel srečo. Pred dnevi je odplul iz Dubrovnika parnik »Bosanka«, last Dubrovnike paroplovne družbe, v Turčijo, da bi tam naložil rudo, katero bi prepeljal v Ameriko. Ko je parnik plul v bližini Krfa, kakih pet milj daleč od obale, je bil izstreljen nanj torpedo iz neke manjše vojne ladje, ki pa niso mogli ugotoviti, kateri državi pripada. Torpedo pa je k sreči zgrešil svoj cilj in parnik je lahko nadaljeval svojo pot. Parnik »Bosanka« vsebuje 6200 ton, poveljuje mu pa kapitan Bronzan.

* Tudi v Novem Sadu bodo dobili krevne nakaznice. Kakor smo že poročali, vlada v Novem Sadu veliko pomanjkanje kruha in krušne moke. Zato je mestno županstvo sklenilo uvesti nakaznice za moko in kruh. Poleg tega bo županstvo pozvalo vse prebivalstvo, da vsak zasebnik prijavi svoje zaloge pšenice in pšenične moke, da bi se na ta način moka pravično razdelila. Županstvo bo tudi preiskalo posamezne zasebne hiše, posebno tam, kjer je utemeljen sum, da niso prijavili svojih zalog. Meščani, ki bodo prijavili manjše zaloge, kakor jih imajo, bodo kaznovani na šest mesecev zapora in na 100.000 din denarne kazni. V tork je bila v Novem Sadu seja stalnega odbora osrednjih gospodarskih organizacij donavske banovine, na kateri so razpravljali o vprašanju prehrane.

* 200 kg težko blagajno so tatovi odpeljali. V noči od sobote na nedeljo so si vlomili v Splitu privoščili prav poseben podvig. Vlomili so v trgovino Karla Fiorina in se lotili blagajne. Ni znano, ali je blagajna tako trdovratno ključevala njihovim naporom, ali pa so bili taki začeti, da še »svinjske noge« niso poznali, dejstvo je le, da so blagajno, težko okrog 200 kg, naložili na voz in jo odpeljali. Plen, ki so ga odnesli z blagajno vred ni majhen, v blagajni je bilo namreč okrog 30.000 dinarjev gotovine, dalje za 15.000 dinarjev zlatnine, 7 hranilnih knjižic s skupno okrog 80.000 din vlog in še nekaj tujega denarja, med njimi 20 ameriških dolarjev. Celotna škoda z blagajno vred znaša okrog 150.000 dinarjev. Policija ima na sumu neko trojico, ki je najbrž bila sposobna izvršiti tako svojevrstno tatvino.

* Dva najuglednejša trgovca v Glini aretirana. Veliko pozornost je zbudila novica, da sta bila v Glini aretirana najuglednejša trgovca Jovo Katič in Nikola Žutič, lastnika velike trgovske hiše Katič in Žutič. Oba trgovca sta bila znana kot vestna in poštena človeka in zato se ni čudilo, da sta bila aretirana zaradi špekulacije in povišanja cen. Trgovska hiša Katič in Žutič je zalagala veliko stavilo manjših trgovcev od Sieka pa do Karlovca ter celo po Boeni. Zadnji čas so nekateri mali trgovci naznanili, da od te velike tvrdke ne morejo dobiti moke, in volne, čeprav je oddelek za drobno prodajo prodajal volno in moko vsakemu, ki je to zahteval. Posebni odposlanec banske oblasti iz Zagreba je ugotovil, da sta trgovca Katič in Žutič imela veliko zalogo volne in sta blago, ki eta ga kupila pred letom dni po etarih cenah, prodajala po zvišanih cenah z dobičkom, ki je presegal 80%. Oba eta bila takoj aretirana in bosta po končani policijski preiskavi in kazni izročena okrajnemu sodišču v Glini.

t-subminimov ter njihovih posledic. (Glej članek o t-subminimih v »Saturnu« stran 155, leto 1939)

Razvoj današnjega t-subminima bo dosežen z ozirom na izredno hitro naraščanje t-subminima do marca 1941.

V »Saturnu« na strani 25, leto 1940, sem pojasnil:

»Ako bo v razvoju tekočega t-subminima (ki je nastopil medtem dne 4. V. 1940) nastala kaka zakasnitev ali motnja, bomo opazovali v zimskih mesecih 1940—1941 nov t-subminim (oster mrz in hudo vročino, seveda na severni polobli mrz in na južni vročino)«

Ze zgoraj je navedeno, da je dne 9. I. 1941 t-subminim dosegel 140°, to je, da je padel sončne aktivnosti (brez peg) že blizu svojega viška 180°.

Medtem, ko se bo sonce zopet enkrat zasukalo okoli svoje osi, se bo nastajajoči t-subminim okoli 6. II. 1941 še povečal ter se bo nato polagoma razvil zopet nov »val mrzaca« kot posledica t-minima. Isti pojav se ponovi v marcu 1941 in to okoli 6. marca.

Vremenoslovsko postaja morejo napovedati vreme (Wetter) za 1—2 dni naprej in to precej točno. V Nemčiji pa obstaja tudi zavod za vreme (Institut für Grosswetterforschung), ki napove splošno vreme (Witterung) samo v poletnih mesecih za celih 10 dni, kar je zlasti za poljedelstvo izredne važnosti. Ta zavod objavlja svoje napovedi le na podlagi dolgoletnih statistik.

Ze 1940 sem v januarjski številki revije »Saturn« predvidel na podlagi opazovanja sonca in njegovih t-subminimov kaka bo zima 1940—1941, kar dokazuje, da je možno splošno vreme (Witterung) celo na leta dalje napovedovati.

Privatni observatorij za sonce v Ljubljani.

Ivan Tomec.

Proti nevarnosti

okuženja po ustni du-plini jemljite okusne

Dobivajo se v vseh lekarnah. Cena malega zavitka Din 8.—, velikega zavitka Din 16.—.

Oglas reg. 8. br. 15510, 27. V. 1939.

Ljubljana, 22. januarja

Gledališče

Drama, Sreda, 22.: »Revizor. Red B. — Četrtek, 23.: »Na dnuc. Izven. Gostovanje mariborskega Narodnega gledališča. Cene od 30 navzdol. — Petek, 24.: ob 15 »Romeo in Julija«. Dijaška predstava. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 25.: »Othello.« Izven. — Nedelja, 26.: ob 15 »Cigani.« Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. — Ob 20 »Krog s kredo«. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Sreda, 22.: »Vesele žene windsorske.« Red Sreda. — Četrtek, 23.: »Sabska kraljica.« Red četrtek. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča. — Petek, 24.: Zaprti. (Generalna.) — Sobota, 25.: »Hlapec Jernej.« Krstna predstava. Red Premierski. — Nedelja, 26.: ob 15 »Carmen.« Izven. Gostovanje altistke Elze Karlovčeve. — Ob 20: »Pri belem konjčku.« Izven.

Rokodelski oder

Rokodelski oder bo uprizoril v nedeljo, 26. januarja ob 8 zvečer komedijo »Matura« v režiji g. L. Korošca. Ze danes opozarjamo vse prijatelje lepih iger na nedeljsko predstavo v Rokodelskem domu.

Radio Ljubljana

Sreda, 22. januarja: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) do 7.45 — 12 Pisan napravi (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Na harmoniko igra g. Rudolf Pilih — 14 Napovedi, poročila — 17.30 Šramli in citre (plošče) — 18 Doba verskih pomiritev (g. prof. Simon Lenarčič) — 18.20 Pevske vaje (»Polje z namci«, vadi g. prof. Luka Kramole) — 19 Napovedi, poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljubljanske Opere; v I. odmoru: Glasbeno predavanje (g. V. Ukmar), v II. odmoru: Napovedi, poročila. Konec ob 23.

Drugi programi

Sreda, 22. januarja: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20.30 Respighijeva sonata — Bratislava: 19.40 Orgle — Praga: 21.15 Zab. gl. — Solija: 20 Schubertove skladbe — Beromünster: 19.15 Beethovneve sonate — Budimpešta: 19.30 Opera — Bukarešta: 19.35 Violončelo — Stockholm: 20.10 Offenbachova opereta »Lepa Helena« — Ital. postaje: 19.30 Simf. konc. — Solitens: 20.35 Simf. konc.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF (19.69 m): 0.30 Poročila v slovenščini za Južno Ameriko — YUG (19.69 m): 3.30 Poročila v slovenščini za Severno Ameriko.

Prireditve in zabave

V nedeljo, 26. t. m. priredi frančiškanska prosveta pravilno igrig z godbo, petjem in plesom »Krojaček — junacek«. Začetek točno ob 5 popoldne. Predprodaja vstopnic v trgovini Šiligoj, Frančiškanska ulica.

Predavanja

Od Zingariče čez Stol in Triglav na Črno prst je naslov predavanju, ki ga bo imel drevi ob 20 v društvenem domu trnovskega prosvetnega društva v Korunovi ulici g. prof. Janko Mlakar. Predavanje je opremljeno s skioptičnimi slikami.

Ljudska univerza. Danes, dne 22. januarja bo predaval univ. asistent dr. Svetozar Ilesič: o populacijskem razvoju Jugoslavije. Predavanje se bo vršilo v mali dvorani Filharmonije na Kongresnem trgu ob 20. — Vstop prost.

Geografsko društvo v okviru predavanj Ljudske univerze. V sredo, dne 22. januarja bo predaval univ. as. dr. Svetozar Ilesič o populacijskem razvoju Jugoslavije. Predavanje bo v mali dvorani Filharmonije na Krekovem trgu ob 20. Vstop prost.

Šentjakobsko prosvetno društvo vabi svoje člane na predavanje, ki ga bo imel g. Vinko Zor v četrtek ob 8 zvečer v farni dvorani.

Sestanki

Odbor Barjanskega okrožja ZFO ima drevi ob 19 redno sejo na Rakovniku. Radi važnosti seje, je udeležba za vse odbornike (tudi iz okolice) strogo obvezna. — Tajnik.

Prosvetno društvo Moste. Drevi ob 8 ho v Ljudskem domu zanimivo skioptično predavanje: Sedanja vojna v slikah. Predava g. ravn. Vinko Zor.

Naše dijaštvo

Akademski kongregacija pri oo. frančiškanih ima drevi točno ob 8 svoj redni sestanek v frančiškanski kapeli. — Vsi akademiki vabljeni!

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Garus, Moste, Zaloška cesta 47.

Anekdota

Ko je prišel prvi japonski poslanik na Nizozemsko, in je — tako vsaj pripovedujejo — šel po ulicah glavnega mesta, so mu neki otroci kazali osle. Da visoki tujec ne bi bil užaljen, so mu spremljevalci povedali, da je to znak posebnega spoštovanja. Ko je poslanik kmalu za tem stopil pred kralja, ga je pozdravil tako, da mu je osle pokazal. Kralju so povedali, da je to na Japonskem znak posebnega spoštovanja. Nato je tudi kralj pokazal Japoncu osle.

Prerok.

»Nobene ga leta vam več ne dam, če ne boste nehali piti in kaditi, gospod Logar!«
»To mi pripovedujete že več let, gospod doktor!«
»Ze, ze, toda enkrat bom le ugani, moj ljubi.«

Sonce in zima 1940-41

Vsakomur je znano, da so toplotne razmere na naši zemlji predvsem odvisne od našega sonca. Znano pa ni splošno, da je vpliv sonca na vremenske razmere na naši zemlji ob gotovih razdobjih povsem normalen.

Kake vrste so ta razdobja in kdaj se pojavljajo, naj pojasnim.

Leta 1933 je bilo sonce brez peg. Aktivnost sonca in pege so po letu 1933 pričele naraščati ter je bil višek aktivnosti dosežen 1937—1938 (maksimum). Po tem maksimumu pa se aktivnost in pege polagoma zopet zmanjšujejo ter bo doseženo najnižje stanje brez peg 1943—1944 (minimum). To razdobje med dvema minimuma 1933-1943-1944, ki traja povprečno 11.3 let, imenujemo: 11-letno sončno periodo.

V razdobju ene 11-letne periode, ko je sonce aktivno in ima številne pege, pa se nenadoma pojavi stanje brez peg (minimum). To stanje imenujemo totalni-subminim (t-subminim). Pojav t-subminima traja ob nekaj ur do več dni ter se tudi zaradi rotacije sonca lahko po nekoli-kokrat ponovi.

Temu pojavu na soncu pa astronomi niso pripisovali posebne važnosti. Mnogoletna opazovanja sonca pa so me dovedla do zanimivih izsledkov. T-subminimi se pojavljajo v čisto določenih sorazmernih razdobjih ter ima ta nenadni padec sončne aktivnosti (ki je posledica ritmov) tudi direkten vpliv na vremenske razmere na naši zemlji. Ako se pojavi t-subminim v toplih mesecih, tedaj so posledica izredna neurja, v zimskih mesecih pa na severni polobli oster mrz, na južni pa izredna vročina.

Ob času največje aktivnosti (maksimuma) v tekoči periodi je bil t-subminim od dne 30. XI. do 9. XII 1937, prihodnji pa je bil dne 30. III. 1939. To razdobje se označuje s faktorjem: 2.7 (= 1/2, tega razdobja). Prihodnji t-subminim pa se je pojavil samo za par ur dne 4. V. 1940, kar se označuje s sorazmernim faktorjem: 2.2.

V tekočih mesecih 1940—1941 pa se že razvija nov t-subminim. Dne 5. XII. 1940 je bilo »sonce brez peg« že v dolžinski razdalji na soncu 110°, dne 9. I. 1941 pa je ta razdalja v dolžino na površini sonca dosegla 140°. V prihodnjih mesecih se bo ta razdalja še povečala, in ko nastopi stanje brez peg v dolžinski razdalji najmanj od 180°, imenujem ta pojav t-subminimom.

V pretekli 11 letni periodi do leta 1933 so bili zgoraj označeni sorazmerni faktorji, kakor so se pojavljali t-subminimi na soncu, v sledečem razmerju:

minimum: 3:4.1; maksimum: 2.5:0.5:0.3; minimum. O t-subminimih in ostru zimi 1929 sem že napisal članek v astronomski reviji »Saturn« (Belgrad stran 61, leto 1938; članek je v slovenščini in nemščini).

V tekoči 11 letni periodi pa so sorazmerni faktorji naslednji:

minimum: 8:4; 1:4; maksimum: 2.7:2.2:2.7:—.

Ze iz teh faktorjev je razvidno, da je tekoča 11-letna perioda jačja in sam maksimum zelo obširen.

Kdor redno opazuje sončno aktivnost, more že iz začetnih faktorjev pravilno sklepati na potek cele sončne aktivnosti v eni 11 letni periodi ter tudi z gotovostjo določati datume prihodnjih

LJUBLJANA

Ljubljana v luči kriminalne statistike

Lansko leto je uprava ljubljanske policije na policijskem območju imela mnogo dela z najrazličnejšimi grešniki, ki so se pregrešili proti predpisom ali prekršili zakon. Razveseljivo je le dejstvo, da lansko leto glede zločinov v Ljubljani celo zaostaja nekoliko za zločini v letu 1939. Med najhujše zločine štejemo lahko umore. Od teh je prešla ljubljanska policija tri prijave, enega storilca pa je sama tudi prišla, v vsem letu je bil zabeležen en sam delomor, medtem ko je bilo težkih telesnih poškodb prijavljenih 31. Zlobna požiga sta bila dva. O ponarejanju in razpečevanju ponarejenega denarja je prešla policija 33 prijav, vendar je večina teh prišla posredno s podeželja. Na prvem mestu po številu so seveda tatvine, katerih je bilo prijavljenih lani 1869, tatov pa je bilo prijetih 436. Razbojništev je bilo zaznamovanih šest, primerov izsiljevanja 12, prikrivanja 80, utaje 81. Tudi prevarantom je šlo dobro izpod rok, saj je bilo prijavljenih 156 prevar, aretiranih pa 60 goljufov. Velikansko je seveda število raznih prekrškov. Vsega skupaj so našli lani 5744 prekrškov raznih predpisov, zaradi katerih je bilo tudi 952 aretacij. Da v Ljubljani ne manjka rogoviležev, dokazuje tudi lepa številka 415 prijav o kaljenju nočnega miru in v zvezi s tem 887 aretacij. Poglavje zase so razne nesreče. Smrtnih nesreč se je zgodilo lani 42, moški imajo tu ogromno večino, saj jih je bilo 37, medtem ko se je smrtno ponesrečilo le pet žensk. Število samomorov je od predlanskega padlo skoraj na polovico, na 30 (24 moških, 6 žensk), poskušanih samomorov je bilo 40. Večjih požarov je imela Ljubljana 14, veliko pa je število nesreč, ki so se iztekale brez smrti, namreč 192. So to večinoma prometne nesreče. Zrtev teh je postalo 140 moških in 52 žensk. Iz Ljubljane je bilo izgnanih 55 oseb, odgnanih pa je bilo 1070 takih, ki so neupravičeno prišli nadlegovat Ljubljančane. Statistika pove nadalje, da je bilo z ropi napravljeno 332.000 din škoda. Od tega je bilo po posredovanju policije vrnjenih 330.000 din. S tatvinami je bila napravljena škoda v višini 2.772.000 din, policijsko posredovanje pa je vrnilo 1.715.000 din. S prevarami napravljena škoda je znašala 467.000 dinarjev, z utajami pa 93.000 din. V celoti napravljena škoda z zgoraj navedenimi zločini je lani znašala 3.655.000 din, s posredovanjem policije pa je bilo povrnjenih 2.574.000 din, vsekakor zelo lep uspeh, če upoštevamo, kako težko je dobiti nazaj ukradene vrednosti in imetje. Za tako lep uspeh gre seveda zasloga vodstvom kriminalnega oddelka ljubljanske policije, kakor tudi vsemu njegovemu poštvalnemu osebju.

★

1 V počaščenje spomina dr. Antona Korošca je podarila za zimsko pomoč 300 din Zveza bojevnikov v Ljubljani, 200 din g. Ivan Gajšek, lastnik pogrebnega zavoda v Ljubljani. Vsem dobrotnikom ljubljanskih mestnih revežev in častilcem častnega meščana dr. Antona Korošca izreka najtoplejšo zahvalo odbor.

1 Verdijev »Requiem«, ki bo izvajan na žalnem koncertu mesta Ljubljane v počaščenje častnega meščana dr. Antona Korošca, je največja častna črna maša v vsej evropski glasbeni literaturi. Poleg pevkega zbora Glasbene Matice ljubljanske in ljubljanske filharmonije bo pri izvedbi sodeloval najboljši kvartet ga. Zlata Gjurgjenac, ga Franja Golobova, g. Jože Gostič in g. Julij Betetto. Kvartetu je dal Verdi veliko vlogo s prekrasnim spevi tercetov, duetov in kvartetov, najvažnejšo vlogo ima pa basist, da bo naš slovit umetnik g. Julij Betetto spet pokazal vse sile svoje pevke umetnosti. Ves čisti dohodek je namenjen ljubljanskim revežem za zimsko pomoč ter bo gotovo razprodan. Zato pa opozarjamo, da se vstopnice dobe že v predprodaji v knjižarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

1 »Moderna Grčija« je naslov predavanja, ki ga bo imel g. prof. dr. Roman Savnik v petek, dne 24. januarja, na XIV. prosvetnem večeru. V predavanju nas bo seznanil s tisto Grčijo, o kateri danes čitamo, da se bori za svoj obstoj na albanških tleh. Vsakdo se danes zanima za dnevne dogodke. Zaradi tega je nujno, da spozna tudi zgodovino starih Grkov. Predavatelj nam bo podal v besedi in sliki sorodno zvezo med sedanjimi in pa med stari Grki. Občinstvo se vljudno vabi na ta prosvetni večer.

1 Nove učilnice zaščitne šole. V ponedeljek popoldne ob 5 je bila s prisojnim slovesnostjo odprta zaščitna šola ljubljanske mestne občine v novih učilnicah v Mestnem domu. Med drugimi so prišli na prireditev tudi načelnik banke uprave dr. Ogrin in zastopnik divizijskega poveljnika kapetan Mitli. Najprej je ljubljanski župan dr. Adlešč pozdravil navzoče, nato pa je magistratni direktor g. Jancigaj v izčrpnem poročilu podal razvoj pasivne zaštite mesta, ki je končno privedel do ustanovitve zaščitne šole. Zaščitno delo, ki do l. 1939 ni imelo težkih nalog, je v zadnjih letih silno naraslo, posebno v zadnjem času, ko je bilo popisanih 11.000 obveznikov pasivne obrambe in pomožne vojske. Ker teh obveznikov ni bilo mogoče poučiti o njih nalogah brez šole, se je že maja 1940 začela pripravljati ustanovitev zaščitne šole, kakršno imajo tudi Belgrad, Zagreb in druga mesta. V novembru je začela šola že s tečaji, ki so bili v oboji gasilcev in v šentjakovski šoli. Ker se je sedaj preselil socialni politični urad v nekdanje prostore pogrebnega zavoda, je dobila zaščitna šola svoje nove prostore v Mestnem domu. Za tem je v imenu banke uprave čestital snovateljem zaščitne šole načelnik banke uprave dr. Ogrin g. župan dr. Adlešč pa je nato udeležence povabil, naj si ogledajo moderno urejeno učilnico, ki je bilo zgrajeno za Mestnim domom v poboju grškega

griča. Zaključilo ima velike in številne rove in je urejeno tako, da bodo našli v njem varno zavetje gasilci z vsemi svojimi strojnimi napravami kakor tudi vse najrazličnejše reševalne ekipe in organizacije.

1 Za mestne reveže je podarilo 200 din Zdrženje zidarskih mojstrov v počaščenje spomina dr. Antona Korošca; g. Edvard Polah, Mestni trg 9., je nakazal 100 din v počastitev spomina g. prof. Bučarjeve; g. Miroslav Benedik, Suvoborska 11., je poslal 150 din v počastitev g. Roze Hudovernik; družina Ferlič, Kongresni trg 5., je podarila 100 din v počastitev iste gospe; g. Nemenz Viljem, ravnatelj pivovarne Union, je epet nakazal 100 din; banka »Slavija« v Ljubljani je poslala 250 din; neimenovan dobrotnik revne mladine je za prehoda otroški dom podaril 500 din. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom mestnih revežev najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpisanega s pripombo, da je mestna vrtinaria po želji dobrotnikov položila na krste umrlih preproste vence.

1 Namesto venca na grob dr. Antona Kralja je daroval g. Vladimir Petrič, železniški uradnik 100 dinarjev za zavetišče na Viču. Iskrena hvala!

1 Velika tatvina kož srebrne lisice pred senatom. Mali kazenski senat v Ljubljani je včeraj v daljši razpravi obravnaval veliko tatvino srebrnolisičjih kož, ki je bila lani 22. aprila izvršena v izloženem okno tvrde krmna Rot, nahajajoče se v pasaja palače Viktorije. Vlomilca sta na lahek način odprla izloženno okno in pobrala 9 lepih kož srebrne lisice, vrednih 21.500 din. Po vplomu sta pobegnila v Zagreb in tam kožo prodala krmnarju Susmanu za 4000 din. Ljubljanski policiji se je posrečilo oba tatova izslediti. Bila sta 4. maja aretirana. Državni tožilec je zaradi zločina te tatvine obtožil 26-letnega, oženjenega me-

hanika Stefana Radana iz Zagreba in samekega odvetniškega pisarja, 31-letnega Nikola Esapoviča iz Zagreba. Zaradi nakupa ukradenih lisicjih kož je bil obtožen 38-letni zagrebški krmnar Josip Susman, zaradi pomaganja in posredovanja pri nakupu pa mesar in lastnik male ljudske kuhinje Ilija Bucon v Zagrebu. Razprava je trajala pred senatom, ki mu je predsedoval a. o. s. g. Lederhas, nad tri ure. Prva dva obtožena sta priznala tatvino, zanikala pa sta kvalifikacijo, da bi ta tatvina bila označena kot vlom, ker je bilo okno odprto. Izgovarjala sta se, da sta prišla iz Zagreba v Ljubljano iskat dela, da sta bila v etiski in pomanjkanju. Drugačeta imata oba dokaj pisan kazenski list. Krmnar Susman je zatrdil, da je kupil kože, ker mu je prvi obtoženec zatrjeval, da so bile vtihotapljene preko Madžarske iz severnih krajev. Bucon je priznal posredovanje. Mali kazenski senat je oba vlomilca prav strogo sodil. Zaradi zločina vlomne tatvine sta bila obsojena: Stefan Radan na 2 leti in 6 mesecev robije ter v izgubo častnih državljskih pravic za 2 leti. Radan sodbe ni sprejel. Nikola Esapović pa je dobil 2 leti robije hkrati izgubo častnih pravic za 2 leti. Ta je sodbo sprejel. Krmnar Susman je bil zaradi prestopka nakupa ukradenih kož obsojen na 3 mesece strogega zapora in na 1000 din denarne kazni. Krmnar si je pridržal tridesetni rok za premislek. Bucon je bil obsojen na 2 meseca strogega zapora in na 200 din denarne kazni in je kazen sprejel.

1 Mestni preskrbovalni urad zaključuje statistiko prebivalstva. Ker nekateri zamudniki še vedno niso oddali vprašalnih pol, naj jih takoj oddajo in to najkasneje do 23. t. m. Na poznejše prijave se urad ne bo mogel ozirati posebno pri delitvi kart za kruh in moko. Upravičenci na petroleje, ki še niso dvignili izkaznic, naj to nemudoma storo do 25. t. m. Da se nekoliko omili pomanjkanje med revnejšimi sloji prebivalstva, oddaja urad iz svojih zalog sledeče potrebščine: krmpir, fižol, prenog in drva. Cene so razvidne na oglašni tabli. Urad posluje za stranke od 13 do 17 v prvem nadstropju mestnega poglavarstva.

Strahovalec Slov. goric - prijet

Ivana Bratka so oblegali orožniki tri ure v dimniku — Priznal je 13 vlomov in 3 razbojništva — Škode je povzročil 95.000 dinarjev

Maribor, 21. jan. Prebivalstvo v Slovenskih goricah, na Murskem polju in v Prekmurju si bo močno oddahnilo, ko bo izvedelo, da je strahovalec teh krajev, pred katerim je vse trepetalo, sedaj na varnem za zamreženimi okni. Vrtilom orožnikom se je posrečilo nevarnega rokavničarja Ivana Bratka izslediti ter ga skupaj z njegovimi prijatelji in pomagači prijeti. S tem so orožniki gotovo preprečili celo vrsto zločinov, ki bi jih bil ta mladi razbojnik izvršil in morda celo zverinske roparske umore, ki bi si jih bil nakopal na vest, saj je nastopal povsod težko oborožen ter je ob priliki vsakega najmanjšega odpora takoj segel po samokresu. Najster njegovih zločinov, ki jih je izvršil v teku petih dveh in pol meseca, je velik in pester ter dokazuje, da bi se bil Bratko razvil v enega največjih naših roparskih poglavarjev, če bi mu bili orožniki pustili dovolj časa za njegovo delovanje.

Ivan Bratko, ki je doma iz Slovenskih goric, je star šele 24 let. Pred dvema leti je bil od mariborskega okrožnega sodišča zaradi razbojstev in tatvin obsojen na 3 leta robije ter poslan v kaznilnico, da kazni odsluži. Dne 5. novembra lanskega leta pa se mu je posrečilo pobegniti iz kaznilnice. Pobegnil je v jetniški obleki ter je še v njej izvršil nekaj roparskih napadov in vlomov. Potem si je preskrbel navadno obleko ter izginil kakor kaka. Sled za njim so pa kazali številni vloni in tatvine. Ni se sicer moglo z gotovostjo vedeti, da jih izvršuje Bratko, toda nekateri slučaji so si bili povsem podobni ter pripravljani na isti način in pri teh se je ugotovilo, da je bil vodja razbojnikov Ivan Bratko. Meseca novembra so orožniki v Križevih na Murskem polju razkrinkali nevarno tatvinsko družbo, ki je imela svoj sedež v vasi Koričih. Ta družba je strahovala celo Mursko polje ter izvršila celo vrsto zločinov. Največji je bil vlom pri posestniku Stefanu Hrenu v Koričih, kateremu so tatovi odnesli 25.000 din v gotovini. Smatrali so tedaj, da je vodja te tolpe Ivan Klobasa, katerega so križevski orožniki prišli ter aretirali poleg njega še 14 drugih sokrivcev. Ta tolpa pa je priznala, da jo je vodil pravzaprav Ivan Bratko, Klobasa pa je bil samo njegov »podpoveljnik«. Bratko je po aretaciji svojih pajdašev izginil iz Murskega polja ter je zmanjkal za njim vsaka sled. Vedelo se je, da mora imeti še več skrivališč pri svojih prijateljih. Orožniki so mu bili stalno za petami, najbolj pa si je prizadeval za njegovo izsleditev poveljnik ljutomerskega okrožnega voda g. Alojz Drenik.

Te dni pa je sledil nov velik Bratkov podvig, o katerem smo poročali: razbojništvo v gradu grofice Ernestine Battiany v Gederovecih v Prekmurju. V grad so zvečer vdrl trije maskirani razbojniki, ki so napadli groflico in njeno služabnico, obe močno pretepli a koli ter ju prisilili, da sta pokazali, kje se nahaja grofičin denar in dragocenosti. Odnegli so 20.000 din gotovine ter za 15.000 din dragocenosti in zlatnine, tako da je znašala škoda 35.000 din. Po vlonu so spretno skušali izpeljati sled proti meji, tako da bi se zdelo, da je tolpa pobegnila v Nemčijo. Po opisu razbojnikov pa je bilo orožnikom jasno, da je izvršila dejanje Bratkova tolpa. Na podlagi teh ugotovitev so potem orožniki v Apačah izvedli, da se je Bratko nekaj dni pred vlonom nahajal na domu Ivana Serca v Vranji vasi pri Cmureku. Napravili so tam nepričakovan obisk, toda Ivan Serec, ki je sodeloval z Bratom pri razbojstvu v Gederovecih ter je svojega poglavarja večkrat skrival na svojem domu, je pravočasno pobegnil ter ga še dosedaj niso mogli izslediti. Pač pa so orožniki prišli Serčevega brata Stefana, ki se sicer razbojniških pohodov ni udeleževal, vedel pa je zanje. Trdo so ga izprašali ter so nazadnje vendar spravili iz njega, da se Bratko zadnje čase skriva pri znani družini Dvoršak v Sv. Barbari v Slov. goricah; ta družina je znana po celi okolici zaradi tatvin ter ima neprestano opravka z orožniki in sodnijo. Ko so izvedeli za Bratkovo skrivališče, je poveljstvo ljutomerskega okrožnega voda odredilo obsežne priprave za aretacijo nevarnega razbojnika.

V temni noči so orožniki obkolili Dvoršakovo hišo pri Sv. Barbari, imeli so srečo, zasačili so razbojnika skupaj z njegovima pomagačema, bratoma Dvoršakoma. Ko je Bratko videl, da je vse obkoljeno in da ne more pobegniti, se je umaknil na podstrešje ter se skril v dimnik. Imel je pri sebi tri nabite samokrese ter grozil, da bo streljal. Orožniki, ki so se tega oblegovanja udeležili, pravijo, da je izgledalo, kakor obleganje Bardijec. Imeli so puške pripravljene, da bi na vsak Bratkov poskus odgovorili z ognjem, ob-

enem pa so razbojniku prigovarjali, naj se vda, če si hoče življenje rešiti. Nazadnje je Bratko res izprevidel, da je vsako upiranje zastonj, tembolj, ker so napravili nanj »plinski napade« z dimom, ker so v peči zažgali nekaj trsk. Bratko je prilezel iz dimnika sajast kakor dimnikar ter so ga takoj močno vklebili. Z njim so odpeljali tudi oba brata Dvoršaka ter so jih vzeli najprej v Ljutomer, kjer jih je začel poveljnik okrožnega voda g. Drenik zasliševati.

Bratko je bil ves dan izredno zakrknjen ter niso mogli ničesar spraviti iz njega. Potem pa se je le vdal na podlagi dokazov, katere mu je g. Drenik predložil. Dosedaj je priznal 13 vlonnih tatvin in 3 razbojništva. Pri vlonnih tatvinah pa je nastopal oborožen s samokresom ter grozil svojim žrtvam s smrtjo. Škoda, ki jo je s temi priznanimi zločini izvršil, znaša 96.000 din. Razbojništva in vloni je vršil v okrajih Ljutomer, Maribor-levi breg in Murska Sobota. Sedaj, ko je pod ključem v preiskovalnem zaporu mursko-soboškega okrožnega sodišča, pa prihajajo tudi iz drugih okrajev prijave proti njemu ter tamošnje oblasti zahtevajo, da pridejo Bratka na lice mesta, da se razni vloni in razbojništva pojasnijo.

+ Notar Oton Ploj

Maribor, dne 21. januarja.

V Mariboru je na svojem stanovanju v Dr. Rosinovi ulici umrl bratranec pokojnega voditelja dr. Korošca in brat bivšega podpredsednika senata dr. Ploja, notar Oton Ploj. Pokojni je bil rojen meseca julija leta 1861. na dan in v trenutku, ko se je vršil ustanovni občni zbor Mariborske žitnice. Njegov oče je odšel na ustanovni občni zbor in ko se je z zborovanja vrnil, je našel doma sinčka.

Pokojni notar Oton Ploj je bil tih, a zaslužen slovenski kulturni delavec. V svojih mladih letih je vzdrževal stike z umetniki po vsem slovenskem svetu, o čemer priča tudi njegova zbirka slik. Bil je mentor sedaj velikega danajskega kiparja Josipa Eiletza, katerega je v osebi revnega kmetkega fanta odkril pokojni notar. Z gnotno pomočjo je mlademu nadarjenemu fantu omogočil šolanje in pot v umetniški svet.

Pokojni je bil velik dobrotnik mariborskega muzeja, kateremu je daroval marsikatero dragocenost, med njimi je ena največjih zapuščina Ilira grofa Janka Draškoviča, ki je umrl v Radgoni. Zapuščino je za nas rešil pokojni notar in jo izročil mariborskemu muzeju, ki sedaj hrani te zgodovinske predmete.

Sorodnikom naše sožalje!

m Tečaj za upravne uradnike zdravstvenih zavodov. Te dni se bo začel v Mariboru v splošni bolnišnici tridnevni tečaj za upravne uradnike banovinskih zdravstvenih zavodov. Tečaja se bodo udeležili upravnik in po dva uradnika z vsakega zavoda. Prireja ga banska uprava, predavali pa bodo na njem: banski svetnik dr. Kukman, višji ban, finančni svetnik Božič, banski sekretar Tovornik, referent za zdravstvo Dolžan, višji računski inspektor Pirc in šef pisarne banske uprave Pleničar. V tečaju bo 35 udeležencev.

m Poročila sta se v Zagrebu orožniški poročnik Milorad Minič in strokovna učiteljica Danica Lipovž iz Maribora. Prišli sta bila podpolkovnik Nikola Gajič in pehotni major Dragoslav Dimitrijevič. Obilo srebe!

m Mariborsko okrožje ZFO. Tehnična seja bo danes zvečer po teiovadbi v telovadnici. m Zdravniški sestanek bo dne 24. januarja zvečer ob šestih v fizikalni sobi internega oddelka splošne bolnišnice v Mariboru. Predaval bo šef primarij dr. Benčan o statičnih okvarah v ginekologiji in njih operativni zdravljenjem. Na sestanku so vabljeni vsi mariborski zdravniki.

m Orkester Glasbene Matice. Orkestralna vaja celokupnega ansambla se vrši izjemoma v četrtek, 23. januarja, ob 20. v običajnih prostorih. Udeležba obvezna.

m Otroci se je do smrti opekli. V velikih bolečinah je umrla v bolnišnici štiriletna hčerka železničarja v Svinici Marija Kobale. Dekletce se je polilo v domači kuhinji s krompom. Prevrnila se po sebi lonce vrele vode ter zadobila smrtne opekline po vsem telesu. m Hude nesreče avtobusov na ledenih cestah v Slovenskih goricah. Južno vreme, ki že nekaj dni vlada v naših krajih, je posnelo s cest snežno prevleko, pod njo pa je sedaj prišla na vrh ledena skorja, ki je nastala pred nekaj tedni, ko je na

zmrzla tla padel dež in snega. Posebno v Slovenskih goricah so sedaj ceste silno nevarne. To so izkusili včeraj jutraj avtobusi in druga vozila, ko so se podala na ceste. V bližini Sv. Trojice v Slov. goricah sta se pripetili kar dve avtobusni nesreči, ki pa po izredno srečnem slučaju in zaradi sprotne šoferjeve niso končale usodno za potnike. Prvo nesrečo je imel avtobus mariborskih mestnih podjetij, ki je včeraj jutraj krenil iz Murske Sobote v Maribor. Ko je privozil v Slovenske gorice, se je šofer z nečloveškim naporom trudil, da bi obdržal vozilo na cesti. Do Oseka mu je to tudi uspelo, na strmini v Oseku pa je kljub njegovim prizadevanjem avtobus zdrknul z gladke ceste v jarek. K sreči se ni prevrnil, temveč se je samo naslonil na breg. Potniki, ki so pretrpeli v vozilu smrtne strahu, so ziezli skozi vrata ter čakali na rezero, ki je prišla iz Maribora ter jih šele proti poldnevnu pripeljala na cilj. Druga nesreča se je pripetila avtobusu lenarške avtobusne družbe na klanec pod Sv. Trojico v Slov. goricah. Tudi na tej strmini je avtobus kljub zavoram in kljub verigam začel drseti navzdol kakor sani ter ga je šofer slednjič, da prepreči katastrofo, zapeljal enostavno s ceste v breg, kjer se je ustavil. Tudi v tem primeru se potnikom ni ničesar zgodilo. Liningerjev avtobus, ki vozi iz Maribora v Radgono, se je včeraj jutraj sicer podal na pot, je pa že po nekaj kilometrih spet obrnil ter se vrnil nazaj v Maribor.

m Tako je prav! Končno je vendarle policija preprečila gostilniški obrat »Pri rožic« na Koroški cesti v bivši kleti v Saplarski ulici. Ta obrat je bil pravzaprav legio nemoralne in zločinske. Ni minil dan, da ne bi imela v njem opravka policija. Neprestano so prihajale prijave zaradi pobojev, pretepotov, žepnih tatvin, nemoralnih dejanj itd., ki so se v tem lokalu dogajale, saj je bilo to shajališče vseh temnih elementov našega mesta. Vsa mariborska javnost odobrava ukrep, da se lokal zapre.

m Tri 15 letna dekleta pobeignila od doma. Julijana Senekovič iz Barvarske ulice je prijavila policiji, da je njena 15 letna nezakonska hčerka Pavla Ulbi pobeignila od doma. Mati jo je videla v družbi dveh enako starih deklet, Marije Žižek in Heid Hol, ki sta tudi pobeignili od staršev ter so se klatile okrog gostilne »Pri rožic« na Koroški cesti. Policija sedaj vse tri mlade begunke išče, da jih reši pred ulico, ki jim grozi...

m Za 2000 din dragocenosti je nekdo ukradel mesarjevi ženi Justini Ognerjevi z Meljske ceste. Na psihi v spalnici je Ognerjeva imela zlato možko uro z zlatim obeskom, dvokrotno srebrno uro in denarnico z nekaj drobiža. Tatvine so osumili noko žensko, ki je na dan tatvine v bliži prosila hrane.

Gledališče

Sreda, 22. jan.: Ob 20. »Habakuk«. Red A. Četrtek, 23. jan.: Zaprt. »Na dnuc. Gostovanje v Ljubljani.)

CELJE

c Komemoracija za dr. Korošcem. Drevo ob 8 bo v Domu spominska žalna svečanost v počastitev spomina dr. Antona Korošca. Vabljeni vsi člani FO in DK ter prijatelji naših organizacij!

c Kulturbund v Celju je imel v ponedeljek zvečer svoj večer v dvorani pri Zelenem travniku. Navzoči so najprej zapeli dr. Zanggerjevo pesnitev »Pesem Nemcev izven mej«, nato pa je imel referat o padanju rojstev v posameznih državah župnik dr. May. Člani so prišli v civilnih oblekah.

c Statistika celjskega okrožja. Okrožno sodišče v Celju je v preteklem letu obravnavalo 811 primerov, med temi 439 s preiskovalnim zaporom. Razprav je bilo 483, od teh 14 petčlanski. Obsojenih je bilo 558 oseb na daljšo kazni, obtožnic pa je bilo vloženih 491. Pred okrožnim sodiščem v Celju se je zagovarjalo 28 mladoletnikov, od teh je bilo poslanih 5 v državni zavod za vzgajanje in poboljšanje.

Nagrade »Družine«

v »Slovenec« z dne 19. januarja ste čitali razpis nagrad, ki jih bo razdelila uprava »Družine« svojim naročnikom. Nagrad je 39 v skupnem znesku 10.000 din. Tri glavne nagrade so po 1000 din. Da boste deležni bogatih nagrad, naročite takoj »Družino«. Končen rok je 26. januarja. Naročnina letno 30 din. Kupite poštne položnice in naznačite: Rač. Ljudske poslovnice v Celju št. 10.372, zadaj napišite: Naročam »Družino«. Naročnino sprejema tudi Mohorjeva tiskarna v Celju.

c Šteško Pečar. V St. Pavlu pri Preboldu je včeraj umrl g. Šteško Pečar, šolski upravitelj v poklju in posestnik. Rodil se je 14. novembra 1870 v Hočah pri Mariboru. Maturiral je leta 1892, nato pa služboval pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah, kjer se je l. 1897 poročil z gđ. Marijo Vase iz St. Pavla pri Preboldu. Nato je služboval polnih 15 let šolski upravitelj. Sodeloval je pri sadjarski podružnici in hranilnici in posojilnici celih 18 let ter je bil tudi njen načelnik. Leta 1928, so ga upokojili, istega leta pa mu je umrla tudi žena. Zapuščba dva sinova, Stanka in Mirka. Pogreb bo v četrtek 23. januarja ob 10 dopoldne. Naj v miru počiva! Zalujočim naše iskreno sožalje!

c Častno predsedstvo I. izleta slovenskih smučarjev v Celju. Pokroviteljstvo nad smučarskimi izletnimi dnevi v Celju so prevzeli armadni general Peter Pešič, minister vojske in mornarice, minister dr. Krek in poveljnik dravske divizijske oblasti divizijski general Dragoslav Stefanovič. Častno predsedstvo so prevzeli gg. celjski župan dr. Vorišič, brigadni general Mihajlo Lukič, poveljnik planinske brigade, senator Alojzij Mihelič, poveljnik mesta Celja polkovnik Tomašević, okrajni načelnik dr. Zobeč, dr. Ciril Žižek iz Ljubljane, Josip Loos iz Maribora, ravnatelj Šubič Ivo, dr. Ivo Pirc, ravnatelj Jože Smertnik, prof. Bitenc Mirko, Konrad Gologranc, Avgust Westen, dr. inž. Herman Kilnar, dr. Milko Hrašovec, Božidar Ravnikar in dr. Alfred Juhart. Vodstvo organizacije izleta je poverjeno odboru s predsednikom Jožetom Cinkovicem na čelu.

c Služba božja z udeležbo smučarjev bo v nedeljo ob 7 v telovadnici okoliške šole.

c V Celju je v Gasilskem domu poveljniški tečaj, katerega se je udeležilo lepo število gasilcev. Do sedaj so predavali starejša števila Gologranc Konrad, kapetan Toš in inž. Čuček.

c Vstopnica k skakalnim tekmam znaša na I. izletu slovenskih smučarjev 10 din, dijaki in vojak 4 din.

c Solinski kuhinji drž. dekleške mestne šole v Celju je darovala vesela družba v Antolovičevem vinogradu na Starem gradu 365 din.

Uniforma angleških pilotov.

KULTURNI OBZORNIK

Dva letnika znanstvenih revij

Umetnostno zgodovinski zbornik, XVI. I. 1940

Ze 16. letnik je dopolnila ena najlepših slovenskih strokovnih znanstvenih revij, Zbornik za umetnostno zgodovino, ki ga je ustanovil in dolgo let urejal prof. dr. Izidor Cankar, sedaj pa ga že nekaj let ureja njegov naslednik na umetnostno zgodovinski stolici naše univerze, prof. dr. Stele, s sodelovanjem dr. Fr. Mesesnela ter dr. R. Ložarja. Letošnji letnik obsega 134 strani ter prinaša štiri razprave, izmed katerih je največja disertacija dr. Staneta Mikuža o Ilovsku Francetu, slovenskem baročnem slikarju, ki je živel v l. 1700 do 1764. Mikuž po vsej znanstveni metodi razišče vso tradicijo, vire in literaturo o tem zanimivem slovenskem slikarju ter ugotovi najprej njegovo ime (Ilovšek — ne Jelovšek) in življenjsko pot na podlagi arhivskih, največ župnijskih kronik in knjig. Prav za prav ta prvi del, ki ga sedaj objavlja, govori samo o fiksnem ugotavljanju življenjskih postojank in njegovega dela vse od začetnega šolanja do mojstrstva šempetrske ladje, Sladke gore in grobljanskih fresk. Tako je podana zaokrožena celota njegovega dela, pri kateri pa se Mikuž ni spušča v podrobno analizo, temveč samo glavni pomen za Ilovška in za slovensko baročno freskantstvo sploh. S kratkim pogledom na njegovega tretjega sina, slikarja Andreja Kristofa, nadaljevalca očetove tradicije, je zaključeno to poglavje. V nadaljevanju pa obeta avtor načeti vprašanje Ilovškovega šolanja, njegovega razmerja do Quagliata ter sploh analize njegovega sloga in umetnostne ocene njegovih del. Eno teh je dr. Mikuž podal že v zadnjih številkah Doma in sveta, opisujoč in ocenjujoč Ilovškove freske na Sladki gori. Tako smo po Vurnikovi monografski obdelavi Metzingerja, dobili novo podobno monografijo o drugem našem predstavniku baročnega slikarstva, Ilovsku, prav tako tudi iz umetnostno zgodovinskega seminarja v Ljubljani. — Doc. dr. Rajko Ložar obravnava problema leva in starega gradu pri Kostanjevici, ki so ga našli o. l. 1890 in je v ljubljanskem muzeju. Njega so smatrali za rimsko antično plastiko, dočim je dr. Ložar mnenja, ki ga podaja v tej študiji z vsem aparatom in silno analizo, da je lev del monumentalne plastike srednjega veka ter je bržkone iz Kostanjevice in kjer je stala stara, sedaj zapuščena cistercijska cerkev. — Slovenjegraški župnik Jakob Soklič odkriva po župnijskih matrikah in kronikah življenje in delo slovenjegraškega kiparja in rezbarja Janeza Jurija Mersija, ki ga je doslej poznala slovenska umetnostna zgodovina samo po imenu. Tako je v evidenco prišlo novo ime in nov kipar, delujoč v umetnostno pomembnem slovenjegraškem okolju. — Viktor Sieska daje pregled romanskih cerkv na Slovenskem, ki jih je mnogo več, kakor pa so doslej mislili starejši slovenski umetnostni zgodovinarji. — Zanimivo je poročilo predsednika Narodne galerije, dr. Windischerja, o delu Narodne galerije ter pridobitvah v letu 1939, ki znašajo 47 podob in kipov. Dr. Mesesnel podaja pregled varstva spomenikov za čas od 10. okt. 1938 do 1. jun. 1940. V oddelku Ocene so ocenjene strokovne knjige z umetnostno zgodovinskega področja v raznih jezikih. F. K. Kos pa podaja pregled razstav v letih 1937 do 1938 ter tudi razstavljalec.

Revija s tako bogato vsebino se sama priporoča ter stane letno obnem s članarino Umetnostno zgodovinskega društva 60 din.

Etnolog, XIII. 1940

Med znanostmi, ki so pri nas šele v razvoju, pa jih v sedanjem času okrepjene narodne zavesti nadvse potrebujemo, je slovenska etnografija. Doslej smo imeli več ali manj amaterskih zbirateljev slovenskih etnografskih ostalin; da imenujem župnika Šašija, prof. Siha, Grebence, v preteklosti zlasti zbiratelje slovenskih narodnih pesmi in pravljic, itd. Načrtno in znanstveno se je bavil z etnografijo ter jo hotel postaviti kot pravo slovensko znanost, pokojni Vurnik, kateremu so sledili sporadično Orel, Ložar, Novak s svojimi beležkami, dočim se je pravi predstavnik te znanosti, dr. Zupančič, vse bolj počel z evropskimi etnografskimi problemi, zlasti balkanskimi. Toda sedaj, ko se je ustanovila etnografska stolica na ljubljanski univerzi, ki jo je prevzel dr. Zupančič, se obeta, da se bo znanstveno in načrtno raziskovanje slovenske etnografske preteklosti razvilo, kakor bi se že davno moralo in kakor se nasprotno tako živahno razvija pri naših sosedih, pa tudi v naši državi sami, čemur so najlepši zgled dali Hrvatje. Pri nas se sistematično peča z glasbeno stranjo etnografije najbolj Fr. Marolt in njegov krog glasbenikov, ki so rešili veliko etnografsko velepomembnih sloven-

skih starin. Etnografsko društvo v Ljubljani, Etnografski muzej in Etnološki seminar univerze izdajajo znanstveno revijo Etnolog, ki jo urejuje univ. prof. dr. N. Zupančič. XIII. knjiga je izšla sedaj ter vsebuje 180 strani z bogato vsebino.

Letnik uvaža Zupančičeva študija ozir. predavanje o problemu pripadnosti zlatega zaklada iz Semikluša v Banatu, ki je dozdaj veljal za Atilov zaklad ter je največja zlata najdba v Evropi (nahaja se na Dunaju). Na podlagi arheološke in paleografske analize korigira dosedanja mnenja o letu postanka tega posodja ter ga stavi v 8. stol. Tako ga ne pripisuje več Protobolgarom, Pečenegom ali Kamanom, kakor dosedanja raziskovalci, temveč Avarom ali pa tudi Slovenom. Posebej pa raziskuje pomen besede župan ter mu skuša določiti kot etnol. izvor, oziroma opozarja na ta problem tudi turške etnologe, ki naj pomorejo s svojim znanjem vzhodnih jezikov rešiti tu postavljeni problem. Studija je bila namreč namenjena za bizantinski kongres v Carigradu, napisana v letu 1939 (ne 1839, kakor stoji napačno letnica). Razprava je v celoti (ne samo resume) prevedena tudi v nemški jezik, kar pri naših razpravah, namenjenih inozemstvu, ni več osamljen pojav. Prof. Zupančič je objavil s svojim komentarjem tudi avtobiografijo inž. Boštjana Roša, očeta univ. prof. inž. dr. in b. c. dr. Mirka Roša v Carihu, ki je bil eden najpomembnejših graditeljev železnic in mostov v Avstriji in pozneje v Srbiji, kjer je — popravosavljen — umrl l. 1917. Uvodoma predstavi prof. Zupančič njegovo delo v Avstriji in v Srbiji ter opozarja na več zanimivosti, tako da je bil stanovski tovariš Pašičev, katerega je spravič čez mejo v Bolgarijo, ki je bil v Zaječaru obsojen na smrt, ker da je v njegovi hiši bila sklenjena zarota leta 1903 itd. Avtobiografija Rošova (roj. 1839) slika tedanje razmere v Trbovljah in Hrastniku, šolanje v Gradcu, ilirstvo in narodno prebujanje ter se konča s položitvijo izpita gradbenega inženirstva. Zanimivo za tedanje slovensko študentsko življenje v Gradcu. Te mladostne spomine je napisal l. 1912 za svoje otroke. — Mičun M. Pavčičevič piše o črnogorskem folkloru, o njega pomenu in značaju ter o zbirateljih folklorja, katerega bistvo predstavljajo anekdote.

Nadaljni članki so vsi posvečeni našim domačim folklornim problemom. Tako župnik A. Mrkun opisuje platnarstvo v dobropolski dolini, ves postopek od sejanja lana do izgotavljanja domačih oblek, s čimer je rešil lepo narodopisno snov. Prav tako opisuje isti tudi kmečko delavstvo v Dobropoljah in okolici in njegovo delo, tako kosce, mlatiče, gozdne delavce, oglarje, brvatarje, kostanje, izselence itd., na kar opozarjamo naše pisatelje, ki potrebujejo narodopisnih opisov. — J. Koščial priobčuje slovensko in srbohrvatsko ljudsko mlekarsko terminologijo. — Župnik F. Šašel, eden najmarljivejših zbirateljev belokranjskega narodnega blaga, priobčuje drugo nadaljevanje svoje avtobiografije povodom svoje 80 letnice, v katerem popravlja razna data, napačno navedena v slavnostnih člankih ob 80 letnici, ter navaja svoje delo za etnografijo ter svojo bibliografijo, kar je velike vrednosti za našo etnološko literaturo. Obenem priobčuje slovenske pregovore iz živalstva. Tu se šele vidi, kako marljiv zbiratelj je ta slovenski etnolog, ki je resnično zaslužil svoj visoki red, s katerim je bil ob svojem jubileju odlikovan. S posebnim člankom se ga spominja tudi ta številka Etnologa. Albert Sič opisuje razne narodopisne drobtine (pogače, s kmečkima sejma, besokasarna itd.). — Boris Orel pa načinja spricho slovenskega folklornega festivala v Mariboru leta 1939 ter hrvaškega v Zagrebu leta 1939 nekaj etnoloških problemov, odgovarjajoč na vprašanja, kakšen pomen imajo taki festivali za narodopisno znanost, kako korist prinašajo raznim drugim področjem (glasbi) ter kakšen je njihov narodno idejni pomen. Po teh odgovorih pa znanstveno opiše posamezne folklorne posebnosti, ki so se predvajale na teh festivalih, ter njihove značilnosti. Slike ponazarjajo tekst. — Vekoslav Bučar je napisal nekrolog bolgarskemu narodopisniku Kostovu. — V kroniki je podano poročilo o etnografskem muzeju v Ljubljani ter so ocenjene neke nove slovenske etnografske publikacije. Ne razumemo pa, zakaj je dodana celostanska priloga — portret bivšega prosvetnega ministra B. Maksimoviča.

Slovenski etnografiji želimo največ uspeha, kajti njeno polje je še zelo malo sistematično raziskano, dasi so rezultati te vede izredno narodno vzgojnega pomena. Zato je treba čimbolj in čimprej raziskati vsa etnografska področja ter jih očistiti pokazati zopet narodu nazaj, da zaživi za novo bodočnost naša preteklost. In za to našo slovensko narodopisje naj skrbi tako novi etnološki seminar. Etnografskemu muzeju pa želimo, da bi čimprej prišel do samostojne stavbe, ker jo je nujno potreben.

Gostovanje v Operi

Uprizoritev »Carmen« bo menda doživela v letošnji sezoni največ predstav spricho kvalitete v celoti ter spricho gđ. Karlovčeve, katere kreacija in pevska kultura bo še dolgo polnila operno hišo, kakor je privabilo poslušalce v soboto gostovanje g. Gostiša v vlogi Josipa ter gđ. A. Jelačičeve iz Zagreba v vlogi Carmen. Dramatsko oblikovanje g. Jelačičeve je bilo zlasti v prvem dejanju preračunano na zunanji efekt, ki pa ni našel estetske upravičenosti v gledalcu niti ni prepričal. Igra v prvem dejanju je bila brez organične povezanosti v doslednosti gibanja in izraznosti; igrala je svoje dramatsko oblikovalne domisleke postavljala drugega poleg drugega brez kakšne močnejše psihološke utemeljenosti. Raztrganost v igri je dajala videz, da oblikovalka osebnosti svoje junakinje v neklih psihološko profinjjenih momentih v toku dogajanja ni mogla dojeti in pooblikovati. Zato so v toku dramatskega oblikovanja nastale praznine, tip Carmen je namah izginit, namesto tega pa se je pokazala osebnostna vsakdanost, ki je padla v nekaterih primerih na raven diletantizma, ki ruši estetsko zaključnost celote, slabi rastočo linijo dogajanja in popušča v napetosti. Mislim pri tem na domisleke z oglealom, z nožem ter poigravanjem z instinktom gledalca brez vsake estetske oblikovalne nujnosti. Igra je zlasti obledela v drugem dejanju po konfliktu, ko se Jose odloči slediti ji, bolj pa je igra prepričala v tihotapski sceni, dasi tudi ni mogla dobiti pravega odnosa napram obema tekmečema. Očividno pa ni igrala psihološko dojela Carmen v IV. dejanju, zlasti v trenutku ko se oglasi znak zmage iz arene. Žal ne morem natančneje opredeljevati pomanjkljivosti na tem mestu. Toda že iz tega se more razbrati učinek v celoti: igra povprečna, estetsko nezadovoljiva,

v gradnji nestopnjevit, ostajajoča na vedno enakih ravni, kar daje mestoma suhoparen vtis. Pevka ima prav lep glas, ki ima zelo dobro naravno dispozicijo, prodoren ter je v barvi mehko zaokrožen, v srednji in gornji legi dovolj izenačen, dočim pade v nižini v brezbarvno lahno zadirčnost brez prave rezonance. Obseg glasu sicer ni posebno velik; pevka poje naravno, predvsem ji manjka pravilneje in polnejše izdelana dihalna tehnika, kajti opaža se že v visoki srednji legi pri jemanju tonov s premočno sapo, zato tudi glas sili v disonanco navzdol, zlasti v najvišjih tonih, pri čemer trpi vsa okolna muskulatura, ki ovira pravilnost funkcij pevskega organa, kar pa ne more trajati dolgo časa in se bodo kvarne posledice kmalu pokazale. Muzikalna kultura: fraze povečini premalo izdelane v smislu dinamičnosti, agogične in mestoma celo ritmične zakonitosti, melodične linije preveč pretrgane, ter vtisih oslabilene tudi s pokrivanjem in odkrivanjem istih vokalov na melizmihi. Zaradi premalo paznje pri dinamičnem niansiranju, je petje zapuščalo suh, hladen vtis, dasi je v tej muziki ognja dovolj. Končni sklep: oblikovalka ni niti v dramatskem niti v muzikalnem pogledu dojela vseh estetskih vrednot ter zaradi tega tudi ni mogla podati v toliki meri, da bi nas estetsko zadovoljila in prepričala, kakor smo vajeni n. pr. gđ. Karlovčeve, ki je v vsakem pogledu visoko nad povprečnostjo. — Gospod Gostič nam je preddobro znan. Krasno je zapel glavno arijo (o roži); njegova muzikalna interpretacija spada v vrsto prvenstvenih kvalit. Tokrat je pokazal v velikem razliko svojemu predniku v tej vlogi kaj in kako se pravi muzicirati brez patosa in teatralnih manir. Tudi težko partijo v IV. dejanju je imel tehnično dobro pripravljeno, dočim mi marsikatera višina zlasti v III. dejanju s tehničnega vidika ni ugajala; premočna sapa, ki je obteževala muskulaturo in slabšala lepoto tona

ŠPORT

Še en pogled na letošnje smučarske tekme ZFO in ZDK

Žvan Alojzij

(Jesenice)
prvak ZFO v alpski kombinaciji

Tehnične rezultate posameznih tekem in zmagovalcev smo objavili v včerajšnjem našem listu. Ne bi pa bilo pravilno, če bi šli kar bežno mimo letošnjih smučarskih tekem naših fantov in deklet in bi se zadovoljili samo z golimi rezultati. Več kot rezultati nam povedo tekmovalca, borbe posameznikov s terenom, s tovariši in s samimi seboj.

Fantje so imeli letos svoje četrte, dekleta pa tretje smučarske tekme. Če pokličemo v spomin prve tekme ene kot druge organizacije, opazimo velikanski napredek in to v vsakem pogledu: v kvalitativnem in kvantitativnem. Od leta do leta se je večalo število tekmovalcev, vsako leto so bili lepši uspehi. Pri tem pa ne smemo prezreti dejstva, da so bili pogoji za tekmovalce vsako leto težji. Bile so težje proge za smuk in tek skozi vrata je bil vselej bolj zahteven.

Fantje so tudi letos tekmovali v dveh razredih. Prvi razred je imel zelo težko progo za smuk pod Ljubnikom, medtem ko se je boril drugi razred na nasprotni strani nad Kalvarijo, tudi v ne ravno lahki progi. Ko smo šli po progi prvega razreda proti startu navzgor, so celo nekateri dobri tekmovalci zmajevali z glavami. Nekatera mesta so bila namreč taka, da je moral biti tekmovalec prav dober skakalec, če jih je hotel pasirati, ne da bi mu bilo treba vožnjo zaustaviti. Naši mojstri, kakor Zvan, Praček, Finžgar, Bertoncelj, so kar plavalji preko teh nevarnih mest s skoki, ki so bili včasih tudi deset metrov dolgi. Vsi so bili edini v tem, da je bila proga zelo težka, ki je zahtevala od vsakega tekmovalca veliko tehničnega znanja in precejšnjo porcijo poguma.

Alpski disciplini smuk in slalom sta še vedno domeni Jeseničanov in bosta po vsej priliki tudi še ostali. Zato nam jamči mlada garda, saj so tudi v drugem razredu na prednjih mestih Jeseničani. Sicer se uveljavljajo tudi drugi kraji v gorenjskem kotičku, vendar zaenkrat Jeseničani še niso kos. Zvan je drzen in obenem eleganten tekmovalec. Izreden užitek je gledati Pračka, Bertoncelja in tudi Znidarja, četudi se letos ni mogel tako uveljaviti, kakor bi se lahko. Zelo je napredoval tudi Finžgar Rudi iz Kroke in vsi ostali prvorazredniki, katerih zaradi pomanjkanja prostora niti ni mogoče naštet. V drugem razredu je vzbujal posebno pozornost Stare z Jesenic, ki že danes spada med naše najboljše alpske tekmovalce.

Članice na štartu za smuk

Kaj pa dekleta?

Letos je bilo še prav posebno opaziti, da so se naša dekleta močno zavzela za smučski šport. To so pokazale letošnje tekme, katerih se je udeležilo nepričakovano veliko deklet, katere je bilo veselje gledati na štartu. Imele so daljšo in težjo progo za smuk kakor lansko leto in kljub temu so bile uspešni boljši in udeležba večja. Pri njih sta tekmovala oba razreda in mladenke na isti progi. Seveda so tudi pri dekletih prednjačile v smuku Jeseničanke, medtem ko jih v teku sploh nismo videli. Tu so imele besedo druge. Zlasti se je odlikovala Janežič Tina iz Kamnika, ki je zasedla prvo mesto v prvem razredu, medtem ko je bila prva v drugem razredu Gantar Vida iz Poljan.

Fantje in dekleta, hvala vam za vaš trud in za vaše uspehe. Le tako naprej in prihodnje leto bomo napravili še en korak dalje.

I. K-r.

Praček Lojzka

(Jesenice)
prvakinja ZDK v smuku

Janežič Tina

(Kamnik)
prvakinja ZDK v teku na 3 km

I. izlet slovenskih smučarjev v Celju

Pravkar smo prejeli brzojavno obvestilo, da je znižana voznina po železnici odobrena. Opozorjamo udeležence, da si pravočasno preskrbe prenočišča, ker jih bo že tne zmanjkalo. Za vse prijave in informacije se obračaje neposredno na izletno pisarno v Celju, Delavska zbornica, Razlagova ulica.

Kupujte znake, ki so na razpolago pri Putniku v Ljubljani in Mariboru ter v izletni pisarni v Celju. Vsak udeleženeec mora imeti znaki!

V forsirani zvok. Igralsko je bil mestoma prav dober, mestoma manj, vendar v celoti prepričljiv. Kot Micaela je nastopila namesto g. Ribičeve ga. Vidaličeva. Toda prostor mi ne dopušča ocene za danes.

Kako velikega pomena in važnosti bo ta prvi izlet slovenskih smučarjev, pričajo odličniki, ki so prevzeli pokroviteljstvo nad prireditvami:

minister za vojsko in mornarico, častni adjutant Nj. Vel. kralja, armijski general g. Pešič Peter; minister za telesno vzgojo naroda g. Pantič Dušan;

minister g. dr. Miha Krek, in komandant dravske divizijske oblasti, divizijski general g. Stefanovič Dragotin.

Na prireditvah bodo nastopali naši najboljši smučarji, olimpijci in državni prvaki. V alpski kombinaciji Praček, dr. Heim, Zvan, Znidar, Bertoncelj, Lukanc in še mnogo resnih favoritov ter izmed mladih svetla zvezda Stare in neugnani Mulej, katerima bodo stopali na pete drugi junački. V teku bo pokazal svoje zmoglosti Smolej, Razingar, Knific, Zemva itd. in v skokih planiški junak Finžgar, Novšak, Zupan, Pribovšek itd. Tudi kratkonogih junakov ne bo manjkalo v zraku, ki bodo s svojimi pridobitvami navduševali.

Pohitite vsi v Celje na revijo naših najboljših smučarjev in navžili se boste zimskošportnih lepot kot doslej še nikdar.

Znižana voznina za Celje. Za I. izlet slovenskih smučarjev od 24. do 26. jan. je generalna direkcija državnih železnic odobrila polovično voznino. Polovična voznina velja od 22. do 26. januarja, za povratek pa od 24. do 28. jan. Potniki naj kupijo pri izhodni postaji ali v biljetarni Putnika celo vozovnico in formular K-13, ki ga dajo potrditi prirediteljskemu odboru v Celju, Delavska zbornica, v Razlagovi ulici. Vozovnica in formular K-13 upravičujeta potnika do brezplačnega povratka.

Smučarske tekme ASK-a

ASK razpisuje za dne 16. februarja, v spomin dr. Korošca, velike medklubske tekme v veleslalomu na Črnem vrhu. To bodo postale tradicionalne spominke Koroščeve tekme, ki jih bo vsako leto izvajal ASK in s tem počastil spomin velikega pokojnika.

Vse podrobnosti bodo objavljene v »Slovenecu«.

Smuk s Šmarjetne gore

V nedeljo, 19. t. m. je priredil SK Savica iz Strazhiša pri Kranju smuk s Šmarjetne gore. Višinska razlika proge je znašala ca 250 m, dolžina pa ca 1500 m in je zahtevala od tekmovalcev vse tehnično znanje. Na cilju so se razvrstili tekmovalci, po številu 14, takole: 1. Penko Stane v času 1:55; 2. Suhomel Rudi 2:15.05; 3. Bajželj Ljubo 2:20.10; 4. Bajželj Stanko; 5. Oman Ivan; 6. Pogačnik Jurij. Prvoplasirani so prejeli praktična darila. Klub bo priredil v tej sezoni še smuk s Sv. Jošta (845 m) ter tek na ca 10 km, medtem ko so se sankarske tekme s Sv. Jošta že vršile prejšnjo nedeljo.

Športni drobci

Šport med Švico in Nemčijo se bo zopet živil s hokejsko tekmo med omenjenima državama. Športno delovanje med omenjenima državama je od začetka vojne počivalo. Sedaj so pa Švica in Nemčija svojemu udeležbo na V. zimskih igrah v Garmisch-Partenkirchenu, ki bodo v času od 13. do 23. februarja.

V izločilni tekmi za nemškega prvaka težke kategorije se bosta meseca januarja srečala v berlinski nemški dvorani Walter Neusel in Adolf Heuser.

Nov nemški svetovni plavalni rekord je postavila plavalka Anni Papell v 400 metriskem plavanju, za katero progo je porabila 6:13,2 din. S tem uspehom je zboljšala rekord, ki ga je doslej branila Nizozemka Jopsie Walberg, za pol sekunde. Anni Kapell se pa s tem uspehom še noče zadovoljiti in hoče še druge nove rekorde postaviti, med drugim tudi v plavanju na 200 m.

Norvežani imajo 86 rekordov na raznih smučarskih skakalnicah, tako je namreč pokazala lista vseh evropskih smučarskih skakalnic. Te rekorde so postavili Norvežani v 16 evropskih državah. Na prvem mestu je Birger Ruud, ki ima sam 28 rekordov, sledi mu njegov brat Sigurd, ki jih ima 12, na tretjem mestu pa je Reidar Andersen, ki jih ima 9.

V francoskih gorskih občinah so tekmo zimsko dobe zamenjali telovadbo s smučanjem, katero so uvedli kot obvezen predmet.

V Švici so imeli glasovanje o obvezni predvojni vzgoji mladine. Za zakon o obvezni predvojni vzgoji mladine se je izjavilo 342.893, proti pa 430.076 glasovalcev, torej je bil omenjeni zakon odklonjen z večino 90.000 glasov.

Novi svetovni boksaški prvaki. V Ameriki je bil proglašen za svetovnega prvaka v peresni kategoriji Grk Anton Christoforidis, ki je v Clevelandu v petnaestem kolu premagal dosedanjega prvaka Melio Bettina. — V Filadelfiji pa si je osvojil naslov svetovnega prvaka v banam kategoriji Lou Salica, ki je premagal sedanjega prvaka Tommy Forta.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

V četrtek zvečer ob 7. uri v Akademskem domu na Miklošičevi cesti sestanek smučarske sekcije SKP.

ZFO

Smučske tekme Laškega okrožja, izvedene v Trbovljah

Dne 12. januarja je Laško okrožje priredilo v Trbovljah kmučarske tekme za mladce in naraščajo. Snežne razmere so bile odlične in tudi udeležba odsekov dobra. V večjem številu so se odzvali Laščani, ki so seveda šli v borbo kot začetniki, a vseeno so se dobro držali, poznal se jim je tuj teren. Vredno je omeniti malega naraščalnika Soreta, ki je kot najmanjši postal prvak okrožja in žel med gledalci priznanje. Pri mladcih je zlasti presenetil Janežič, ki se vedno bolj razvija. In tudi ostali so pokazali smisel za ta lepi beli šport. Po tekmovalstvu so bili ob toplem mleku in kruhu razglašeni rezultati. Prvi trije v vsaki skupini so prejeli diplome. Naka se je mladina razšla z novimi načrti za bodočnost. Rezultati so bili naslednji:

Naraščal 3 km:

1. Sore Jože 16 min. 30 sek. Trbovlje — 2. Gorišek Alojz 17.08. Trb. — 3. Križnik Alojz 17.34 Trb. — 4. Kadunc Marjan 18.00 Trb. — 5. Vlak Frak 18.20 Trb. — 6. Jagar Tine 18.40. Trb.

Mladci na 4 km:

1. Janežič Adolf 14.09. Trb. — 2. Bevc Cveto 14.35. Trb. — 3. Kadunc Ivo 16.30. Trb. — 4. Lenard Franc 18.20. Trb. — 5. Šarlah Mirko 18.36. Trb. — 6. Hvala Tine 18.42. Trb.

Zagreško bogoslovje v plamenih

V ponedeljek ob pol dveh popoldne je v Zagrebu izbruhnil požar v vzhodnem traktu hiše na Kaptolu 29, v kateri je bogoslovje in del prostoro-rov teološke fakultete. Ogenj je nastal v mansardnih prostorih in se je hitro razširil. Na kraj požara so takoj prihiteli gasilci s številnimi motornimi brizgalnicami. Napeljali so več cevi, iz katerih so z različnih strani bruhali vodo na ogenj. Požar se je v mansardnih prostorih tako hitro širil, da so bogoslovci le z veliko težavo rešili svoje imetje. Kljub požrtvovalnemu delu se gasilec ni posrečilo obvarovati strehe kapele, ki meji na bogoslovje. Cela streha je postala žrtev plamenov. Tudi severni trakt hišnega bloka so zajeli plameni. Najdragocenejše predmete iz kapele so mogli pravčasno rešiti. Tudi orgle so rešili. Ko se je gasilec posrečilo omejiti požar na vzhodni in na daljši del severnega trakta, so zajeli plameni tudi drugo nadstropje. V mansardi je vseh 25 stanovanjskih prostorov bogoslovcev uničenih. Tam se je nahajal tudi arhiv pevskega društva »Vijenac«, ki je ves zgorel. V arhivu so bili stari rokopisi hrvatskega skladatelja Zajca in številni drugi redki in dragoceni rokopisi, tako

da je škoda nenadomestljiva. Zgorela sta tudi glasovirja in harmonija. Cesar niso uničili plameni, je močno poškodovano od vode, ki so jo gasilci bruhali na ogenj. Zaradi ogromne množine vode se je vdrla več stropov. Tudi knjižnica, ki je bila nameščena v mansardi, je postala žrtev plamenov. Popolnoma sta uničeni tudi dve predavalnici teološke fakultete, druge učilnice in opravila pa je voda hudo poškodovala ali uničila. Vzroka požara doslej še niso mogli ugotoviti. Pravijo, da so klopjarji v mansardi popravljali napravo centralne kurjave in pri tem zanetili požar. Poslopje je bilo zavarovano pri zavarovalnici »Croatia«. Ker je mnogo bogoslovcev ostalo brez stanovanja in ker je tudi večina predavalnic neuporabna, je rektor bogoslovja dr. Pečjak do nadaljnjega odgodil predavanja na teološki fakulteti. Večina bogoslovcev je že v ponedeljek odpo- tovala iz Zagreba na svoje domove. Kmalu, ko je začelo goreti, sta prišla k požaru tudi minister dr. Torbar in zagreški župan Starčević. Škode doslej še niso precenili, gotovo pa je, da gre v milijone.

Mati spoznala sina na filmskem platnu

Tetovo je te dni doživelo izredno senzacijo, o kateri poročila v obsebnem poročilu včerajšnje »Vreme«. Za zadnjo nedeljo je bil edini kinematograf v Tetovu, ki igra samo ob sobotah in nedeljah napovedal »premiero« filma »Čiganeček«, ki smo ga tudi že videli v Ljubljani. Kakor drugod po svetu, tako ima tudi kinolastnik v Tetovu po glavnih ulicah razobešene reklamne omarice, v katerih razstavlja reklamne slike napovedanega filma. Ko so se Tetovci začeli zbirati okrog novih razstavljenih slik, je nenadoma neki trgovec, ki se je tudi zanimal za novi program vzkliknil: »Boga mi, tistile tamle je pa Bora Mirčević, sin ge. Jelene Mirčević-Serafimovič, ki stanuje v Tetovu v ulici Sv. Save št. 191!« Takoj so se vlaknili zraven drugi in hoteli vedeti, kako in kdo. V nekaj trenutkih so bili že vsi gledalci prepričani, da je filmski igralec njihov rojak, ki je še pred dobri dvanajstimi leti živel med njimi v Tetovu in s svojimi domskimi in čudovito šegavostjo včasih razburjal, včasih pa razveseljeval Tetovce. Hitro so začeli obujati spomine in ugotovili, da je že od nekdaj izredno rad igral na razne instrumente, kakor violino, kitaro in ustno harmoniko in da so ga zaradi tega vsi gledali nekoliko postrani, ker je z nemarjal svojo elektrotehnično obrt. Pred nekako 12 leti jo je popihal v Belgrad, in od tam nekam izginil v svet, tako da so vsi, tudi njegova mati, izgubili sleheno sled za njim. Novica se je z bliskovito naglico raznesla po Tetovu in zvečer je bil kino nabit do zadnjega kotička. Ko se je Bora Mirčević, ki nastopa pod imenom Bora Minjevič prvič pojavil na platnu, so se kaj hitro zaelišali vzkliki iz občinstva: »Vidiš ga, prav tak je, kot je bil nekdaj in prav tako ga lomi kot ga je nekdaj!« Ko je nastala prva pavza, se je razvila živahna debata, ki se je največ eskalala okrog milijonov, ki jih je moral že zaslužiti. Nekaj gledalcev je pohitelo po njegovo mater. Mati je res prišla v kino in ko je prvič zagledala prav iz prve vrste pred platnom sina, je vzkliknila: »To je on, moj sin!« In je vstala in hitela proti platnu, da bi ga objela. Vsa nesrečna se je vrnila nazaj h klopi in potem jokaje in vzdihovaje spremljala bežne slike svojega sina. Včasih je z vzkliki hotela zadržati prizore in kinolastnik ji je tudi ustregel in gotove pri-

zore ponavljal, tako da je ta »premiera« trajala precej dalj, kakor bi sicer. Mati se je sedaj že obrnila s pomočjo kinolastnika na zastopstvo Tepla filma v Zagrebu, ki je film izposodil, naj polize, kaj je njenim sinom in zakaj jo je popolnoma pozabil. Tetovo bo živelo od te senzacije še precej časa in če se sin res oglasi, bomo to novico gotovo brali v časopisu.

Koncert harmonikarjev-solistov v Ljutomeru

Preteklo nedeljo je bil v Ljutomeru lepo uspel koncert harmonikarjev-solistov. Priznani mojster, učitelj Kuhar Ivan iz Šafarskega, že dolga leta vzgaja harmonikarski naraščaj. Njegovo požrtvovalno delo je vsega priznanja vredno. Ob vsakem vremenu hiti od vasi do vasi, kjer poučuje svoje gojence. Priredil je že več uspešnih koncertov in mladi harmonikarji so se predstavili kot mnogo obetajoči solisti.

Od koncerta do koncerta se opaža velik napredek gojencev višje stopnje. Program je bil tako izbran, da so se mogli uveljaviti vsi, svojim stopnjam primerno. Venčku narodnih pesni so sledile umetne Mozartove, Čajkovskega, Rubinstein- na, Prohaske ter najmodernejših harmonikarskih kompozitorjev (Alex, Lincke). Posebno efektivna je bila Kuharjeva Skakajoča lutka. Vsa dela so bila, posebno višjega oddelka, izvajana s tehnično preciznostjo in pravilno interpretacijo. Dokazali pa so, da more biti harmonika tolmač in zrelo notranjega doživljanja in ne samo nekaj formalnega. Notranjost solista se more popolnoma preliti v vseh čustvenih odtenkih in poslušalca popolnoma dojeti. Harmonika ne ubija mladih razvijajočih sil. Nasprotno, vzgaja, posebno če je pouk na njej individualen in pravilno usmerjen.

Delo učitelja Kuharja je idealno in zasluži toplo priznanje. Tudi nesebično je, kajti vsi koncerti so bili namenjeni božični in zimski pomoči najsiromašnejših šolskih otrok iz Šafarskega. V njegovem delu mu želimo še mnogo uspeha!

Delovna služba tudi na Japonskem. Po nemškem zgledu so med japonsko mladino uvedli obvezno delovno službo.

Planina pri Rakeku

V ponedeljek zgodaj zjutraj je umrl g. Franc Dolencec, posestnik in uradnik pri knezu Hugu Windischgratzu v Planini. Pokojnik je bil brat znanega dolgoletnega profesorja bogoslovja v Ljubljani g. dr. Jožeta Dolence, ki je umrl pred osmimi leti, in brat g. Vincencija, ki je bil župnik v Istri in je umrl leta 1938. Pokojni Franc Dolencec je bil globoko veren mož in je kot tak s pomočjo prav tako globoko verne in blage gospe soproge lepo vzgojil svoje otroke — tri hčere — ki so se vse tri posvetile težkemu, a tako važnemu učiteljskemu poklicu in sedaj odlično vršo svoje poklene dolžnosti: dve na ljudski šoli v Lazah pri Planini, ena pa v St. Ilju na Štajerskem.

Pokojnik je posegal tudi v javno življenje. Bil je nad 20 let odbornik in član uprave tukajšnje občine, zastavljal je modro besedo o pravem času in na pravem mestu. Umljivo, da je bil vedno odločen in odličen pristaš bivše SLS in sedanje JRZ stranke, dolgoletni naročnik njenih listov.

Gospod Dolencec je bil nad 50 let uradnik pri knezu Windischgratzu v raznih položajih, končno skoraj 30 let rentni mojster. Vesten, natančen, priden kakor čebela. Že ko je bil upoko-jojen, si ni mogel dati miru in je zahajal še vedno v svoj urad, ni se mogel ločiti od dela. Podlegel je pljučnici zaradi slabega srca kljub vsestranski negi. Naj ga dobri Bog nagradi za lepo življenje!

Sv. Lovrenc na Dravskem polju

Naš FO je zadnjo nedeljo, 19. januarja t. l. organiziral na Ptujski gori II. lerne smučarske tekme. Zanimanje zanje je spričlo pomenljivih in lepih nagrad zajelo vso faro. Več stotin doma- mačih in še več tujih udeležencev je prisostvo-valo. Močna odjuga je fante sicer zelo ovirala, da niso mogli pokazati vsega, kako so v letoš- njem treningu od lani napredovali, vendar so uspehi za nas »poljence« kar zadovoljivi. Tek- movali so v dveh partijah: Za lanske prehodni pokal (smuk) in za letošnje prvenstvo (smuk in tek). Pokal si je zopet priboril Hriš Martin, in postane s tem njegova last. Letošnjo prvo na- gradno (novo sliko brezjanske Marije) dobi le- tošnji prvak Beranič Franc; II. nagrada (mo- horske knjige za prih. leto) pripade njegovemu mlajšemu bratu Maksu; III. nagrado (sliko + voditelja Dr. Korošča) pa prejme Drevenski Franc. Nagrade se bodo razdelile prihodnjo ne- deljo, 26. januarja, na naš II. domovinski dan, pred pričetkom narodne igre »Naša krič. Razen nagradjenih zmagovalcev so se upali tekmovali še štirje: Beranič Stefan, Kušar Stefan, Štrbak Stanko in Zunkovič Janez. Tekmovalci se zahva- ljujejo požrtvovalnemu sodniku g. Travnu Ivotu z Gore, ki je sodil in oskrbel samarijansko službo! Tako si torej prireja zimsko veselje naš rod »dravskopoljce«: nagrade nas bodo spo- minjale tega dneva še dolgo. Smuk!

Nebotičnik potuje

V Buenos Airesu, glavnem mestu Argentine, so premaknili 25 nadstropni nebotičnik za 60 metrov. Mestna uprava je sklenila, da mora biti ulica razširjena. To bi ne bilo težko, le 25 nadstropni nebo- tičnik je bil na poti. V nebotičniku je bilo mini- strstvo za delo. Sklenili so, da ga bodo premaknili za 60 metrov. Velikansko železobetonsko poslopje nebotičnika tehtja 38.000 ton in tega velikana pre- makniti niso mače solze. Nebotičnik so obesili na vulkanske jeklene skripce. Po nešteti pripravi- lah in varovalnih ukrepih so začeli z delom. Sprva so si ga upali premakniti vsak dan le za en meter. Ko so si pozneje nabrali že več izkušenj, je šlo delo lažje izpod rok. Največje težave je bilo treba premagati vsak dan s prilagajevanjem škripcev, ki so morali delovati tako, da s premikanjem ni bilo prekinjeno delovanje električnih, vodovodnih in plinskih napeljav. Pri teh opravilih so bile zapo- slene mase delavcev.

Ženske pomagajo

Ker je zaradi vojaške službe, zlasti v primeru vojske premalo moških moči na razpolago, so se na Madžarskem odločili, izučiti ženske za gasilke. V mestu Mako, znanem ogrskem mestu zaradi če- bule, ki jo v veliki meri goje, so pred kratkim ženske gasilke pogasile velik požar. Pri izpitu pred policijskimi oblastmi so vzbudile mlade dame v pi- sanih gasilskih uniformah in svetlih jeklenih čela- dah odlične vtis. Vse sos vojo nalogo odlično iz- polnile, pokazale so veliko nadarjenost tako pri gašenju kakor pri najtežjem plezanju po lestvah. Vsi moški tovariši gasilci so se jim čudili. V od- ločnih krogih so mnenja, da so ženske kakor na- lašč za poklic, ki jim je bil doslej zaprt, pa zelo prija ženski naravi. Zlasti sedaj, ko moških moči primanjkuje, bodo izučile čete ženskih gasilcev, ki bodo stalno pripravljene bližnjemu v pomoč.

Knez Starhemberg, znani voditelj avstrijskega Heimwehra, ki je sedaj v službi generala de Gaullea kot angleški letalski oficir.

Omejitve tudi v modi

Gospod Lucien Lelong, predsednik pariških modnih hiš, se je odločil za važno odločitev na modnem polju. Ta odločitev za ljubitelje mode ni preveč prijazna, je pa odsev sedanjih razmer, ko mora človek varčevati povsod, še pri — modi. Novi sklepi so: od vsake nove vrste obleke bo izdelan in razstavljen v modni hiši samo en model, t. j. en plašč, en kostum in en komplet. Pomladan- ska zbirka sme vsebovati vsega največ 75 modelov, poletna pa le 25 modelov (prej so šle te številke v tisočel). Za modne hiše, kjer imajo samo športne obleke ali samo kostume, je določeno število po- mladanskih modelov na 20, število poletnih pa na 10 kosov. Pred 10. februarjem ne sme biti nobene modne revije, niti zasebne predstave v delavnicih pred lastnimi odjemalkami. Dame bodo morale pač malo potrpeti, preden bodo lahko videle naj- novejše modele pomladanskih mode. Tudi modni časopisi bodo lahko dobili potrebne slike za po- mladansko modo šele po 10. februarju. Nič hudega.

Junaška Himara

Ne mislimo na junaštvo Himare v sedanji vojski. Ime nam je znano po poročilih iz italijan- sko-grške vojske. Ni še dolgo tega, ko so jo za- vzeli Grki. Nas pa zanima njena slavna zgodovina. Himara je mesto, ki je postalo Grkom pravi sim- bol iz bojev s Turki. Ko so si Turki podvrgli Balkanski polotok, je bilo eno samo meso, ki se je junaško upiralo, in to je bila Himara. Meščani in okoličani Himare so se l. 1518 postavili Otoma- nom tako junaško v bran, da jim niso mogli do živca. Sam sultan Selim I. je bil prisiljen, če je hotel imeti mir, dati Himarcem posebne privilegije, kot pravico nositi orožje, oprostitve taks in kazni ter versko svobodo. Himara je imela avtonomno vladno, sestojalo se iz sveta 8 najmodrejših mož. Navzlic vsem tem svobodinam se je Himara tri- krat uprla suľtanovemu Carigradu; to je bilo leta 1570., 1643. in konec XVIII. stoletja. Zato je Hi- mara Grkom simbol grške svobode.

Boksar je postal diplomat

Slavni ameriški boksar Gene Tunney, ki je l. 1926 premagal Jacka Dempseyja in je postal bok- sarski svetovni prvak, se ni hotel zadovoljiti s sa- mimi boksom. Trenutni uspehi pri boksu mu niso zmešali glave. Zapustil je boksarski poklic s celim nosom in ne da bi izgubil naslov svetovnega prvaka. Zaslužil je milijone dolarjev z boksanjem, na- kar je šel na univerzo študirati filozofijo in lite- raturo, nato pa se je poročil z lepo in bogato Amerikanko. Kmalu je postal predsednik neke ve- like ameriške banke. Sedaj pravijo, da se je po- svetil diplomaciji, postal bo diplomat in nekdanji boksar bo kmalu ekselencia...

Posebni napisi za judovske zdravnike

Romunska zdravniška zbornica je izdala odlok, po katerem bo lahko vsak spoznal, kdo je judov- ski zdravnik. Zapovedano je namreč, da mora imeti vsak judovski zdravnik od 1. februarja le- tošnjega leta posebno napisno desko, na kateri mora biti poleg imena še pristave: »Judovski zdravnik« ter Davidova zvezda. Tabla za napis mora biti bela, napis črn, Davidova zvezda pa modra.

Edgar Wallace;

17

Zagonetna grofica

(Roman iz londonskega življenja.)

»Vi brez dvoma mislite, da sem napravila ne- kaj strašnega... Toda Selvin mi čisto dala straš- ne težave, ker je tako trmast in vedno kljubuje, da moram včasih z njim takole postopati proti svoji volji... Sicer pa zdaj ni nič bolj ranjen, kakor če bi se malo močnejše porezal z britvijo.« Hladnokrvnost, s katero je vse to izgovorila, je zapreokstila Loiso tako, da je zadrževala dih. Komaj je mogla verjeti, da ni vse to le strašen sen.

»Da, bilo je zelo... nenavadno,« je odvrnila čez čas. Govorila je z vidno težavo.

Zopet so jo pogledale temne grofičine oči.

»Nenavadno? Da, dr. Tappat želi, da tako nenavadno in še strožje postopam z njim... Ali ste govorili s svojo prijateljico?«

»Da, odgovori Loisa vsa srečna, ker se ni več govorilo o Selvinu.

»Torej bo prišla? Kako je to lepo od nje! Kot sem vam že zjutraj rekla, Miss Reddle, — se jaz tako bojim. Vem, da ne slutite vzroka za mojo bojazen niti zdaj, ko ste bili priča otročjega obna- šanja mladega grofa... a jaz se v resnici bojim.«

Loisa zares ni slutila, kaj bi to moglo biti in je zato previdno molčala. Grofica prav tako ni več omenjala tega prizora; ko se je pozneje poja- vil lord Morn pri obedu z veliko obvezo čez obraz, se ni na njega niti ozirala, ampak mu je le ob koncu kosila rekla:

»Prosim te, Selvin, ne prihajaj več k mizi s to obvezo, da ne bo kdo mislil, da si doživel potres.«

»Dobro,« je odvrnil krotko lord.

Loisa se je preselila v prekrasno sobo, ki bi se lahko nahajala tudi na samem kraljevem dvoru.

Prinesli so še eno posteljo. Čim bolj se je bližal čas Lizynega prihoda, tem lažje se je počutila Loisa in kmalu so ji izginile vse turobne misli, ki so jo bile tlačile. Grofica je zopet večerjala zunaj. Prej ko je odšla, je poklicala k sebi Loiso.

»Ako lahko razvedrite Selvina, prosim, zaba- vajte ga. On zna biti zabaven za onega, ki se zna prilagoditi njegovi otroškosti. Mogoče bo to vaši prijateljici bolj uspelo kakor vam.«

Loisa se je skoraj preplašila teh besed.

Lizy je prišla res točno ob šestih in prinesla s seboj črno ročno torbo, v kateri so se nahajale njene obleke. A že na vratih jo je Loisa prestra- šila z besedami:

»Ali veš, da boš morala danes večerjati z lor- dom Moronom?«

Lizy zdrkne na stol kakor od strele zadeta.

»Tega ne morem, pa tudi nočem!« zakliče energično. »Vedela sem, da me čaka nekaj takega, tako iz zasedel.«

Loisa pomiri njeno razburjenje in strah; ni hotela posnemati služinčadi in reči kakšno slabo besedo o Selvinu, tako da je Lizy bila toliko po- mirjena, da ni ne padla v nezavest, ne pobeignila kakor brez glave, ko jo je Loisa predstavila mla- demu grofu.

Lord je stal v sobi, v kateri so običajno bi- vali čez dan, s hrbtno naslonjen na kamin in s cigareto v ustih. Ko sta dekleti stopili v sobo, potegne Loisa svojo svojo prijateljico pred grofa, ki ji je prožil roko.

»Zelo mi je všeč, da vas vidim. Danes je zelo lepo vreme,« je rekel in se okrenil k Loisi: »Ali je grofica že odšla? Oni odvratni vagabund Praye jo je malo prej klical po telefonu.«

Loisa se spomni prizora, ki mu je proti svoji volji prisostvovala. Pomislila je tudi na obnaša- nje Chesney Praye-a napram grofici, ki se ji je dotle zdelo nerazumljivo, a ga je zdaj razumela. On je torej bil grofici nekaj več kakor samo sve- tovalec v denarnih poslih. Očividno je je podučel tudi o zadevah srca, čeprav si Loisa ni mogla

predstavljati te ženske, ki je bila tako oblast- jeljna, v kakšnih nožnejših odnosih.

»Strahovit gad!« reče mladi grof energično. Loisa opazi, da se mu odpor še oddaleč ni po- legel. »Oni podli, pijani doktor je vsekakor pod- lež, a Chesney Praye je še veliko slabši. Jaz ga imenujem ptica-roparica. Ni to doter dovtip? Po- mislite: Chesney... ptica-roparica!«

Tiho se je smejal temu in je očividno pod vtis- som svojega lastnega humora prihajal do dobre- ga razpoloženja.

Še v drugo je omenil tega čudnega doktorja. Loisa si je zelo želela, da bi ga poznala.

»Všeč mi je, da je odšla s tem pogoltnem. No, pojdemo zdaj v jedilnico.«

Lizyn obraz se je nekoliko podaljšal, ko je slišala ta, tako malo gospodski govor, kakršnega je tudi sama uporabljala. V tem trenutku jo je za- čelo zanimati visoko plemstvo.

Razpoloženje za mizo je bilo zelo veselo, ta- ko, da se Loisa ni spominjala, da bi bila kdaj v tako veseli družbi. Tudi za mladega grofa je to bil gotovo zelo zabaven večer, ker je vsaj šestkrat ponovil svoj dovtip o ptici-roparici in se zaradi tega vsakikrat bolj smejal.

»Jaz sprva dovtipa nisem razumela,« reče Li- zy, solzna od smeha.

»A stvar je tako preprosta,« ji pojasni Selvin naglo. »Glejte, on se piše Praye, »prey« pa znači roparja... zaradi tega sem ga nazval ptica-ropa- rico... zares kolosalna šala, kajne? No, ali ho- čete, da se gremo igrat dame... jaz sem v tem pravi mojster.«

Loisa ni izpustila ugodne prilike, da ga bolje spozna in je bila dovolj razborita, da ga je o marsičem izpraševala in na ta način dosti izve- dela. Tako je izvedela, da je bil dve leti odganjan v neki javni šoli v Harrowu, odkoder ga je po- tem mati vzela k sebi. Ni mogel prenašati šole, ki je bila zanj pregroba, in se od tega časa prave- zaprav ni odmakal več od matere. Bil je tudi član

nekega kluba, a ni vedel, kakšen klub je to in še nikoli ni bil tam.

»Ali ste oženjeni?« ga je vprašala Loisa smelo.

»To vprašanje ga je neprijetno razpoložilo.

»Jaz oženjen? Eh, moj Bog, nisem! Kdo pa naj ima rad takega prismojenega cepca, kakršen sem jaz? Ne, draga moja... Toda, vendar se je nekoč našla dama, ki bi se bila rada poročila z menoj, a mati na noben način ni hotela tega do- voljiti.«

Selvin še nikoli ni zavzemal kakšnega odgo- vornega mesta. Njegova mati je upravljala njego- vo veliko imetje s pomočjo visokih uradnikov in odvetnikov. Od časa do časa so mu prinašali raz- ne dokumente, ki jih je moral podpisovati.

Pozneje je Loisa odkrila na svoje veliko za- čudenje, da v njem plamti strast za neke električ- ne aparate in je tako razumela mnoge besede, s katerimi je grofica Selvina večkrat zbadała. V njegovi delovni sobi so se nahajali modeli dinam, električnih železnih, baterij itd.

»Napravi sem v grofici knjižnici nekaj zelo zanimivega. Kar vprašajte jo, vam bo že poka- zala.« Pri tem se je naenkrat zresnil. »Ne, boljše bo, če je ne vprašate,« je dodal naglo.

Zanimanje za električne aparate ni bilo zanj le zabava in oddih. Ponosno je pripovedoval, da je on sam v celih hiši napeljal žice za električne zvonce. Loisa se je pozneje lahko prepričala, da je to resnica. Lizy, ki se je v začetku obnašala zelo spoštljivo napram njegovemu visokemu plemstvu, se je z njim skoraj prav tako dobro spoprijate- ljila.

»Še nikoli se nisem tako dobro zabaval kot ta večer,« je rekel mladi grof. Potem pa je ner- vozno pogledal na uro. »Da... zdaj pa moram oditi, ker se bo vsak čas vrnila grofica.«

Naglo je izginil, dekleti pa sta odšli v lopo. Bralme je stal ob hišnih vratih in gledal skozi steklo na ulico.

Kupujte »Slovenčev koledar«

ki je najzanimivejša knjiga današnjih dni.

Stane le 28 dinarjev

Koledar s poslovnim delom stane 6 dinarjev več.

Dobite ga v vseh knjigarnah!

Darujte za starološki »Dom slepih«

zavezo za odrasle slepe!

Čekovni račun št. 14.672 - »Dom slepih«, Ljubljana

Senzacija za deželo!

Petrolej in špirit sta predraga za razsvetljavo!

KARBIDNA SVETILKA

„PITON“

Zak. zaščit

stane samo nekaj desetakov, za 2 dinarja pa vam daje 8 ur izvrstno razsvetljavo

Izdeluje:

„BALKANMETAL“, Subotica
tvornica limene i metalne robe

Mali oglasi

Službodobne

Perfektno kuharico

mlado, sprejme dvočlansko družino. Plača zelo dobra. Moderno stanovanje. Oferte poslati v upr. »Slov.« pod »Stalna služba« št. 904.

Zastopnika

ki obiskuje vse trgovce s specerijskim blagom na področju Dravske banovine, iščemo zaradi prodaje paprike proti proviziji. Adam Jene, Horoga.

Poverjenika

za inkasiranje in pisarniške posle pri ljubljanski podružnici društva bolniške blagajne Merkur, kateremu bi to bilo postranski zaslužek, ki lahko položi odgovarjajoče jamstvo, iščemo. Informacije in pismene ponudbe z navedbo zahtevane plače v uradu podružnice od 11 do 1 in od 5 do 6. Ljubljana, Aleksandrova c. 5, ali telefon 40-72. (b)

Čevlarskega pomočnika prirojevalca, sprejem takoj. Franc Plevčak — Celje, Gosposka 9. (b)

Sprejem

2 dobro izvežbana stavnika ključavničarja. Plača po zmoglosti in dogovoru. Ponudbe v upr. »Slov.« pod »Ključavničar« 949.

Kupimo
VSAKOVRSNO
ZLATO
SREBRO - PLATINO
BRILJANTE
SMRAGODE - SAFIRJE - RUBINE
KISERE LTD. STARIŠKE
NAKITE TER UMETNINE
PO NAJVIŠJIM CENAM
STARA TVRDKA
JOS EBERLE
LJUBLJANA, TYRŠEVA 2
HOTEL SLOH

Prodamo

Nov mesarski voz
naprodaj. Martin Voga, Slivnica pri Celju.

Električni kavni mlinček

»Mahlkönig« za specerije nov, prodam še po starem tečaju nemške marke. — Ludvik Ileršič, Ljubljana, Cesta 29. oktobra št. 13, telefon 37-54. (l)

Vretena za krožne žage

žage najboljšega izdelka, krogljene in druge ležaje nudi železnina Fr. Stupica, Ljubljana, Gosposvetska 1.

Cenjenim gospodinjam

vijudno naznanjam, da je čajno maslo »Zir« in »Blegaš« dospelo. — Se priporoča mlečarna »Drama«, Erjavčeva 2.

Svinjska mast la

debela in mesnata glanina kg 29 din franko Tuzla razpošilja G. Drechsler, Tuzla. (l)

Poizvedbe

Poštenega najditelja

prostim, da vrne dne 15. januarja 1941 izgubljeno malo rumeno aktovko na poti od Sv. Jakoba do Ljubljane proti nagradi v podružnici »Slovenca«, Miklošičeva 5.

Objave

Preklie

Podpisani preključujem kot čisto neresnično vse, kar sem govoril o gg. F. M. in N. M. Priznavam, da sta se prizadeta opravičeno čutila globoko užaljena, pa se zato zahvaljujem za odstop od nameravane tožbe. — Jože Kranjec, Ljubljana.

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(247) Mihec sicer ne ve, kaj naj počne, zvedel pa bo gotovo kmalu. Kajti vsa vrata se avtomatično zapro za njim. Kaj pa zdaj?

(248) »Ujet!« si misli Mihec. Najprej si sklone vse dobro ogledati. Zdi se mu na moč učeno. Če bi se hotel dodobra seznaniti z vsemi napravami, mu zlepa ne bo dolgočas. Ujetništva sploh občutil ne bo!

Kupimo

dobro ohranjeno železno blagajno

Ponudbe z navedbo velikosti, fabrikata in cene na oglasni oddelek Slovenca pod značko »Blagajna« 945

Umrl nam je naš dragi mož in oče, stari oče in tast, gospod

Franc Černič

sprevednik državnih železnic v pokoju in hišni posestnik

v torek, dne 21. januarja, po kratki mučni bolezni, previden s tolažili svete vere, v devet in šestdesetem letu starosti. Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, 23. januarja 1941, ob 4 pop. z Žal, iz kapele sv. Andreja, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, Metlika, 21. januarja 1941

Helena roj. Martinec, žena

Rada por. Schubert, Stanko, Mara por. Mirković, Štefka, otroci Martina roj. Sturm, Lujo Schubert, Dragan Mirković, snaha in zeta

Breda, Neda, Peter, vnuki

ter ostalo sorodstvo

Naznanjam tužno vest, da je umrl moj nepozabni brat, gospod

Oton Ploj

notar v pokoju

po dolgi in mučni bolezni, v osemdesetem letu svoje starosti. Zemeljski ostanki nepozabnega pokojnika bodo prepeljani v četrtek, dne 23. januarja 1941, ob pol 3 popoldne izpred hiše žalosti v Mariboru, Dr. Rosinova ulica št. 20 — v Gradec. Prosimo vse častilce pokojnika, da namesto vencev poklonijo v ta namen namenjeni znesek v dobrodelne namene.

Maribor, 21. januarja 1941

dr. Miroslav Ploj

bivši podpredsednik senata — brat in ostalo sorodstvo

Posvetva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadst. Telefon 44-20.

Denar

Posojila

dajemo našim članom in varčevalcem. Ugodni pogoji. — Vloge obrestujemo po 5%. — Vsi varčevalci brezplačno zavarovani. — Zadruga »Moj dom« Ljubljana, Dvorčakova št. 8. Iščemo poverjenike!

KUPUJE — PRODAJA

Hranilne knjižice

bank in hranilnic ter vrednosne papirje po najugodnejših cenah

BANČNO KOM. ZAVOD

MARIBOR

Razno

Kupujem in prodajam

umetnine, Demšar, Kolo-dvorska 20.

Gumbnice, gumbce, plise,

monograme, entel, ažur fino in hitro izvrši

Matek & Mikeš

Ljubljana, Frančiškanska ulica

nasproti hotela Union

Vezenje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Zahvala

Za izraženo sožalje ob smrti mojega dragega soproga

Rajmunda Doberleta

za krasno cvetje, kakor tudi za spremstvo na njegovi zadnji poti, izrekam vsem svojo prisrčno zahvalo.

Ljubljana, dne 20. januarja 1941.

Dora Doberlet.

Za vedno nas je zapustil v 77. letu starosti, previden s poslednjimi tolažili za umirajoč, naš iskreno ljubljani, nad vse dobri soprog, očka, brat, stric in svak, gospod

Josip Korošec

šolski upravitelj v pokoju in posestnik

Na zadnji poti ga bomo spremili iz vile »Vide« v četrtek, dne 23. januarja 1941, ob 15.45 na farno pokopališče na Bledu.

Bled, 21. januarja 1941

Helena Korošec roj. Ažman, soproga Milica in Vida, hčerki, in ostalo sorodstvo

Zahvala

Ob nenadomestljivi izgubi naše dobre matere, sestre, tete in svakinje, gospe

Fani Goričar

nam je došlo od vseh strani toliko izrazov sočutja, da nam ni mogoče se vsakomur posebej zahvaliti. Zato se tem potom najiskrenejše zahvaljujemo predvsem gospodu zdravniku dr. Lesniku za izredno skrb ob času bolezni rajnice. — Posebno zahvalo smo dolžni preč. gospodu domačemu župniku Krošlju za dušno tolažbo, preč. duhovščini od blizu in daleč, za vodstvo mrtvaškega sprevoda. Sokolskemu društvu, gasilskim četam, pevskim društvom, vsem darovalcem vencev in cvetja, sploh vsem, ki so nas tolažili v teh bridkih urah, spremljali rajnko na poslednji poti ali nam kakor koli lajšali bolešč slovesa.

Vsem ponovna iskrena zahvala!

Mozirje, 20. januarja 1941

Zalujoči ostali